

T.C.
GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

ÖDEME HİZMETLERİ SÖZLEŞMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yunus Emre ÇAKAN

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ayşe Tuba AKÇURA KARAMAN

OCAK 2024

ÖNSÖZ

“Ödeme Hizmetleri Sözleşmesi” başlığı altında sunulan “6493 Sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun Kapsamında Ödeme Hizmetleri Kullanıcı Sözleşmesi” konulu bu çalışma, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Tezli Yüksek Lisans Programı kapsamında yüksek lisans tezi olarak jüri üyesi kıymetli hocalarımın önünde savunulmak üzere hazırlanmıştır.

Çalışmanın nihayete ermesi, saygıdeğer hocalarımın, çalışma arkadaşlarıımın, ailemin ve sevgili eşimin katkıları ve destekleri neticesinde mümkün olmuştur. Bu vesileyle, kendilerine burada teşekkürlerimi sunmak isterim. Aynı zamanda, bu yüksek lisans tez çalışması, 06 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremlerinde ailemin deprem bölgesinde bulunması nedeniyle gecikmeli olarak sunulmaktadır. Her şeye rağmen tamamlanabilen bu çalışma, depremde yaşamını yitirenlere ve başta ailem olmak üzere bir depremle hayatı alt üst olan kişilere ithaf edilmektedir.

Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesindeki öğretim sürecim boyunca kendisinden aldığım derslerde bana ilham olan ve tez danışmanlığımı üstlenerek sıkışık bir dönemde yazılan bu çalışma için hiçbir yardımı esirgemeyen, hep aynı ilgiyle yaklaşan kıymetli hocam Doç. Dr. Ayşe Tuba Akçura Karaman hocama şükranlarımı sunarım.

Ayrıca tez çalışmalarımı sürdürürken her zaman desteklerini hissettiğim ve gördüğüm Denizbank Anonim Şirketi’ndeki müdürlerime ve çalışma arkadaşlarıma teşekkür ederim.

2210-A Yurt İçi Genel Yüksek Lisans Burs Programı çerçevesinde desteklerini sunan Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırmalar Kurumuna (TÜBİTAK) katkıları için teşekkür ederim.

Yine tez çalışmam boyunca bana yol gösteren, tecrübelerini paylaşan ve arkamda duran çok kıymetli babam Celal Çakan’a ve annem Derya Çakan’a, sevgili kardeşlerim Nisanur Çakan, Azra Çakan ve Yavuz Selim Çakan’a teşekkür ederim.

Son olarak, bütün bu koşturmaların içinde her zaman yanımda olduğunu ve olacağını hissettiren, sıkışık dönemlerimde deyim yerindeyse kahrımı çeken sevgili eşim Gizem’e teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	ii
İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR.....	vi
ŞEKİL LİSTESİ.....	ix
RESUME.....	x
ABSTRACT	xiv
ÖZET.....	xviii
GİRİŞ	1
I. ÖDEME HİZMETLERİ SÖZLEŞMESİNİN TANIMI, UNSURLARI, HUKUKİ NİTELİĞİ, KURULMASI, ŞEKLİ VE İÇERİĞİ	5
A. TANIM.....	5
1. Ödeme Hizmeti Kavramı ve İlişkili Diğer Kavramlar	5
a. Ödeme Hizmeti Sağlayıcısı.....	5
b. Gönderen ve Alıcı	6
c. Ödeme İşlemi	6
d. Ödeme Hesabı	9
e. Ödeme Emri	10
f. Ödeme Aracı	11
g. Ödeme Hizmeti	11
2. Ödeme Hizmetleri Sözleşmesi'nin Tanımı ve Tarafları	13
B. SÖZLEŞMENİN UNSURLARI	15
1. Tarafların Anlaşması	15

2. Ödeme Hizmetlerinin Yerine Getirilmesi	16
3. Ücret.....	17
C. SÖZLEŞMENİN HUKUKİ NİTELİĞİ	18
1. Çerçeve Sözleşme Niteliğinde Olmaması.....	19
2. Genel Olarak Cari Hesap Sözleşmesi veya Ciro Sözleşmesi Niteliğinde Olmaması	22
3. İsimsiz ve Tipik Bir Sözleşme Olması.....	24
4. Kendine Özgü (<i>Sui Generis</i>) Bir Sözleşme Olması	25
5. Ödeme Hizmetleri Sözleşmesine Uygulanacak Hükümler	29
D. SÖZLEŞMENİN KURULMASI, ŞEKLİ VE TADİL EDİLMESİ.....	30
1. Sözleşmenin Kurulması	30
a. Sözleşmenin Mesafeli Olarak Kurulması.....	33
b. Sözleşmenin Kurulma ve Hüküm Anı	35
2. Sözleşmenin Şekli	39
3. Sözleşmenin Tadil Edilmesi.....	39
E. SÖZLEŞMENİN İÇERİĞİ	41
1. Sözleşmenin Genel İşlem Koşulları İçermesi	41
a. Ödeme Hizmetleri Sözleşmesi Hükümlerinin Genel İşlem Koşulu Niteliğinde Olması	43
b. Ödeme Hizmetleri Sözleşmesinde Genel İşlem Koşullarının Yargısal Denetimi.....	44
2. Sözleşmede Bulunması Gereken Asgari Hükümler	48
a. Öngörülen Asgari Hükümler.....	48
b. Yönetmelik ile Düzenlenen Asgari Hükümlerin Geçerliliği.....	51
II. ÖDEME HİZMETLERİ SÖZLEŞMESİNDE TARAFLARIN BORÇLARI VE SÖZLEŞMENİN SONA ERMESİ	53
A. ÖDEME HİZMETİ SAĞLAYICISININ BORÇLARI.....	53
1. Ödeme Hizmetlerinin Yerine Getirilmesi	54
a. Ödeme İşlemlerinin Yürütülmesi.....	55

b. Ödeme Hesabının Açılması ve İşletilmesi	68
c. Ödeme Aracının İhraç veya Kabulü	69
d. Açık Bankacılık Hizmetleri	75
2. Kuruluşlar Tarafından Sunulabilecek Hizmetlerin Sınırları	79
3. Katma Değerli Hizmetler ve Nitelikli Hizmetlerin Sunulması	81
4. Bilgi Verme Yükümlülüğü	82
a. Bilgilendirme Yöntemi	83
b. Sözleşme Öncesi Bilgi Verme Yükümlülüğü	84
c. Tekil Ödeme İşlemlerinde Bilgi Verme Yükümlülüğü	85
d. Tüketici Haklarını Bildirme Yükümlülüğü	87
e. Birlik Hakem Heyetine Başvuru Hakkını Bildirme Yükümlülüğü	87
f. Kendi Adına ve Başkası Hesabına Hareket Edenlere Yönelik Bilgi Verme Yükümlülüğü	88
5. Yan Yükümlülükler	89
a. Bilgi Güvenliğinin Sağlanması	89
b. Müşteri Sırrının Korunması	91
B. MÜŞTERİNİN BORÇLARI	92
1. Ücret Ödeme Borcu	93
2. Masraflara Katlanma Borcu	94
3. Yan Yükümlülükler	95
C. SÖZLEŞMENİN SONA ERMESİ	96
1. İfa ile Sona Erme	97
2. Fesih ile Sona Erme	97
SONUÇ	99
KAYNAKÇA	102
EKLER	112
ÖZGEÇMİŞ	113

KISALTMALAR

5411 sayılı Kanun	:	5411 sayılı Bankacılık Kanunu
5464 sayılı Kanun	:	5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu
5549 sayılı Kanun	:	5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun
6493 sayılı Kanun	:	6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun
7192 sayılı Kanun	:	7192 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
A.Ş.	:	Anonim Şirketi
aşa.	:	Aşağıda
BDDK	:	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
BGB	:	Alman Medeni Kanunu (<i>Bürgerliches Gesetzbuch</i>)
BGK	:	Büyük Genel Kurul
Birlik	:	Türkiye Ödeme ve Elektronik Para Kuruluşları Birliği
BKM	:	Bankalararası Kart Merkezi Anonim Şirketi
bkz.	:	Bakınız
BSEBY	:	Bankaların Bilgi Sistemleri ve Elektronik Bankacılık Hizmetleri Hakkında Yönetmelik
C.	:	Cilt

CBFO	: Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisi
dn.	: Dipnot
DSS	: Veri Güvenliği Standardı (<i>Data Security Standard</i>)
E.	: Esas
E.T.	: Erişim Tarihi
Ed.	: Editör
Finansal Tüketicilerden Alınacak Ücretler Tebliği	: Finansal Tüketicilerden Alınacak Ücretlere İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ
K.	: Karar
m.	: Madde
Mülga Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği	: 27/06/2014 tarihli ve 29043 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para İhracı ile Ödeme Kuruluşları ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Yönetmelik
PCI	: Ödeme Kartı Endüstrisi (<i>Payment Card Industry</i>)
POS	: Satış Noktası (<i>Point of Sale</i>)
PSD1	: 13/11/2007 tarihli Avrupa Birliği Ödeme Hizmetleri Direktifi 1 (<i>European Union Payment Services Directive 1</i>)
PSD2	: 25/11/2015 tarihli Avrupa Birliği Ödeme Hizmetleri Direktifi 2 (<i>European Union Payment Services Directive 2</i>)
PSR	: 28/06/2023 tarihli Avrupa Birliği Ödeme Hizmetleri Regülasyonu Teklifi (<i>Proposal for an European Union Payment Services Regulation</i>)
R.G.	: Resmi Gazete
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
SSC	: PCI Güvenlik Standartları Konseyi (<i>PCI Security Standards Council</i>)
T.	: Tarih
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu

TCMB	:	Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Anonim Şirketi
Tebliğ	:	Ödeme ve Elektronik Para Kuruluşlarının Bilgi Sistemleri ile Ödeme Hizmeti Sağlayıcılarının Ödeme Hizmetleri Alanındaki Veri Paylaşım Servislerine İlişkin Tebliğ
Tedbirler Yönetmeliği	:	Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik
TKHK	:	6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
TTK	:	Türk Ticaret Kanunu
UKTY	:	Bankalarca Kullanılacak Uzaktan Kimlik Tespiti Yöntemlerine ve Elektronik Ortamda Sözleşme İlişkisinin Kurulmasına İlişkin Yönetmelik
vd.	:	ve devamı
Yönetmelik	:	01/12/2021 tarihli ve 31676 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para İhracı ile Ödeme Hizmeti Sağlayıcıları Hakkında Yönetmelik
yuk.	:	Yukarıda

ŞEKİL LİSTESİ

	Sayfa No
Şekil 1.1. Anlık Ödeme Sistemi Örnek Modeli.....	9
Şekil 2.1. POS'tan BKM Kısa Karekod Formatı Üretilerek Başlayan Ödeme Akışı...	75
Şekil 2.2. Ödeme Emri Başlatma Hizmeti Örnek İş Akışı.....	78
Şekil 2.3. Hesap Bilgisi Hizmeti Örnek İş Akışı.....	79

RESUME

Les services de paiement sont de plus en plus adoptés par un plus grand nombre d'utilisateurs, grâce aux progrès rapides des technologies financières et à la concurrence accrue dans le secteur. Parallèlement à la dynamique générale du secteur bancaire et financier, ce secteur fait l'objet d'une réglementation complète de la part des législateurs, l'élément de confiance devenant prépondérant, en particulier dans le domaine des paiements.

Les avancées technologiques et l'essor de méthodes de paiement innovantes telles que les paiements en ligne, les portefeuilles numériques et l'open banking ont transformé le secteur pour répondre aux préférences diversifiées des clients. Ces innovations ont le potentiel d'offrir aux clients des expériences de paiement plus rapides, sécurisées et personnalisées. Elles ont également créé un environnement concurrentiel sain entre les prestataires de services de paiement afin de répondre aux préférences diversifiées des clients. Dans ce contexte, les réglementations couvrant des facteurs tels que la sécurité, la confidentialité des données et la rapidité des infrastructures de paiement sont constamment mises à jour et améliorées afin de garantir aux clients une expérience saine dans leurs transactions financières. De plus, ces réglementations sont strictement supervisées par les régulateurs afin de garantir aux clients une expérience sûre et transparente dans leurs transactions financières. Cela permet aux prestataires de services de paiement d'améliorer leurs normes de qualité et d'accroître la satisfaction de leurs clients. Par conséquent, le secteur des services de paiement évolue constamment en réponse aux innovations technologiques, aux réglementations et aux demandes des clients, et acquiert une position plus solide dans l'écosystème financier.

Dans le domaine de plus en plus répandu des paiements, un contrat de services de paiement doit être conclu entre les parties pour que les prestataires de services de paiement puissent fournir des services de paiement à leurs clients. Il est donc important de déterminer la nature juridique du contrat de services de paiement et de résoudre les questions juridiques qui en découlent. La détermination de la nature juridique du contrat de services de paiement est essentielle pour garantir que les relations entre les prestataires de services de paiement et les clients sont réglementées de manière transparente et équitable. En outre, le fait d'identifier et de résoudre à l'avance les questions juridiques susceptibles de découler du contrat de services de paiement joue un rôle important dans le renforcement de la confiance des parties prenantes dans le secteur et dans la garantie de la sécurité juridique.

Dans ce contexte, un examen détaillé du contrat de services de paiement, une détermination claire des obligations entre les parties et la conception du contrat de services de paiement de manière à protéger les parties sont essentiels à la création d'un modèle d'entreprise durable dans le secteur des paiements. En effet, ces dispositions juridiques dans le secteur des services de paiement contribueront à la création d'un

environnement concurrentiel transparent et garantiront aux clients une expérience sûre dans leurs transactions financières.

Cette étude vise à mettre en évidence les difficultés et incertitudes juridiques actuelles dans ce domaine en se concentrant sur les questions juridiques liées aux contrats de services de paiement. En particulier, en examinant le cadre juridique du contrat de services de paiement, elle vise à identifier les problèmes juridiques potentiels de ces contrats et à proposer des solutions.

Dans ce cadre, le document se concentre sur les questions juridiques découlant de l'analyse du contrat de services de paiement et tente de mettre en lumière les lacunes juridiques existantes dans le système juridique turc. En même temps, l'objectif est de développer des recommandations pour répondre à ces questions juridiques. Ces propositions sont avancées dans le but de construire la relation entre les prestataires de services de paiement et les clients sur une base plus solide et plus équitable, ainsi que de placer le secteur sur une base juridique plus sûre.

Un autre objectif important de cette étude est de contribuer à l'enrichissement des débats théoriques dans le domaine des paiements. Nous pensons qu'une présentation systématique des questions juridiques existantes aidera à créer une compréhension plus complète du contrat de services de paiement dans la littérature.

A cet égard, l'étude se concentre d'abord sur les concepts de base dans le domaine des paiements. En effet, les réglementations dans le domaine des services de paiement sont construites sur un grand nombre de concepts techniques étroitement liés, parallèlement au fonctionnement du secteur. Il est donc important d'appréhender chaque concept pour comprendre les relations juridiques dans le domaine des paiements, en particulier le contrat de services de paiement, qui fait l'objet de la présente étude. Après avoir expliqué les concepts de base dans le domaine des paiements, la définition du contrat de services de paiement, qui est le concept principal de notre étude, en droit turc et en droit de l'Union européenne est analysée. Sous ce titre, il est critiqué que le contrat de services de paiement et les réglementations juridiques dans le domaine des paiements sont basés sur l'opération de paiement. En fait, les services de paiement qui peuvent être offerts par un prestataire de services de paiement en vertu de la législation ne consistent pas en des opérations de paiement. Cette situation est source de confusion, en particulier dans le cas de l'émission et de l'acceptation d'instruments de paiement, de la gestion de comptes de paiement et de services bancaires ouverts, qui ne sont pas des opérations de paiement. En fait, si la définition de la législation est prise en considération seule, il semble possible de parvenir à une conclusion qui conduirait à des résultats erronés, tels que, par exemple, un contrat entre le prestataire de services de paiement et le client pour la fourniture de services d'information sur les comptes sur une base individuelle ne serait pas considéré comme un contrat de services de paiement. Afin d'éviter les résultats erronés susmentionnés, cette étude a estimé qu'il serait approprié de réviser les réglementations dans le domaine des paiements en considérant les services de paiement qui ne sont pas des opérations de paiement et de définir le contrat de services de paiement comme "le contrat entre le prestataire de services de paiement et le client qui traite des relations de paiement ponctuelles ou continues et détermine les procédures et les principes concernant l'exécution des services de paiement et les droits et obligations des parties dans ce cadre" dans le cadre de la Loi No. 6493.

Dans la section suivante, les éléments de base du contrat de services de paiement sont examinés et la nature juridique du contrat de services de paiement est analysée en fonction de ces éléments. Dans ce contexte, il est tout d'abord indiqué que le contrat de services de paiement ne contient pas l'élément de continuité comme élément de base et que les parties ne concluent pas d'accords individuels ultérieurs concernant les services de paiement, et que le contrat de services de paiement ne peut être qualifié de contrat-cadre. Par conséquent, la désignation par le législateur du contrat de services de paiement faisant l'objet de notre étude comme étant un contrat-cadre est jugée inappropriée. La présente étude propose d'utiliser le terme "contrat de services de paiement" au lieu du terme "contrat-cadre" pour couvrir toutes les formes d'utilisation dans la pratique. De même, sous le titre de la nature juridique du contrat, il a été démontré que, contrairement aux opinions de la doctrine, le contrat de services de paiement n'est pas un contrat de compte courant ou un contrat d'endossement en général.

La conclusion concernant la nature juridique du contrat de services de paiement est qu'il s'agit d'un contrat innommé qui est devenu typique. Étant donné que l'élément essentiel du contrat de services de paiement, à savoir l'exécution de services de paiement, n'appartient directement à aucun des types de contrats réglementés par la loi, il est considéré que le contrat de services de paiement est un contrat unique parmi les types de contrats sans nom. Conformément à cette conclusion, les sources que le juge doit consulter en cas de litige concernant le contrat de services de paiement sont également incluses, et il est indiqué que puisque le contrat de services de paiement est un contrat typique, dans un tel cas, la loi n° 6493 et les règlements secondaires pertinents, ainsi que les coutumes et traditions développées pour le contrat de services de paiement, doivent être appliqués en premier. Pour cette raison, bien que la détermination de la nature juridique des contrats soit importante pour la détermination claire des droits et obligations entre les parties au contrat, il est indiqué que, puisque le contrat de services de paiement est réglementé en détail dans la législation, la question de la détermination de la nature juridique du contrat constitue un problème relativement secondaire.

Après la détermination de la nature juridique du contrat de services de paiement, les règles générales relatives à l'établissement du contrat et les cas particuliers sont expliqués. Comme il ressort des règles spéciales relatives à la forme et à la modification du contrat de services de paiement examinées sous cette rubrique, le législateur a laissé la réglementation des droits et obligations des parties dans le cadre du contrat de services de paiement à des règles secondaires. Bien qu'il soit compréhensible qu'une telle procédure soit préférée afin de réagir plus rapidement au dynamisme dans le domaine des paiements, le fait qu'il n'y ait presque aucune réglementation sur le contrat de services de paiement en vertu de la loi n° 6493 est considéré comme présentant des risques significatifs. En effet, le fait que des questions qui, de par leur nature, devraient être réglementées par la loi le soient par un règlement peut faire de l'invalidité de dizaines de milliers de transactions un sujet de débat dans la pratique, et une éventuelle conclusion négative créerait sans aucun doute une crise juridique dans le domaine des paiements. Dans ce cadre, il est suggéré que les exceptions à l'exigence de forme introduites par la loi n° 6493 et la limitation de la liberté de déterminer librement le contenu du contrat par voie réglementaire soient régies par la loi n° 6493 et non par un règlement, comme c'est le cas pour les cartes de débit et de crédit en vertu de la loi n° 5464.

Dans le dernier titre de la première section, il est indiqué que le contrat de services de paiement contient des conditions générales de transaction, étant donné que le contrat de services de paiement est généralement préparé à l'avance par le prestataire de services de paiement en tant que norme et présenté au client. Dans ce contexte, le cadre juridique auquel les conditions générales de transaction du contrat de services de paiement seront soumises est défini.

La deuxième partie de l'étude se concentre sur l'obligation de performance principale du prestataire de services de paiement et fournit une analyse détaillée de cette obligation. En particulier, l'obligation de fournir des services de paiement, qui a été fréquemment mentionnée dans les sections précédentes, est examinée en détail à ce stade. Dans ce contexte, les services de paiement sont classés par catégories et les services de paiement de chaque catégorie sont illustrés par des exemples. Ces catégories sont des services bancaires ouverts consistant en l'exécution d'opérations de paiement, l'ouverture et la gestion de comptes de paiement, l'émission ou l'acceptation d'instruments de paiement, le service d'information sur les comptes et le service d'initiation d'ordres de paiement.

Enfin, dans la dernière partie de l'étude, les situations courantes de résiliation des contrats de services de paiement sont analysées. Dans ce cadre, la résiliation d'un contrat de services de paiement qui traite de relations de paiement ponctuelles par l'exécution et la résiliation d'un contrat de services de paiement qui traite de relations de paiement continues par la résiliation sont examinées.

ABSTRACT

Payment services are increasingly being adopted by a wider range of users, driven by rapid advances in financial technologies and increased competition in the sector. In parallel with the general dynamics in the banking and finance sector, this sector is being comprehensively regulated by rule makers, with the element of trust coming to the fore, especially in the field of payments.

Technological advancements and the rise of innovative payment methods such as online payments, digital wallets and open banking have transformed the industry to meet customers' diversifying preferences. These innovations have the potential to offer customers faster, secure and personalized payment experiences. It has also created a healthy competitive environment among payment service providers to meet customers' diversifying preferences. In this context, regulations covering factors such as the security, data privacy and speed of payment infrastructures are constantly being updated and improved to ensure that customers have a healthy experience in their financial transactions. Moreover, these regulations are strictly supervised by regulators to ensure that customers have a secure and seamless experience in their financial transactions. This helps payment service providers to raise their quality standards and increase customer satisfaction. Therefore, the payment services industry is constantly evolving in response to technological innovations, regulations and customer demands, and is gaining a more solid position in the financial ecosystem.

In the increasingly widespread field of payments, a payment services agreement must be concluded between the parties in order for payment service providers to provide payment services to customers. Therefore, it is important to determine the legal nature of the payment services contract and to resolve the legal issues arising from the contract. Determining the legal nature of the payment services contract is critical to ensure that the relationships between payment services providers and customers are regulated in a transparent and fair manner. Moreover, identifying and resolving the legal issues that may arise from the payment services contract in advance plays an important role in increasing the trust of stakeholders in the sector and ensuring legal security.

In this context, a detailed examination of the payment services contract, a clear determination of the obligations between the parties, and the design of the payment services contract in a way that protects the parties are essential for the creation of a sustainable business model in the payments industry. Indeed, these legal arrangements in the payment services sector will contribute to the creation of a transparent competitive environment and ensure that customers have a secure experience in their financial transactions.

This study aims to point out the current legal difficulties and uncertainties in this area by focusing on the legal issues involved in payment services contracts. In

particular, by examining the legal framework of the payment services contract, it aims to identify potential legal problems in these contracts and propose solutions.

In this framework, the paper focuses on the legal issues arising from the analysis of the payment services contract and attempts to shed light on the existing legal gaps in the Turkish legal system. At the same time, the aim is to develop recommendations to address these legal issues. These proposals are put forward with the aim of building the relationship between payment service providers and customers on a more solid and fair basis, as well as placing the sector on a more certain legal footing.

Another important objective of this study is to contribute to the enrichment of the theoretical debates in the field of payments. It is believed that a systematic presentation of the existing legal issues will help to create a more comprehensive understanding of the payment services contract in the literature.

In this respect, the study first focuses on the basic concepts in the field of payments. As a matter of fact, the regulations in the field of payment services are built on a large number of closely related technical concepts in parallel with the functioning of the sector. As a result, it is important to comprehend each concept in order to understand the legal relations in the field of payments, particularly the payment services agreement, which is the subject of this study. After explaining the basic concepts in the field of payments, the definition of the payment services contract, which is the main concept of our study, in Turkish law and European Union law is analyzed. Under this heading, it is criticized that the payment services contract and the legal regulations in the field of payments are based on the payment transaction. As a matter of fact, the payment services that can be offered by a payment service provider under the legislation do not consist of payment transactions. This situation causes confusion, especially in the case of issuance and acceptance of payment instruments, operation of payment accounts and open banking services, which are not payment transactions. In fact, if the definition in the legislation is taken into consideration alone, it seems possible to reach a conclusion that would lead to erroneous results, such as, for example, a contract between the payment service provider and the customer for the provision of account information services on an individual basis would not be considered as a payment services contract. In order to prevent the aforementioned erroneous results, this study has considered that it would be appropriate to revise the regulations in the field of payments by considering payment services that are not payment transactions and to define the payment services contract as "the contract between the payment service provider and the customer that deals with one-time or continuous payment relationships and determines the procedures and principles regarding the fulfillment of payment services and the rights and obligations of the parties within this scope" within the scope of Law No. 6493.

In the following section, the basic elements of the payment services contract are discussed and the legal nature of the payment services contract is analyzed in line with these elements. In this context, firstly, it is stated that the payment services agreement does not contain the element of continuity as a basic element and that the parties do not conclude subsequent individual agreements regarding payment services, and that the payment services agreement does not qualify as a framework contract. Accordingly, the rule-maker's naming the payment services agreement subject to our study as a framework contract is deemed inappropriate. This study proposes to use the

term "payment services agreement" instead of the term "framework agreement" to cover all forms of use in practice. Likewise, under the heading of the legal nature of the contract, it has been demonstrated that, contrary to the opinions in the doctrine, the payment services contract is not a current account contract or an endorsement contract in general.

The conclusion regarding the legal nature of the payment services contract is that the contract is an innominate contract that has become typical. Since the essential element of the payment services contract, which is the fulfillment of payment services, does not directly belong to any of the contract types regulated in the law, it is considered that the payment services contract is a unique contract among the nameless contract types. In line with this conclusion, the sources that the judge should consult in a dispute regarding the payment services contract are also included, and it is stated that since the payment services contract is a typical contract, in such a case, the Law No. 6493 and the relevant secondary regulations and the customs and traditions developed for the payment services contract should be applied first. For this reason, although determining the legal nature of the contracts is important for the clear determination of the rights and obligations between the parties to the contract, it is stated that since the payment services contract is regulated in detail in the legislation, the issue of determining the legal nature of the contract constitutes a relatively secondary problem.

Following the determination of the legal nature of the payment services agreement, the general rules regarding the establishment of the agreement and the special cases are explained. As can be seen from the special regulations on the form and amendment of the payment services agreement examined under this heading, the legislator has left the regulation of the rights and obligations of the parties under the payment services agreement to secondary regulations. While it is understandable that such a procedure is preferred in order to react more quickly to the dynamism in the field of payments, the fact that there is almost no regulation on the payment services agreement under Law No. 6493 is considered to pose significant risks. Indeed, the fact that matters that by their nature should be regulated by law are regulated by regulation may make the invalidity of tens of thousands of transactions a matter of debate in practice, and a possible negative conclusion would undoubtedly create a legal crisis in the field of payments. In this framework, it is suggested that the exceptions to the form requirement introduced by Law No. 6493 and the limitation of the freedom to freely determine the content of the contract by regulation should be regulated under Law No. 6493 instead of by regulation, as is the case for debit and credit cards under Law No. 5464.

In the last heading of the first section, it is stated that the payment services agreement contains general transaction terms, as the payment services agreement is mostly prepared by the payment service provider in advance as a standard and presented to the customer. In this context, the legal framework to which the general transaction terms in the payment services agreement will be subject is drawn.

The second part of the study focuses on the primary performance obligation of the payment service provider and provides a detailed analysis of this obligation. In particular, the obligation to provide payment services, which was frequently mentioned in the previous sections, is discussed in detail at this stage. In this context, payment services are categorized and the payment services within each category are

tried to be concretized with examples. These categories are open banking services consisting of the execution of payment transactions, the opening and operation of payment accounts, the issuance or acceptance of payment instruments, and the account information service and payment order initiation service.

In addition, the second part of the study explains in detail the ancillary performance obligations and ancillary obligations of the payment service provider in addition to the primary performance obligation. In this context, an analysis of the additional obligations undertaken by the payment service provider in its relationship with the customer and the other services it provides is presented. The prominent ancillary performance obligations of the payment service provider are the provision of services that facilitate, secure or increase the efficiency of payment services upon the customer's request, and the obligation to provide information to the customer, although they do not fall within the scope of payment services. The payment services agreement also contains various ancillary obligations for the payment service provider. The prominent ancillary obligations of the payment service provider under the payment services agreement are the obligations to ensure information security and to protect customer confidentiality.

The second part of the study also focuses on the obligations of the customer, who is the other party to the payment services contract. The obligations undertaken by the customer under the contract with the payment service provider, its commitments regarding the purchase of payment services and the legal framework that may arise in this context are analyzed and detailed. The customer's primary performance obligation under a payment services contract is to pay the fee for the payment services provided. The customer may also have various ancillary performance obligations and ancillary liabilities under the payment services contract. In particular, the customer's ancillary performance obligation under a payment services contract is to bear the costs of various transactions under the contract. As for the ancillary obligations of the customer, the obligations to protect the payment instrument and to provide the correct identifier to the payment service provider are prominent.

Finally, in the closing section of the study, the common termination situations of payment services contracts are analyzed. In this framework, the termination of a payment services contract that deals with one-time payment relationships by performance and the termination of a payment services contract that deals with continuous payment relationships by termination are discussed.

ÖZET

Ödeme hizmetleri, günümüzde finansal teknolojilerdeki hızlı ilerlemeler ve sektördeki artan rekabetin etkisiyle birlikte giderek daha geniş bir kullanıcı kitlesi tarafından benimsenmektedir. Bankacılık ve finans sektöründeki genel dinamiklerle paralel olarak, özellikle ödemeler alanında güven unsurunun öne çıkmasıyla birlikte, bu sektör kural koyucularca kapsamlı bir şekilde regüle edilmektedir.

Teknolojik gelişmeler, çevrim içi ödemeler, dijital cüzdanlar ve açık bankacılık gibi yenilikçi ödeme yöntemlerinin yükselişi, müşterilerin çeşitlenen tercihlerini karşılamak adına sektörde çeşitli dönüşümlere yol açmıştır. Bu yenilikler, müşterilere daha hızlı, güvenli ve kişiselleştirilmiş ödeme deneyimleri sunulması potansiyeline sahiptir. Ayrıca, müşterilerin çeşitlenen tercihlerini karşılamak adına ödeme hizmeti sağlayıcıları arasında sağlıklı bir rekabet ortamı oluşturmuştur. Bu bağlamda, ödeme alt yapılarının güvenliği, veri gizliliği ve hızı gibi unsurları içeren regülasyonlar, müşterilerin finansal işlemlerinde sağlıklı bir deneyim yaşamalarını sağlamak amacıyla sürekli olarak güncellenmekte ve iyileştirilmektedir. Ayrıca, müşterilerin finansal işlemlerinde güvenli ve sorunsuz bir deneyim yaşamalarını sağlamak amacıyla bu düzenlemeler, düzenleyiciler tarafından sıkı bir şekilde denetlenmektedir. Böylelikle, ödeme hizmeti sağlayıcılarının kalite standartlarını yükseltmelerine ve müşteri memnuniyetini artırmalarına katkıda bulunmaktadır. Dolayısıyla, ödeme hizmetleri sektörü, teknolojik yenilikler, regülasyonlar ve müşteri taleplerine yanıt olarak sürekli olarak evrim geçirmekte ve finansal ekosistem içinde daha sağlam bir konum kazanmaktadır.

Giderek yaygınlaşan ödemeler alanında, ödeme hizmeti sağlayıcıları tarafından müşterilere ödeme hizmeti sunulabilmesi için taraflar arasında ödeme hizmetleri sözleşmesinin akdedilmesi gerekmektedir. Bu nedenle, ödeme hizmetleri sözleşmesinin hukuki niteliğinin tespit edilmesi ve sözleşmenin gebe olduğu hukuki sorunların çözülmesi önem arz etmektedir. Ödeme hizmetleri sözleşmesinin hukuki niteliğinin belirlenmesi, ödeme hizmetleri sağlayıcıları ve müşteriler arasındaki ilişkilerin şeffaf ve adil bir şekilde düzenlenmesini sağlamak açısından kritik öneme sahiptir. Ayrıca, ödeme hizmetleri sözleşmesinin doğurabileceği hukuki sorunların önceden tespit edilmesi ve çözülmesi, sektördeki paydaşların güvenliğini artırmak ve hukuki güvenliği sağlamak adına önemli bir rol oynamaktadır.

Bu bağlamda, ödeme hizmetleri sözleşmesinin detaylı bir biçimde incelenmesi, taraflar arasındaki yükümlülüklerin net bir şekilde belirlenmesi ve ödeme hizmetleri sözleşmesinin tarafları koruyacak şekilde tasarlanması; ödemeler sektöründe sürdürülebilir bir iş yapma modelinin oluşturulması için elzemdir. Nitekim, ödeme hizmetleri sektöründeki bu hukuki düzenlemeler, hem şeffaf bir rekabet ortamının oluşturulmasına katkı sağlayacak hem de müşterilerin finansal işlemlerinde güvenli bir deneyim yaşamalarını temin edecektir.

Bu çalışma, ödeme hizmetleri sözleşmesinin içerdiği hukuki sorunlara odaklanarak, bu alandaki mevcut hukuki zorluklara ve belirsizliklere işaret etmeyi amaçlamaktadır. Özellikle ödeme hizmetleri sözleşmesinin hukuki çerçevesini inceleyerek, bu sözleşmelerdeki potansiyel hukuki sorunları belirlemeyi ve çözüm önerileri sunmayı hedeflemektedir.

Bu çerçevede, ödeme hizmetleri sözleşmesinin analizi üzerinden ortaya çıkan hukuki meselelere odaklanılmış, Türk hukuk sistemi içerisindeki mevcut yasal boşluklara ışık tutma çabası gösterilmiştir. Aynı zamanda, bu hukuki sorunların giderilmesine yönelik öneriler geliştirme amacı güdülmektedir. Bu öneriler, ödeme hizmeti sağlayıcıları ve müşteriler arasındaki ilişkilerin daha sağlam ve adil temeller üzerine inşa edilmesi, ayrıca sektörün hukuki açıdan daha belirli bir zemine oturtulması amacıyla öne sürülmüştür.

Bu çalışmanın bir diğer önemli hedefi, ödemeler alanındaki teorik tartışmaların zenginleştirilmesine katkıda bulunmaktır. Mevcut hukuki sorunların sistematik bir şekilde ortaya konmasının, ödeme hizmetleri sözleşmesine dair literatürde daha kapsamlı bir anlayışın oluşturulmasına yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Bu doğrultuda çalışma kapsamında ilk olarak, ödemeler alanındaki temel kavramların üzerinde durulmuştur. Nitekim, ödeme hizmetleri alanındaki regülasyonlar, sektördeki işleyişe de paralel olarak çok sayıda ve birbiriyle sıkı ilişkili teknik kavram üzerine inşa edilmiştir. Bunun sonucu olarak, başta çalışmamıza konu ödeme hizmetleri sözleşmesi olmak üzere ödemeler alanındaki hukuki ilişkileri anlayabilmek için her bir kavramın idrak edilmesi önem arz etmektedir. Ödemeler alanındaki temel kavramlar açıklandıktan sonra, çalışmamızın temel kavramı olan ödeme hizmetleri sözleşmesinin Türk hukukunda ve Avrupa Birliği hukukundaki tanımı incelenmiştir. Bu başlık altında, ödeme hizmetleri sözleşmesinin ve ödemeler alanındaki hukuki düzenlemelerin ödeme işlemi temeline oturtulması eleştirilmiştir. Nitekim, mevzuat kapsamında ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından sunulabilecek ödeme hizmetleri, ödeme işlemlerinden ibaret değildir. Bu durum, özellikle ödeme işlemi niteliğinde olmayan ödeme aracının ihracı ve kabulü, ödeme hesabının işletilmesi ve açık bankacılık hizmetlerinin münferiden sunulması halinde karışıklığa yol açmaktadır. Öyle ki, mevzuattaki tanım salt dikkate alınırsa, örneğin ödeme hizmeti sağlayıcısı ile müşteri arasında münferiden hesap bilgisi hizmetinin sunulmasına ilişkin akdedilecek bir sözleşmenin, ödeme hizmetleri sözleşmesi olarak değerlendirilmemesi gibi oldukça hatalı sonuçlara yol açacak bir neticeye varılması mümkün görünmektedir. Bahse konu hatalı sonuçların önlenmesi adına bu çalışma ile, ödemeler alanındaki regülasyonların ödeme işlemi niteliğinde olmayan ödeme hizmetleri de gözetilerek revize edilmesinin ve ödeme hizmetleri sözleşmesinin 6493 sayılı Kanun kapsamında; “ödeme hizmeti sağlayıcısı ile müşteri arasındaki tek seferlik veya süreklilik arz eden ödeme ilişkilerini konu alan ve ödeme hizmetlerinin yerine getirilmesine ilişkin usul ve esaslar ile bu kapsamda tarafların hak ve yükümlülüklerini belirleyen sözleşme” şeklinde tanımlanmasının yerinde olacağı değerlendirilmiştir.

Bölümün devamında ise, ödeme hizmetleri sözleşmesinin temel unsurlarına yer verilmiş ve bu unsurlar doğrultusunda ödeme hizmetleri sözleşmesinin hukuki niteliği irdelenmiştir. Bu kapsamda ilk olarak, ödeme hizmetleri sözleşmesinin temel unsur olarak süreklilik unsurunu barındırmadığı ve taraflar arasında ödeme hizmetlerine ilişkin sonradan münferit sözleşmeler akdedilmediği ortaya konularak, ödeme

hizmetleri sözleşmesinin çerçeve sözleşme niteliğinde olmadığı belirtilmiştir. Bu doğrultuda, kural koyucunun çalışmamıza konu ödeme hizmetleri sözleşmesini çerçeve sözleşme olarak isimlendirmesi isabetsiz görülmüştür. Bu çalışma ile, bahse konu sözleşme için çerçeve sözleşme ifadesi yerine, uygulamadaki her türlü kullanım biçimini de kapsayacak şekilde ödeme hizmetleri sözleşmesi ifadesinin kullanılması önerilmiştir. Keza, sözleşmenin hukuki niteliği başlığı altında, ödeme hizmetleri sözleşmesinin öğretideki görüşlerin aksine genel olarak bir cari hesap sözleşmesi yahut ciro sözleşmesi niteliğinde olmadığı ortaya konulmuştur.

Ödeme hizmetleri sözleşmesinin hukuki niteliğine ilişkin varılan sonuç ise; sözleşmenin tipik hale gelen isimsiz bir sözleşme olduğu yönündedir. Ödeme hizmetleri sözleşmesinin esas unsuru olan ödeme hizmetlerinin yerine getirilmesi unsurunun kanunda düzenlenen sözleşme tiplerinden herhangi birine doğrudan ait olmaması nedeniyle, ödeme hizmetleri sözleşmesinin isimsiz sözleşme türleri arasından kendine özgü bir sözleşme olduğu değerlendirilmektedir. Varılan bu sonuç doğrultusunda, ödeme hizmetleri sözleşmesine ilişkin bir uyuşmazlıkta hakimnin sırasıyla başvurması gereken kaynaklara da yer verilmiş, ödeme hizmetleri sözleşmesinin tipik bir sözleşme olması nedeniyle, böyle bir durumda ilk olarak 6493 sayılı Kanun ve ilgili ikincil düzenlemeler ile ödeme hizmetleri sözleşmesi için gelişen örf ve adetlerin uygulanması gerektiği belirtilmiştir. Bu nedendir ki, sözleşmelerin hukuki niteliğinin tespit edilmesi sözleşmenin tarafları arasındaki hak ve yükümlülüklerin net bir şekilde belirlenmesi için önem arz etmesine rağmen; ödeme hizmetleri sözleşmesi mevzuatta detaylı bir şekilde düzenlendiğinden, sözleşmenin hukuki niteliğinin tespiti hususunun nispeten ikincil bir problem teşkil ettiği belirtilmiştir.

Ödeme hizmetleri sözleşmesinin hukuki niteliğinin tespit edilmesinin ardından, sözleşmenin kurulmasına ilişkin genel kurallar ile özellik arz eden durumlar açıklanmıştır. Bu başlık altında incelenen ödeme hizmetleri sözleşmesinin şekline ve tadil edilmesine ilişkin özel düzenlemelerden de görüleceği üzere, kanun koyucu, ödeme hizmetleri sözleşmesi kapsamında tarafların hak ve yükümlülüklerinin düzenlenmesini ikincil düzenlemelere bırakmıştır. Ödemeler alanındaki dinamizme daha hızlı tepki verilebilmesi için böyle bir usulün tercih edilmesi anlaşılmakla birlikte, ödeme hizmetleri sözleşmesine ilişkin 6493 sayılı Kanun kapsamında neredeyse hiçbir düzenlemenin bulunmamasının önemli riskler barındırdığı değerlendirilmiştir. Gerçekten, niteliği gereği kanunla düzenlenmesi şart olan hususların yönetmelik ile düzenlenmiş olması, uygulamada belki on binlerce işlemin geçersizliğini tartışma konusu yapabilecektir ki varılacak olası bir olumsuz sonucun ödemeler alanında hukuki bir kriz oluşturacağı şüphesizdir. Bu çerçevede, özellikle 6493 sayılı Kanun ile getirilen şekil şartına yönetmelik ile istisna getirilmesi ve sözleşme içeriğinin serbestçe belirlenmesi özgürlüğünün yönetmelik ile sınırlandırılması hususlarının yönetmelik yerine, banka ve kredi kartları için 5464 sayılı Kanun'da yapılan düzenlemeler gibi, 6493 sayılı Kanun kapsamında hüküm altına alınması önerilmiştir.

İlk bölümün son başlığında ise, ödeme hizmetleri sözleşmesi, uygulamada çoğunlukla ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından önceden standart olarak hazırlanarak müşteriye sunulması nedeniyle sözleşmenin genel işlem koşulları içerdiği belirtilmiştir. Bu kapsamda ödeme hizmetleri sözleşmesinde yer alan genel işlem koşullarının tabi olacağı hukuki çerçeve çizilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümü, ödeme hizmeti sağlayıcısının asli edim borcuna odaklanarak, bu borca ilişkin detaylı bir inceleme sunmaktadır. Özellikle, önceki bölümlerde sıkça bahsi geçen ödeme hizmetlerinin yerine getirilmesi borcu bu aşamada ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır. Bu kapsamda, ödeme hizmetleri, kategorik bir ayrıştırmaya tabi tutularak her bir kategori içinde yer alan ödeme hizmetleri örnekleri ile birlikte somutlaştırılmaya çalışılmıştır. Bu kategoriler; ödeme işlemlerinin yürütülmesi, ödeme hesabının açılması ve işletilmesi, ödeme aracının ihracı veya kabulü ile hesap bilgisi hizmeti ve ödeme emri başlatma hizmetinden ibaret açık bankacılık hizmetleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bununla birlikte, çalışmanın ikinci bölümü, ödeme hizmeti sağlayıcısının asli edim borcuna ek olarak yan edim borçları ve yan yükümlülüklerini de detaylı bir şekilde açıklamaktadır. Bu bağlamda, ödeme hizmeti sağlayıcısının, müşteri ile olan ilişkisinde üstlendiği ek yükümlülükler ve sağladığı diğer hizmetlere dair bir analiz sunulmaktadır. Ödeme hizmeti sağlayıcısının öne çıkan yan edim borçları; ödeme hizmetleri kapsamına girmemekle birlikte ödeme hizmetlerinin sunulmasını kolaylaştıran, güvenli kılan veya ödeme hizmetlerinin etkinliğini artıran hizmetlerin müşteri talebi üzerine sunulması ve müşteriye bilgi verme yükümlülükleridir. Ödeme hizmetleri sözleşmesi, ödeme hizmeti sağlayıcısı için aynı zamanda çeşitli yan yükümlülükleri barındırmaktadır. Ödeme hizmeti sağlayıcısının ödeme hizmetleri sözleşmesi kapsamında öne çıkan yan yükümlülükleri, bilgi güvenliğinin sağlanması ve müşteri sırrının korunması yükümlülükleridir.

Çalışmanın ikinci bölümünün devamında ise, ödeme hizmetleri sözleşmesinin diğer tarafını oluşturan müşterinin borçlarına odaklanılmıştır. Müşterinin, ödeme hizmeti sağlayıcısıyla olan sözleşme kapsamında üstlendiği yükümlülükler, ödeme hizmeti alımına dair taahhütleri ve bu bağlamda ortaya çıkabilecek hukuki çerçeve incelenerek detaylandırılmıştır. Müşterinin ödeme hizmetleri sözleşmesi kapsamında asli edim borcu, sunulan ödeme hizmetlerinin karşılığı olan ücretin ödenmesidir. Ödeme hizmetleri sözleşmesi ile müşterinin aynı zamanda çeşitli yan edim borçları ve yan yükümlülükleri olabilecektir. Müşterinin ödeme hizmetleri sözleşmesindeki yan edim borcu, özellikle, sözleşme kapsamındaki çeşitli işlemlerin masraflarına katlanmaktır. Müşterinin yan yükümlülüklerinde ise, ödeme aracının korunması ve ödeme hizmeti sağlayıcısına doğru kimlik tanımlayıcısı verme yükümlülükleri öne çıkmaktadır.

Nihayet, çalışmanın kapanış bölümünde ödeme hizmetleri sözleşmesinin uygulama sık rastlanan sona erme halleri üzerinde durulmuştur. Bu çerçevede, tek seferlik ödeme ilişkilerini konu edinen ödeme hizmetleri sözleşmesinin ifa ile; süreklilik arz eden ödeme ilişkilerini konu edinen ödeme hizmetleri sözleşmesinin ise fesih ile sona ermesi ele alınmıştır.

GİRİŞ

Finansal teknolojilerin hızlı yükselişi, bankacılık ve finans sektöründe köklü değişiklikler meydana getirmektedir. Finansal teknoloji alanındaki gelişmelerle birlikte, ödeme hizmetleri sektörü de sürekli bir gelişim içerisinde. Nitekim ödeme hizmetleri, bankacılık ve finans sektöründeki bu dijital dönüşümün öncü alanlarından bir tanesidir¹.

Ödeme hizmetleri sektörü, geniş bir yelpazede finansal hizmetleri kapsayan dinamik bir sektör olarak karşımıza çıkmaktadır. Günümüzde ödeme hizmeti sağlayıcıların, ticaret ve tüketim dünyasında oynadığı rol giderek artmakta, müşterilere yenilikçi ve modern ödeme çözümleri sunulmaktadır. Ödeme hizmeti sağlayıcıları tarafından sunulan ödeme çözümleri hem işletmeler arası (*Business to Business – B2B*) hem de işletmeler ile tüketiciler arasındaki (*Business to Consumer – B2C*) ödemelerde kolaylık sağlamak, müşterilerin finansal süreçlerde daha efektif, güvenilir ve ucuz ödeme yöntemlerinden yararlanmalarına olanak sağlamaktadır.

Ödemeler alanındaki yükseliş üzerine, kural koyucu otoriteler düzenleme yapma ihtiyacı duymuştur. Bu kapsamda Avrupa Birliği nezdindeki ilk düzenleme 2007 yılında Avrupa Birliği Ödeme Hizmetleri Direktifi² (*European Union Payment*

¹ NAVARETTI, Giorgio Barba/ CALZOLARI, Giacomo/ POZZOLO, Alberto Franco: “*FinTech and Banks: Friends or Foes?*”, European Economy – Banks, Regulation, and the Real Sector, 2017, C. 3, S. 2, s. 12, (https://european-economy.eu/wp-content/uploads/2018/01/EE_2.2017-2.pdf), (E.T. 20/12/2023); REKABET KURUMU, Ödeme Hizmetlerindeki Finansal Teknolojilere Yönelik İnceleme Raporu, 2021, s. 1, (<https://www.rekabet.gov.tr/Dosya/sektor-raporlari/odeme-hizmetlerindeki-finansal-teknolojilere-yonelik-inceleme-raporu-20211209145616284-pdf>), (E.T. 25/12/2023); Ödeme hizmetlerinin, bankacılık ve finans sektöründeki dijital dönüşümün öncü alanı olduğunu destekleyen bir veri olarak, Türkiye’de finansal teknoloji alanında kurulan şirketlerin, net bir farkla en çok ödemeler alanında faaliyet göstermesi verilebilir. Bkz. CBFO, Türkiye Fintek Rehberi, 2023, s. 12, (<https://www.cbfo.gov.tr/sites/default/files/docs/2023-03/turkiye-fintek-rehberi.pdf>), (E.T. 25/12/2023).

² Directive 2007/64/EC of the European Parliament and of the Council of 13 November 2007 on payment services in the internal market amending Directives 97/7/EC, 2002/65/EC, 2005/60/EC and 2006/48/EC and repealing Directive 97/5/EC, (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX%3A32007L0064>), (E.T. 24/12/2023).

Services Directive 1 – PSD1) ile yapılmıştır. PSD1 ile; rekabeti desteklemek adına banka dışı kuruluşların ödeme hizmetleri sektöründe rol almasını teşvik ve ödeme hizmetlerinin sunulmasına ilişkin hüküm ve koşulları standardize ederek hem müşterilere sunulan hizmetleri çeşitlendirmek hem de müşterilerin ödeme hizmetleri sektörüne olan güvenini korumak ve arttırmak hedeflenmiştir³.

Türkiye’de de Avrupa Birliği’ndeki düzenleme ihtiyaçlarına benzer ihtiyaçlar doğrultusunda⁴ ödeme hizmetleri sektörü, 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun’un⁵ (6493 sayılı Kanun) 27/06/2013 tarihli ve 28690 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmasıyla PSD1 ile uyumlu olacak şekilde regüle edilmiştir. 6493 sayılı Kanun kapsamında ödeme hizmetleri ve elektronik para hizmetleri, BDDK kontrol ve denetimine bırakılarak yalnızca genel çerçevesiyle düzenlenmiş, bu hizmetlerin kapsamı ve izne tabi faaliyetler netleştirilmiştir. Ödeme hizmetlerine ilişkin usul ve esaslar ile ödeme hizmetleri kapsamında tarafların hak ve yükümlülükleri gibi pek çok konu ise BDDK tarafından çıkarılacak ikincil düzenlemelere bırakılmıştır.

Bahse konu düzenlemeler sonrasında ödeme hizmetleri sektörü Türkiye ve Avrupa Birliği başta olmak üzere dünyada büyümeye devam etmiştir. Sektörde yaşanan dönüşümü takiben, kural koyucu otoriteler, ödeme hizmetleri alanındaki düzenlemeleri geliştirmek adına çalışmalara başlamıştır. Bu kapsamda, Avrupa Birliği’nde PSD1’in verimliliği ve eksiklikleri üzerine bir çalışma yürütülerek⁶, bu

³ **BRENER, Alan**: “*Payment Service Directive II and Its Implications*”, Ed. LYNN, Theo/ MOONEY, John G./ ROSATI, Pierangelo/ CUMMINS, Mark, *Disrupting Finance – FinTech and Strategy in the 21st Century*, Palgrave Macmillan, 2019, s. 105, (<https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-030-02330-0>), (E.T. 17/12/2023); **PENG, Kuan-Jung**, *Regulating FinTech: The Perspectives of Law, Economics, and Technology*, Basılmamış Doktora Tezi, 2023, s. 108, (<https://ediss.sub.uni-hamburg.de/bitstream/ediss/10243/1/The%2014-12.pdf>), (E.T. 31/12/2023).

⁴ 6493 sayılı Kanun’un genel gerekçesinde bu ihtiyaç “Ödeme hizmetleri gün geçtikçe hayatımızda daha fazla yer tutmaktadır. Ticari hayat ve günlük yaşantı içerisinde bu kapsamda birçok faaliyet gerçekleştirilmektedir. Özellikle gelişen teknoloji ile birlikte ödemeler alanında görülen çeşitli uygulamalar sayesinde günlük hayatta gerçekleştirilen birçok ticari ve finansal işlem için nakit dışı ödeme yöntemleri kullanılmaya başlanmıştır. Öte yandan, elektronik para olarak isimlendirilen ödeme araçlarının yaygınlaşması, bunlara ilişkin hukuksal yapının oluşturulması ihtiyacını da beraberinde getirmektedir. Elektronik paranın merkez bankalarının para politikaları ile ödeme sistemlerine etkisi yanında ekonomik istikrarın sürdürülmesi bakımından taşıdığı önem, elektronik para ihracının esaslarını ortaya koyan hukuksal düzenlemelerin yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle günümüz ihtiyaçlarına cevap verebilecek, özellikle uluslararası mevzuat ile de uyumlu düzenlemelerin gerçekleştirilmesi kaçınılmaz bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır.” şeklinde ifade edilmiştir.

⁵ R.G. T. 27/06/2013, S. 28690.

⁶ Avrupa Birliği nezdinde yürütülen PSD1 etki çalışması (*the impact study*) için bkz. **LONDON ECONOMICS/ PAYSYS CONSULTANCY GMBH**, *Study on the impact of Directive 2007/64/EC*

çalışma doğrultusunda hazırlanan Avrupa Birliği Ödeme Hizmetleri Direktifi 2⁷ (*European Union Payment Services Directive 2 – PSD2*) 2015 yılında yürürlüğe alınmıştır. PSD2 ile Avrupa Birliği nezdinde açık bankacılık hizmetleri ilk kez düzenlenmiş, bilgi güvenliği ve dolandırıcılık (*fraud*) gibi konularda ek önlemler getirilerek müşterilerin ödeme hizmetlerine duyduğu güven arttırılmak istenmiştir⁸.

Akabinde, Türk hukukunda da PSD2 ile getirilen yeniliklere paralel olarak 7192 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun⁹ (7192 sayılı Kanun) çıkarılarak 6493 sayılı Kanun'da değişiklikler yapılmıştır. 7192 sayılı Kanun, PSD2'deki yenilikleri yansıtmamasının yanı sıra, ödeme hizmetleri alanındaki kontrol ve denetim yetkisini BDDK'dan TCMB'ye devretmesi ve Birlik'in kurulmasıyla da öne çıkmıştır.

Bu tez çalışmasının yazım tarihi itibarıyla; müşteri ve bilgi güvenliği alanındaki eksiklikler, açık bankacılık hizmetlerinin işleyişindeki problemler ve banka dışı ödeme hizmeti sağlayıcıların ödeme altyapılarına erişiminde yaşadığı sıkıntılar gözetilerek¹⁰ Avrupa Birliği nezdinde yeni bir düzenleme çalışması devam etmektedir. Bu çalışmalar kapsamında, bu tez çalışmasına konu olan ödeme hizmetleri sözleşmesi dahil ödeme hizmetlerinin sunulmasına ilişkin usul ve esaslar ile ödeme hizmeti taraflarının hak ve yükümlülüklerinin, Avrupa Birliği Parlamentosuna sunulan 28.06.2023 tarihli Avrupa Birliği Ödeme Hizmetleri Regülasyonu Teklifi¹¹ (*Proposal*

on payment services in the internal market and on the application of Regulation (EC) No. 924/2009 on cross-border payments in the Community, Final Report, 2013, (https://paymentinstitutions.eu/wp-content/uploads/2017/08/130724_study-impact-psd_en.pdf), (E.T. 20/12/2023).

⁷ *Directive (Eu) 2015/2366 of the European Parliament and of the Council on payment services in the internal market, amending Directives 2002/65/EC, 2009/110/EC and 2013/36/EU and Regulation (EU) No 1093/2010, and repealing Directive 2007/64/EC*, (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32015L2366&qid=1695559965225>), (E.T. 24/09/2023).

⁸ **BRENER**, s. 109; **PENG**, s. 101, 102, 108, 109.

⁹ R.G. T. 22/11/2019, S. 30956.

¹⁰ **EUROPEAN COMMISSION**, Impact Assessment Report Accompanying the Documents Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on payment services in the internal market and amending Regulation (EU) No 1093/2010 and Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on payment services and electronic money services in the Internal Market amending Directive 98/26/EC and repealing Directives 2015/2366/EU and 2009/110/EC, 2023, s. 7, (<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=SWD:2023:0231:FIN:EN:PDF>), (E.T. 20/12/2023).

¹¹ *Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on payment services in the internal market and amending Regulation (EU) No 1093/2010*, (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52023PC0367>), (E.T. 24/09/2023).

for an European Union Payment Services Regulation – PSR) ile düzenlenmesi beklenmektedir.

Görüldüğü üzere, ödeme hizmetleri alanındaki hızlı dönüşüm gözetilerek kural koyucu otoriteler, bu alandaki güveni temin etmek ve rekabeti arttırmak adına mevcut düzenlemeleri geliştirmeye devam etmektedir. Artan rekabet avantajıyla birlikte de ödeme hizmeti sağlayıcılardan temin edilen ödeme hizmetlerinin payı finansal hizmetler arasında yükselmektedir. Ödeme hizmetleri müşterilere ödeme hizmetleri sözleşmesi kapsamında sunulmaktadır. Bu nedenle, ödeme hizmetleri sözleşmesinin hukuki niteliğinin tespit edilmesi ve sözleşmenin gebe olduğu hukuki sorunların çözülmesi önem arz etmektedir.

Bu doğrultuda, çalışmanın birinci bölümünde öncelikle ödeme hizmetleri alanındaki temel kavramlar ile ödeme hizmetleri sözleşmesi tanımlanacak ve unsurları çerçevesinde sözleşmenin hukuki niteliği tespit edilmeye çalışılacaktır. Birinci bölümün son kısmında ise, ödeme hizmetleri sözleşmesinin kurulması, şekli ve tadil edilmesine ilişkin usul ve esaslar ele alınacak, mevcut düzenlemeler ile standardize edilen sözleşme içeriği incelenecektir. Çalışmanın ikinci bölümünde ise, birinci bölümdeki açıklamalar ile bağlantılı olarak ödeme hizmetleri sözleşmesinin taraflarının borçlarına yer verilerek, ödeme hizmetleri sunulurken tarafların sahip olduğu hak ve yükümlülüklerin çerçevesi çizilecektir. Nihayet, ödeme hizmetleri sözleşmesinin sona erme hallerinin gözden geçirilmesiyle çalışma tamamlanacaktır.

Bu çalışma ile, ödeme hizmetleri sözleşmesinin barındırdığı hukuki sorunlara dikkat çekilmesi amaçlanmaktadır. Bu sayede ödemeler alanındaki teorik tartışmaların artmasına ve tespit edilen hukuki sorunların, mehz düzenlemelerdeki gelişmelere bağlı olmaksızın, Türk hukukunda giderilmesine katkı sunulması hedeflenmektedir.

I.ÖDEME HİZMETLERİ SÖZLEŞMESİNİN TANIMI, UNSURLARI, HUKUKİ NİTELİĞİ, KURULMASI, ŞEKLİ VE İÇERİĞİ

A. TANIM

Ödeme hizmetleri sözleşmesi, Türk hukukunda 6493 sayılı Kanun kapsamında çerçeve sözleşme adıyla yer almaktadır. 6493 sayılı Kanun ile hukukumuzda kazandırılmış olsa da tanımı dahil ödeme hizmetleri sözleşmesine ilişkin usul ve esaslar Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para İhracı ile Ödeme Hizmeti Sağlayıcıları Hakkında Yönetmelik¹² (Yönetmelik) kapsamında TCMB tarafından¹³ düzenlenmiştir.

1. Ödeme Hizmeti Kavramı ve İlişkili Diğer Kavramlar

Ödeme hizmetleri sözleşmesinin tanımına geçmeden önce, ilk olarak ödeme hizmeti ve ilişkili diğer kavramların genel olarak incelenmesi yararlı olacaktır. Zira, aşağıda kısaca tanımlanan kavramlardan da görüleceği üzere, ödeme hizmetleri alanında her bir kavram diğeriyle sıkı bir ilişki içerisindedir ve konuya hakim olabilmek adına, birbiriyle bağlantılı her bir kavramın anlaşılması önem arz etmektedir.

a. Ödeme Hizmeti Sağlayıcısı

Ödeme hizmetleri sözleşmesinin hizmet sağlayan tarafı olan ödeme hizmeti sağlayıcısı, 6493 sayılı Kanun madde 13 uyarınca; 5411 sayılı Bankacılık Kanunu¹⁴ (5411 sayılı Kanun) kapsamındaki bankaları, elektronik para kuruluşlarını, ödeme

¹² R.G. T. 31/12/2021, S. 31676.

¹³ 6493 sayılı Kanun madde 12/3 uyarınca, ödeme hizmetleri sözleşmesine ilişkin usul ve esasları çıkaracağı yönetmelik ile belirlemeye TCMB yetkili kılınmıştır.

¹⁴ R.G. T. 01/11/2005, S. 25983.

kuruluşlarını ve PTT'yi ifade etmektedir. 5411 sayılı Kanun kapsamındaki bankalar ile PTT, ayrıca bir faaliyet izni almaları gerekmeksizin ödeme hizmeti sunabilmektedir. Öte yandan, elektronik para kuruluşları ile ödeme kuruluşlarının müşterilerine hizmet sunabilmesi için 6493 sayılı Kanun'un sırasıyla 18'inci ve 14'üncü maddesi uyarınca TCMB'den faaliyet izni almaları gerekmektedir.

Türk hukukunda 6493 sayılı Kanun'un 13'üncü maddesinde sayılan kişiler haricindeki kişilerin ödeme hizmeti sunmasına izin verilmemektedir.

b. Gönderen ve Alıcı

Ödeme hizmetleri sözleşmesinin hizmet alan tarafında ise gönderen ve/veya alıcı sıfatıyla ödeme hizmetlerinden faydalanan müşteri yer almaktadır. 6493 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesi uyarınca gönderen *“kendi ödeme hesabından veya ödeme hesabı bulunmaksızın ödeme emri veren gerçek veya tüzel kişiye”* karşılık gelmekte iken; alıcı ise, *“Ödeme işlemine konu fonun ulaşması istenen gerçek veya tüzel kişiyi”* ifade etmektedir.

Ödeme hizmetleri sözleşmesinin hizmet alan tarafını ifade eden diğer kavramlar ise, ödeme hizmeti kullanıcısı, elektronik para kullanıcısı ve müşteridir. Ödeme hizmeti veya elektronik para kullanıcısı, Yönetmelik madde 3/II paralelinde; gönderen, alıcı veya her ikisi sıfatıyla belirli bir ödeme hizmetinden veya elektronik para hizmetinden faydalanan gerçek veya tüzel kişi anlamına gelmektedir. Müşteri kavramı ise Yönetmelik'in 3'üncü maddesinin (çç) bendi uyarınca *“Ödeme hizmeti kullanıcısı ile elektronik para kullanıcısını”* ifade etmektedir.

c. Ödeme İşlemi

Ödeme hizmetlerinin merkezi kavramlarından bir diğeri olan ödeme işlemi kavramı 6493 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesinin (u) bendinde tanımlanmıştır. Bu tanıma göre, ödeme işlemi *“Gönderen veya alıcının talimatı üzerine gerçekleştirilen fon yatırma, aktarma veya çekme faaliyeti”* anlamına gelmektedir. Ödeme işlemi tanımında yer alan fon kavramı ise mezkur maddenin (e) bendi uyarınca, *“banknot,*

*madeni para, kaydi para veya elektronik paraya*¹⁵ karşılık gelmektedir. Ödeme işlemi, tanımından da anlaşılacağı üzere, yalnızca gönderen ile alıcı arasındaki fon aktarma işlemini değil, aynı zamanda fon yatırma ve çekme işlemlerini de kapsamaktadır. Öte yandan, fon hareketliliği içermeyen işlemlerin ödeme işlemi olarak değerlendirilemeyeceğine dikkat etmek gerekir.

Özellikle fon aktarımını konu edinen ödeme işlemleri, sahip oldukları çok katmanlı yapıyla komplike işlemler olabilmektedir¹⁶. Öyle ki, müşterinin ödeme emri üzerine tetiklenen ödeme işlemi süreci, gönderenin ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından ödeme emrinin usulüne uygun olarak alınması ve yerine getirilmesi ile başlamakta, alıcının ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından ödeme işlemine konu fonun alıcı adına alacak kaydının yapılması ve alıcının kullanımına hazır hale getirilmesi ile sona ermektedir. Ödeme işleminin türüne göre, ödeme işlemi sürecine kartlı sistem kuruluşları¹⁷, mutabakat kuruluşları¹⁸, takas odası¹⁹ ve ödeme emri başlatma hizmeti sağlayıcısı²⁰ gibi kişiler dahil olabilmektedir. Bahse konu ödeme işlemi süreci, ilgili sistem işleticisi²¹ tarafından işletilen bir ödeme sistemi²² bünyesinde gerçekleşmekte,

¹⁵ 6493 sayılı Kanun madde 3/(ç) uyarınca elektronik para, “Elektronik para ihraç eden kuruluş tarafından kabul edilen fon karşılığı ihraç edilen, elektronik olarak saklanan, bu Kanunda tanımlanan ödeme işlemlerini gerçekleştirmek için kullanılan ve elektronik para ihraç eden kuruluş dışındaki gerçek ve tüzel kişiler tarafından da ödeme aracı olarak kabul edilen parasal değeri” ifade etmektedir.

¹⁶ YAĞCIOĞLU, Ali Haydar, Alman Medeni Kanunu Temelinde Ödeme Hizmeti Sağlayıcılarının Ödeme İşlemlerini Gerçekleştirme Yükümlülüğü, Adalet Yayınevi, 2023, s. 117-118.

¹⁷ 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu madde 3/f uyarınca kartlı sistem kuruluşları, “Banka kartı veya kredi kartı sistemi kuran ve bu sisteme göre kart çıkarma veya üye işyeri anlaşması yapma yetkisi veren kuruluşları” ifade etmektedir.

¹⁸ 6493 sayılı Kanun madde 3/n uyarınca mutabakat kuruluşları, “Nezinde mutabakat hesabı bulunduran ve gerektiğinde katılımcıya mutabakat amacıyla kredi verebilen kuruluşu” ifade etmektedir.

¹⁹ 6493 sayılı Kanun madde 3/cc uyarınca takas odası, “Katılımcıların net borç veya alacak durumunun hesaplanmasından sorumlu kuruluşu” ifade etmektedir.

²⁰ Tebliğ madde 3/aaa uyarınca ödeme emri başlatma hizmeti sağlayıcısı, 6493 sayılı Kanun madde 12/1-(f) kapsamında ödeme emri başlatma hizmeti sunan tüzel kişiyi ifade etmektedir.

²¹ 6493 sayılı Kanun madde 3/aa uyarınca sistem işleticisi, “Sistemin günlük işleyişinden sorumlu olan ve sistem işletimi için gerekli olan faaliyet iznine sahip tüzel kişiyi” ifade etmektedir. Türkiye’de şu anda BKM ve İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. (TAKASBANK) başta olmak üzere, sistem işleticisi faaliyet izni bulunan altı tüzel kişi bulunmaktadır. İlgili tüzel kişiler için bkz. <https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Temel+Faaliyetler/Odeme+Sistemleri/Turkiyedeki+Odeme+Sistemleri/>, (E.T. 10.12.2023).

²² 6493 sayılı Kanun madde 3/v uyarınca ödeme sistemi, “Üç veya daha fazla katılımcı arasındaki transfer emirlerinden kaynaklanan fon aktarımlarının gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla yapılan takas ve mutabakat işlemleri için gerekli altyapıyı sunan ve ortak kuralları olan yapıyı” ifade etmektedir.

bu ödeme sistemi ile ödeme işleminin hizmet sunan tarafları arasında takas²³ ve mutabakat²⁴ işlemleri sağlanmaktadır.

Bu hususta, 7/24 para transferi yapılabilmesini sağlayan anlık ödemelere ilişkin bir ödeme işlemi sürecine aşağıda örnek olarak yer verilmiştir²⁵. Örnek niteliğindeki böyle bir ödeme işlemi sürecinde müşteri, ödeme emrini ödeme hizmeti sağlayıcısına iletir. Gönderenin ödeme hizmeti sağlayıcısı, anlık ödemeye ilişkin ödeme sistemi aracılığıyla alıcıya ait bilgileri alıcının ödeme hizmeti sağlayıcısından sorgular. Akabinde, alıcının ödeme hizmeti sağlayıcısı, alıcıya ait sorgulanan bilgileri anlık ödemeye ilişkin ödeme sistemi üzerinden gönderenin ödeme hizmeti sağlayıcısına iletir. Gönderen konumundaki müşteri, fon transfer talimatı kapsamında ödeme hizmeti sağlayıcısını yetkilendirir. Gönderenin ödeme hizmeti sağlayıcısı da bu ödeme işlemini anlık ödemeye ilişkin ödeme sistemine gönderir.

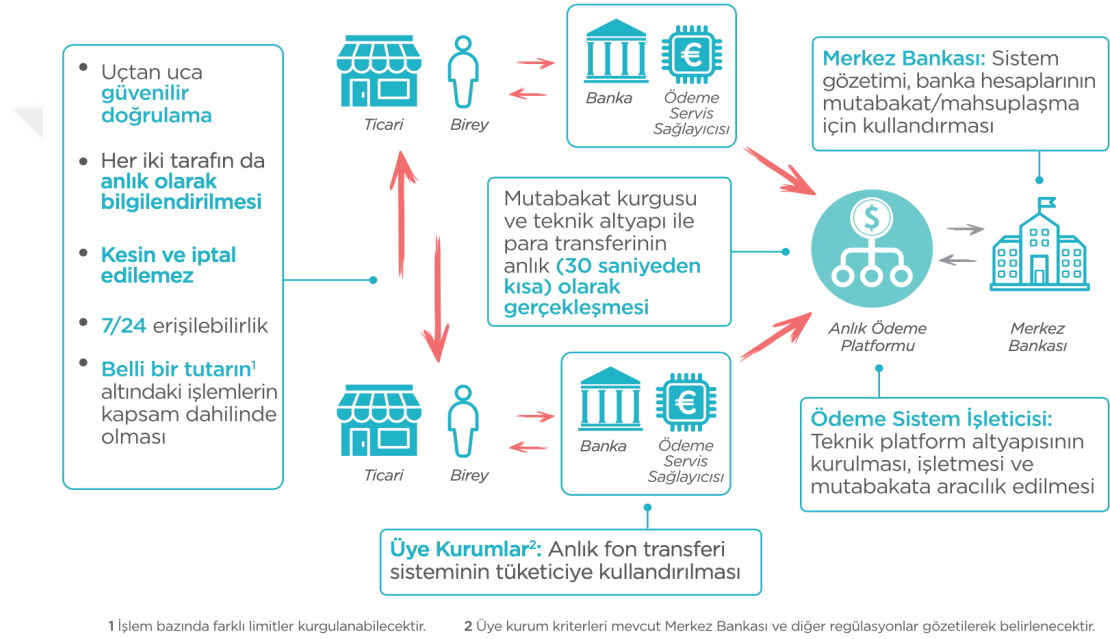
Gerekli kontrollerden sonra, gönderenin ödeme hizmeti sağlayıcısının kullanılabilir bakiyesi yeterliyse ilgili fon tutarı bloke edilir. Anlık ödemeye ilişkin ödeme sistemi kanalıyla, ödeme işlemi alıcının ödeme hizmeti sağlayıcısına iletilir. Alıcı bilgileri, hesap uygunluğu, güvenlik gibi kontrollerinden geçen ödeme işlemine ait olumlu veya olumsuz sonuç, alıcının ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından anlık ödemeye ilişkin ödeme sistemine gönderilir. Ödeme işlemine dair olumlu sonuç dönülmesi halinde, gönderen ve alıcının ödeme hizmeti sağlayıcıları nezdindeki kullanılabilir bakiyeleri güncellenir. Ödeme işleminin nihai sonucu hakkında anlık ödemeye ilişkin ödeme sisteminden alıcının ve gönderenin ödeme hizmeti sağlayıcılarına teyit mesajı iletilir. Başarılı ödeme işlemi sonucunda, ödeme işlemine konu fon tutarı gönderenin hesabından düşülüp alıcının hesabına yansıtılarak ilgili müşteriler kendi ödeme hizmeti sağlayıcıları tarafından bilgilendirilir.

²³ 6493 sayılı Kanun madde 3/bb uyarınca takas, “Sisteme gönderilen transfer emirlerinin aktarımı, bu emirlerin karşılıklı olarak iletilmesine ve mutabakat öncesi provizyon alındığı durumlarda provizyon alınmasına aracılık edilmesi ve bazı durumlarda bu emirlerin netleştirilmesi işlemlerini” ifade etmektedir.

²⁴ 6493 sayılı Kanun madde 3/l uyarınca mutabakat, “İki ya da daha fazla taraf arasındaki fon ya da menkul kıymet aktarımından kaynaklanan yükümlülüklerin yerine getirilmesini” ifade etmektedir.

²⁵ Bu ödeme işlemi süreci BKM tarafından geliştirilen model sistemlerden birisi olup, anlık ödemelerin alternatif ödeme sistemi modellerinde gerçekleştirilmesi de mümkündür. İlgili model sistem için bkz. **BKM**, Anlık Ödemeler Nakitsiz Ödemelerin Yükselen Yıldızı, 2019, s. 22, (https://bkm.com.tr/wp-content/uploads/2015/06/Anlik_Odemeler_Nakitsiz_Odemelerin_Yukselen_Yildizi1.pdf), (E.T. 10/12/2023), (Anlık Ödemeler).

Anlık ödemeye ilişkin ödeme sistemi, gün sonunda çoklu netleştirme yaparak sisteme dahil olan ödeme hizmeti sağlayıcılarının netleştirilmiş borç ve alacak tutarlarını hesaplar ve ilgili hesabı sisteme dahil olan tüm ödeme hizmeti sağlayıcılarına bildirir. Gün sonunda borçlu konumda olan ödeme hizmeti sağlayıcıları, net borç tutarlarını ilgili sistem işleticisinin TCMB nezdindeki ödeme sistemi mutabakat hesabına yatırır. Borçların tahsili sonrasında alacaklı konumda olan ödeme hizmeti sağlayıcıların net alacak tutarları ilgili sistem işleticisi tarafından yine TCMB nezdindeki hesaplarına yatırılır²⁶.

Şekil 1.1. Anlık Ödeme Sistemi Örnek Modeli²⁷

Ancak unutulmamalıdır ki, yukarıda verilen ödeme işlemi akışı örnek niteliğindedir. Sunulan ödeme hizmetinin türü, ödeme işleminde kullanılan ödeme aracı ve ödeme sistemi kapsamında sunulan ödeme çözümleri gibi değişkenlere bağlı olarak, ödeme işlemi akışları farklılaşabilmektedir.

d. Ödeme Hesabı

6493 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesinin (u) bendinde tanımlanan ödeme hesabı kavramı, ödeme işlemlerinin yürütülmesi için ödeme hizmeti sağlayıcısı

²⁶ Örnek niteliğindeki bu akış için bkz. **BKM**, *Anlık Ödemeler*, s. 30-31.

²⁷ **BKM**, *Anlık Ödemeler*, s. 22.

tarafından müşteri adına açılan hesap anlamına gelmektedir. Hesap kavramı ise, müşterinin ödeme hizmetleri sözleşmesi çerçevesinde yapmış olduğu ödeme işlemlerinin yer aldığı muhasebe belgesi olarak ifade edilebilecektir²⁸. Müşteriler, ödeme hizmeti sağlayıcısının nezdinde bulunan ödeme hesabına para yatırabilmekte, ödeme hesabından para çekebilmekte, ödeme hesabında saklanan fonu üçüncü kişilere gönderebilmekte ve üçüncü kişilerden gelen fonu ödeme hesabında saklayabilmektedir. Bu özellikleri haiz olmayan hesaplar, ödeme hesabı olarak değerlendirilmeyecektir²⁹.

Elektronik para kuruluşları nezdinde müşteri adına açılan elektronik para hesapları da uygulamada ödeme hesabı olarak nitelendirilmektedir³⁰. Bu nedenle, elektronik para ihracını konu alan iş modelleri aynı zamanda ödeme hesabı işletilmesi hizmetini kapsamakta olup, böylelikle bahse konu iş modelleri ile müşteriye aynı zamanda bir ödeme hizmeti de sunulmaktadır.

e. Ödeme Emri

Fonun aktarılması, yatırılması veya çekilmesi için, yani ödeme işleminin yerine getirilmesi için müşterinin ödeme hizmeti sağlayıcısına verdiği talimat, 6493 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesinin (p) bendi kapsamında ödeme emri anlamına gelmektedir. Ödeme emri, tek taraflı ve varması gereken bir irade beyanı olarak karşımıza çıkmakta olup³¹ dayanağı taraflar arasındaki ödeme hizmetleri sözleşmesidir³². Öyle ki, ödeme hizmetleri sözleşmesi kapsamında ödeme emrinin

²⁸ **TEKİNALP, Ünal**, Ünal Tekinalp'in Banka Hukukunun Esasları, Vedat Kitapçılık, 2. Bası, 2009, s. 441.

²⁹ **YAĞCIOĞLU**, s. 65.

³⁰ **TCMB**, Ödemeler Alanında Sunulan İş Modellerinin Ödeme Hizmeti Türleri ile İlişkilendirilmesine İlişkin Rehber, 2022, s. 11, (<https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/5b814310-a57b-4e64-82fe-76e520d0e0b1/%C3%96demeler+Alan%C4%B1nda+Sunulan+%C4%B0%C5%9F+Modellerine+%C4%B0li%C5%9Fkin+Rehber.pdf?MOD=AJPERES>), (E.T. 04/11/2023), (*İş Modelleri Rehberi*).

³¹ **KOCAMAN, Arif B.**: “Banka Havalesinde Ciro Sözleşmesi Çerçevesinde Verilen Ödeme Talimatının Hukuki Niteliği”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 20, S. 3, Haziran 2000, s. 28, (<https://www.jurix.com.tr/article/6030>), (E.T. 18/12/2023); **YAĞCIOĞLU**, s. 83-84; **GÜNVER, Osman Remzi**: “Para Borcunun İfasının Bir Hizmet Alanına Dönüşümü”, Prof. Dr. Seza Reisoğlu Armağanı, Ed. Sabih Arkan, Korkut Özkorkut, İbrahim Bektaş, İfakat Balık, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, 2016, s. 689, dipnot 2; **ERDEM, Duygu**, 6493 Sayılı Kanun Kapsamında Ödeme Hizmeti Sözleşmesi, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2021, s. 62, (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>), (E.T. 04/11/2023); **SÜNBÜL, Nurdoğan**, Finansal Teknoloji Ortaklıkları ve Ödeme Hizmetleri Rejimi, On İki Levha Yayınları, 2023, s. 191.

³² **KOCAMAN**, s. 27-28; **YAĞCIOĞLU**, s. 83.

verilmesiyle, ödeme hizmeti sağlayıcısı, ödeme emrine konu ödeme işlemini gerçekleştirmekle kural olarak³³ yükümlü olmaktadır.

f. Ödeme Aracı

6493 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesinin (u) bendi uyarınca ödeme aracı, ödeme emrinin verilmesine yarayan kart, şifre, cep telefonu gibi ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından müşteriye sağlanan kişiye özel aracı ifade etmektedir. Banka kartı, kredi kartı, ön ödemeli kartlar gibi kartlar, dijital cüzdanlar ve cep telefonu uygulamada en çok kullanılan ödeme araçları olarak önümüze çıkmaktadır³⁴.

Bu noktada değinmek gerekir ki, 6493 sayılı Kanun'un 24'üncü maddesinin birinci fıkrası uyarınca, her ne kadar tanım gereği bir ödeme aracı olsalar da banka kartı ve kredi kartları için öncelikli olarak 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu³⁵ (5464 sayılı Kanun) ve bu kanun kapsamında yayımlanan ikincil düzenlemeler uygulanacaktır. 5464 sayılı Kanun ve ikincil düzenlemelerinde banka kartı ve kredi kartları için düzenleme bulunmayan hususlarda ise, ödeme aracına ilişkin düzenlemeler kapsamında 6493 sayılı Kanun uygulama alanı bulacaktır.

g. Ödeme Hizmeti

Çalışmamızın ana kavramlarından olan ödeme hizmeti kavramı da diğer kavramlar gibi 6493 sayılı Kanun madde 3'te tanımlanmıştır. Ancak, kanun koyucu 3'üncü maddenin (s) bendinde genel bir tanım yapmayarak, 6493 sayılı Kanun'un 12'nci maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen hizmetlerin her birinin ödeme hizmeti olarak değerlendirileceğini belirtmiştir. Buna göre hukukumuzda ödeme hizmetleri;

- ödeme hesabının işletilmesi,
- ödeme hesabına bağlı olarak para transferi,
- ödeme hesabına bağlı olmaksızın para havalesi,
- ödeme aracı ihracı ve kabulü,

³³ Ödeme hizmeti sağlayıcısının ödeme emrini reddedebileceği istisnai haller için bkz. aşağı. Bölüm II, A, 1, a, v.

³⁴ TCMB, *İş Modelleri Rehberi*, s. 4.

³⁵ R.G. T. 01/03/2006, S. 26095.

- mobil ödemeler,
- fatura ödemelerine aracılık edilmesi ve
- ödeme emri başlatma hizmeti ile hesap bilgisi hizmetlerinden oluşan açık bankacılık hizmetlerinden ibarettir.

6493 sayılı Kanun’a 2019 yılında yapılan ekleme ile TCMB, 6493 sayılı Kanun’un 12’nci maddesinin birinci fıkrasının (ğ) bendi uyarınca ödemeler alanındaki toplam büyüklük veya etki alanını dikkate alarak diğer hizmetleri de ödeme hizmeti olarak değerlendirmeye yetkili kılınmıştır. Böylelikle, daha önce *numerus clausus* düzenlenen ödeme hizmetleri, TCMB’nin takdir ve yetkisinde olmak üzere bu özelliğini yitirmiştir³⁶.

6493 sayılı Kanun’un 12’nci maddesinin birinci fıkrasında sayılan hizmetlere baktığımızda ödeme hizmetleri; gönderene ait fonun alıcıya aktarılmasına aracılık hizmetleri ile ödeme aracının ihracı ve kabulü, ödeme hesabının işletilmesi ve açık bankacılık hizmetleri olmak üzere sınıflandırılabilir³⁷. Ancak, gönderenden alıcıya fon aktarımını içeren her işlem ödeme hizmeti olarak değerlendirilmemektedir. Ödeme hizmeti olarak değerlendirilmeyecek işlem ve hizmetleri kanun koyucu, 6493 sayılı Kanun’un 12’nci maddesinin ikinci fıkrasında on beş bent halinde ve sınırlı sayıda olmadan belirtmiştir. Nitekim, 6493 sayılı Kanun madde 12/2-(I) uyarınca TCMB’ye ödeme hizmeti sayılmayacak diğer faaliyetleri belirleme yetkisi verilmiştir. Bu kapsamda öne çıkan istisnalar; aracı barındırmayan doğrudan ödeme niteliğindeki işlemler, ticari temsilci³⁸ vasıtasıyla yapılan ödemeler, kıymetli evrak gibi özel olarak

³⁶ Öğretide ödeme hizmetlerinin hukukumuzda halen *numerus clausus* düzenlendiği, 6493 sayılı Kanun’un 12’nci maddesinin birinci fıkrasının (ğ) bendi ile bu kurala yalnızca bir istisna getirildiği ifade edilse de, istisnası olan bir tahdidin artık tahdit olmayacağından hareketle, TCMB takdir ve yetkisinde olmak üzere ödeme hizmetlerinin 01/01/2020 tarihinden itibaren hukukumuzda *numerus clausus* düzenlenmediği değerlendirilmektedir. İlgili görüş için bkz. **BÜYÜKTOSUN, Ömer**, Türk Hukukunda Ödeme Kuruluşlarının Regülasyonu, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2022, s. 33, (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>), (E.T. 04/11/2023). TCMB’nin 6493 sayılı Kanun madde 12/1-(ğ) kapsamındaki yetkisini kullandığı örnek için bkz. aşağı. Bölüm II, A, 1, c, i, son paragraf.

³⁷ **GÜVEN, Çiğdem/ IRMAK, Onur**: “6493 Sayılı Kanunda Ödeme Kuruluşlarının Tabii Olduğu Hukuki Çerçeve”, Bankacılar Dergisi, S. 105, 2018, s. 98, (https://www.tb.b.org.tr/Content/Upload/dergiler/dosya/80/Bankacılar_Dergisi_105.Sayi.pdf), (E.T. 04/11/2023).

³⁸ Bu istisna kapsamında geçen ticari temsilcinin mehzaz düzenleme olan PSD1 kapsamında aslında ticari acente olduğu, ancak çeviri hatasıyla hukukumuzda ticari temsilci olarak geçtiği, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu kapsamındaki ticari temsilciden ayrıştığı, PSD2 ve PSR kapsamında ticari temsilci istisnasında yapılan revizyonların hukukumuzda yansıtılmadığı yönündeki tartışmalar ve eleştiriler için bkz. **SÜNÜL**, s. 133 vd.; **BÜYÜKTOSUN**, s. 37 vd.

düzenlenen ödemeler, regüle sektörlerdeki kurum ve kuruluşlar arasındaki ödemeler, yalnızca sınırlı bir ürün ve hizmet ağında veya mal ya da hizmet çeşidi için kullanılabilen hizmetler olarak sayılabilecektir.

6493 sayılı Kanun madde 12/5 uyarınca ise TCMB, madde 12/2’de yer alan istisnalardan (b) bendi (ticari temsilci istisnası) ile (h) bendi (sınırlı kullanım alanı istisnası) kapsamındaki işlemlerin, toplam büyüklük ve etki alanı açısından TCMB tarafından belirlenen seviyeye ulaşması halinde, ilgili hizmetlerin ödeme hizmeti olarak kabul edilmesine karar verebilecektir. Yukarıda da değinildiği üzere, TCMB, 6493 sayılı Kanun’un 12’nci maddesinin birinci fıkrasının (ğ) bendi uyarınca ödemeler alanındaki toplam büyüklük veya etki alanını dikkate alarak diğer işlem ve hizmetleri ödeme hizmeti olarak değerlendirme yetkisine zaten sahiptir. TCMB bahse konu yetkiye sahip olmasına rağmen, 6493 sayılı Kanun madde 12/5’e yapılan bu eklemenin mefhumu muhalifinden kanun koyucunun, madde 12/2’de yer alan (b) ve (h) bendi dışındaki ödeme hizmeti istisnalarının, toplam büyüklük ve etki alanı ne olursa olsun hiçbir şekilde ödeme hizmeti olarak değerlendirilememesini amaçladığı söylenebilir.

2. Ödeme Hizmetleri Sözleşmesi’nin Tanımı ve Tarafları

6493 sayılı Kanun ve Mülga Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği kapsamında tanımlanmamış olan ödeme hizmetleri sözleşmesi, PSD2 ile uyumlu olacak şekilde, Yönetmelik’in 3’üncü maddesinin (g) bendinde çerçeve sözleşme adı altında tanımlanmıştır.

Yönetmelik madde 3/g uyarınca ödeme hizmetleri sözleşmesi, “*Ödeme hizmeti sağlayıcısı ile müşteri arasında tekil veya süreklilik arz eden ödeme işlemlerinin yürütülmesine ve mümkün olan durumlarda ödeme hesabının açılmasına ilişkin usul ve esasları belirleyen sözleşmeyi*” ifade etmektedir. Böylelikle, PSD2’de yer alan çerçeve sözleşme tanımı, Avrupa Birliği ödeme hizmetleri mevzuatına uyum çalışmaları kapsamında hukukumuzda da hüküm altına alınmıştır³⁹. Ödeme sektörünü düzenleyen mevzuatın teknolojik gelişmelere uyumlu olarak Avrupa Birliği nezdinde

³⁹ PSD2 madde 4/21: “*framework contract means a payment service contract which governs the future execution of individual and successive payment transactions, and which may contain the obligation and conditions for setting up a payment account*”.

güncellenmesi çalışmaları kapsamında hazırlanan PSR'ın 3'üncü maddesinin yirmi beşinci fıkrasına⁴⁰ bakıldığında da PSD2'de yer alan çerçeve sözleşme tanımının korunduğu görülmektedir.

Uygulamaya bakıldığında ise, bireysel müşteriler ile akdedilen ödeme hizmetleri sözleşmesinin çoğunlukla “kullanıcı sözleşmesi”, ticari müşteriler ile akdedilen ve sözleşme kapsamında özellikle POS hizmeti sunulan, yani 6493 sayılı Kanun'un 12'nci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi anlamında ödeme aracının kabulü hizmetini konu edinen ödeme hizmetleri sözleşmesinin ise “üye işyeri sözleşmesi” olarak adlandırıldığı görülmektedir.

Ödeme hizmetleri sözleşmesinin tanımından hareketle, sözleşmenin tarafları müşteri ve ödeme hizmeti sağlayıcısıdır. Ödeme hizmeti sağlayıcısı, yukarıda ifade edildiği üzere⁴¹, 5411 sayılı Kanun kapsamındaki bir banka olabileceği gibi, bir ödeme kuruluşu, elektronik para kuruluşu veya PTT de olabilecektir. Müşteri kavramı ise Yönetmelik'in 3'üncü maddesinin (çç) bendi uyarınca “*Ödeme hizmeti kullanıcısı ile elektronik para kullanıcısı*” anlamına gelmektedir. Bu nedenledir ki, ödeme hizmetleri sözleşmesinin hizmet alan tarafı ifade edilirken, uygulamada sık sık kullanıcı kavramı da kullanılmaktadır. Ancak, kural koyucunun ödeme hizmetlerinden yararlanan bütün tarafları kapsayacak şekilde müşteri kavramını tercih etmiş olması nedeniyle, çalışma kapsamında da ödeme hizmetleri sözleşmesinin hizmet alan tarafı müşteri ifadesi kullanılmıştır.

Bu noktada belirtmek gerekir ki, ödeme hizmetleri sözleşmesinin, 6493 sayılı Kanun'daki isimlendirilmesinin aksine çerçeve sözleşme niteliğinde olmadığı değerlendirilmektedir⁴². Bu nedenle, çalışma kapsamında çerçeve sözleşme kavramı değil, ödeme hizmetleri sözleşmesi kavramı tercih edilmiştir.

Keza, daha önce açıklandığı üzere, 6493 sayılı Kanun kapsamındaki ödeme hizmetleri sadece ödeme işlemlerinden oluşmamaktadır⁴³. Buna rağmen, kural

⁴⁰ PSR madde 3/25: “*framework contract means a payment service contract which governs the future execution of individual and successive payment transactions and which may contain the obligation and conditions for setting up a payment account*”.

⁴¹ Bkz. yuk. Bölüm I, A, 1, a.

⁴² Bu konudaki detaylı görüş için bkz. aşağı. Bölüm I, C, 1.

⁴³ Bkz. yuk. Bölüm I, A, 1, g ve Bölüm I, A, 1, c.

koyucunun ödeme hizmetleri sözleşmesini tanımlarken sözleşmenin esaslı unsuru olarak tekil veya süreklilik arz eden ödeme işlemlerinin yürütülmesini göstermesi eleştiriye açıktır. Nitekim, 6493 sayılı Kanun madde 12/1’de düzenlenen ödeme aracının ihracı ve kabulü, ödeme hesabının işletilmesi ve açık bankacılık hizmetleri ödeme işlemi niteliğinde değildir. Bu çerçevede, ödeme hizmetleri sözleşmesinin; “ödeme hizmeti sağlayıcısı ile müşteri arasındaki tek seferlik veya süreklilik arz eden ödeme ilişkilerini konu alan ve ödeme hizmetlerinin yerine getirilmesine ilişkin usul ve esaslar ile bu kapsamda tarafların hak ve yükümlülüklerini belirleyen sözleşme” olarak tanımlanmasının daha isabetli olacağı değerlendirilmektedir.

B. SÖZLEŞMENİN UNSURLARI

Ödeme hizmetleri sözleşmesi üç temel unsur üzerine kurulmaktadır. Bunlar; tarafların anlaşması ile ödeme hizmeti sağlayıcısının asli edim borcu olan ödeme hizmetlerinin yerine getirilmesi ve müşterinin asli edim borcu olan ücretin ödenmesidir.

1. Tarafların Anlaşması

Ödeme hizmetleri sözleşmesinin kurulması için, her sözleşmede olduğu gibi öncelikle 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu⁴⁴ (TBK) madde 1 kapsamında müşteri ile ödeme hizmeti sağlayıcısının karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanları gerekir. Buna göre, ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından müşterice talep edilen ödeme hizmetlerinin müşteriye sağlanması ve karşılığında müşteri tarafından ödeme hizmeti sağlayıcısına ücret ödenmesi konusunda taraflar anlaşmış olmalıdır.

Bu kapsamda ödeme hizmetleri sözleşmesi, kural olarak, rızaya dayalı bir sözleşmedir. Yani, ödeme hizmeti sağlayıcısı ile müşteri, sözleşme serbestisi kapsamında⁴⁵ ödeme hizmetleri sözleşmesini yapıp yapmama özgürlüğüne sahiptirler.

⁴⁴ R.G. T. 04/02/2011, S. 27836.

⁴⁵ Sözleşme serbestisi kavramı ve sınırları için bkz. **KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip**: “*Borçlar Hukukuna Giriş – Hukuki İşlem – Sözleşme*”, KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip/ HATEMİ, Hüseyin/ SEROZAN, Rona/ ARPACI, Abdülkadir, Borçlar Hukuku – Genel Bölüm, C. 1, Filiz Kitabevi, 2017, s. 503 vd.; **OĞUZMAN, M. Kemal/ ÖZ, M. Turgut**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C.1, Vedat Kitapçılık, 11. Baskı, 2013, s. 24 vd., s. 189 vd.; **EREN, Fikret**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Yetkin Yayınları, 21. Baskı, 2017, s. 313 vd., (*Genel*).

Kural bu olmakla birlikte, kanundan veya sözleşmeden doğan sebeplerle sözleşme yapma zorunluluğu söz konusu olabilmektedir⁴⁶. Sözleşme yapma zorunluluğu, bir kişiye yapılan icabın ilgili kişi tarafından kabul edilme mecburiyeti olarak tanımlanabilir⁴⁷.

Ödeme hizmetleri sözleşmesi bakımından sözleşme yapma zorunluluğu, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun⁴⁸ (TKHK) madde 6/2 uyarınca gündeme gelebilecektir. Bu hükme göre, hizmet almak isteyen tarafın tüketici olduğu durumlarda, tüketiciye hizmet sağlanması mecburiyeti vardır. Bu doğrultuda, müşterinin tüketici olduğu durumlarda ödeme hizmeti sağlayıcısı, haklı bir sebep olmaksızın, ödeme hizmetleri sözleşmesini kurmaktan ve dolayısıyla müşteriye ödeme hizmeti sağlamaktan kaçınamayacaktır.

2. Ödeme Hizmetlerinin Yerine Getirilmesi

Ödeme hizmetleri sözleşmesinin ana unsuru, müşteri tarafından talep edilen ödeme hizmetlerinin müşteriye sunulmasıdır.

Ödeme hizmetlerinin sunulması çoğunlukla ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından tek seferlik veya süreklilik arz eden ödeme işlemlerinin müşteri için gerçekleştirilmesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim, tek seferlik ödeme işlemleri de ödeme hizmetleri sözleşmesi kapsamında gerçekleştirilebilmekte olup, bu haliyle ödeme hizmetleri sözleşmesi, Yönetmelik madde 41 ve devamında düzenlenen çerçeve sözleşmeden daha üst bir kavramdır⁴⁹. Bu doğrultuda, ödeme hizmetleri sözleşmesinin, tek seferlik ödeme ilişkileri ile süreklilik arz eden ödeme ilişkilerini konu edinen sözleşmeler olmak üzere iki türü olduğu söylenebilecektir⁵⁰.

⁴⁶ OĞUZMAN/ ÖZ, s. 189; EREN, *Genel*, s. 319; bir sözleşme ile ileride başka bir sözleşmeyi kurma borcu altına girilmesinin, yine ilgili kişinin özgür iradesine dayanıyor olması nedeniyle, gerçek anlamda bir sözleşme yapma zorunluluğu olmadığı, bu nedenle sözleşme yapma zorunluluğundan yalnızca kanundan doğduğu konusunda bkz. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 507.

⁴⁷ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 507; EREN, *Genel*, s. 318.

⁴⁸ R.G. T. 28/11/2013, S. 28835.

⁴⁹ Bu konudaki detaylı açıklamalar için bkz. aşağı. Bölüm I, C, 1.

⁵⁰ YAĞCIOĞLU, s. 94-95.

Uygulamada yaygın görülen bir örnek olarak, şayet bir kişi henüz müşterisi olmadığı bir bankanın şubesine veya bir kuruluşun ödeme noktasına giderek, tek sefere mahsus olmak üzere yurt dışındaki alıcıya fon transferi yaptığını varsayalım. Bu örnekte, fon transferi yapan müşteri ile fon transferini gerçekleştiren ödeme hizmeti sağlayıcısı arasında tek seferlik ödeme ilişkilerini konu edinen ödeme hizmetleri sözleşmesi akdedilecek ve bu sözleşme kapsamında müşteri, bir sefere özgü olacak şekilde 6493 sayılı Kanun madde 12/1-(ç) bendi kapsamında para havalesi ödeme hizmetinden faydalanmış olacaktır. Öte yandan, bir ödeme hizmetinden hemen yararlanma niyeti olsun olmasın, kişinin bir ödeme hizmeti sağlayıcısının müşterisi olarak, ödeme hizmetleri sözleşmesi devam ettiği müddetçe ödeme hizmeti sağlayıcısının sunduğu ödeme hizmetlerinden yararlanması da mümkündür. Böyle bir durumda taraflar arasında süreklilik arz eden ödeme ilişkilerini konu edinen ödeme hizmetleri sözleşmesi kurulmuş olacaktır.

Ayrıca, müşteri tarafından talep edilmesi veya müşteri tarafından talep edilen ödeme işleminin gerçekleştirilmesi için gerekli olması durumunda, ödeme hizmetleri sözleşmesi kapsamında ödeme hizmeti sağlayıcısı müşteri için ödeme hesabı da açabilmektedir. Ödeme hesabı ile ödeme hizmetleri sözleşmesi kapsamında gerçekleştirilen ödeme işlemleri sonucunda ortaya çıkan alacak ve borçların kaydı tutularak, sözleşme süresince taraflar arasındaki mutabakat sağlanmaktadır⁵¹. Keza, müşteri tarafından talep edilmesi halinde, ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından müşteriye ödeme aracının ihracı ve kabulü ile açık bankacılık hizmetleri de sunulabilecektir.

Ödeme hizmeti sağlayıcısı, ödeme hizmetlerini müşteriye sunarken, müşterinin talimatlarına uyumlu olmak şartıyla, yüklendiği bu hizmetleri işin görülmesi bakımından bağımsız olarak yerine getirmektedir⁵².

3. Ücret

Ödeme hizmetleri sözleşmesinin temel unsurlarından bir diğeri, tanımda yer almıyor olsa da ücrettir. Öyle ki ödeme hizmeti sağlayıcısı, ödeme hizmetlerini kural

⁵¹ YAĞCIOĞLU, s. 64.

⁵² ERDEM, s. 29-30.

olarak ödeme hizmetleri sözleşmesi kapsamında işlem başına aldığı ücretler karşılığında yerine getirmeyi taahhüt etmektedir⁵³. Ancak, bu ücret ödeme yükümlülüğü için Yönetmelik madde 39/1-(c) ve madde 43/1-(g) uyarınca ödeme hizmetleri sözleşmesinde taraflarca açıkça kararlaştırılmış olması ve müşterinin bu konuda önceden bilgilendirilmiş olması gerekmektedir. Şayet taraflar ödeme hizmetleri sözleşmesi kapsamında bir ücret kararlaştırmadıysa, sözleşme kapsamındaki ödeme hizmetleri ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından ücretsiz olarak yerine getirilecektir⁵⁴.

C. SÖZLEŞMENİN HUKUKİ NİTELİĞİ

Ödeme hizmetleri sözleşmesinin kurulmasından sona ermesine kadar tabi olduğu hukuki çerçevenin belirlenebilmesi için, sözleşmenin hukuki niteliği tespit edilmelidir. Bu başlık altında tek seferlik veya süreklilik arz eden ödeme ilişkilerini konu edinebilen ödeme hizmetleri sözleşmesinin niteliği tespit edilmeye çalışılacaktır.

6493 sayılı Kanun kapsamında sunulan ödeme hizmetlerine ve özellikle ödeme işlemlerine geniş bir perspektiften bakıldığında üç ayaklı bir ilişki göze çarpmaktadır. Örneğin, bir para transferi ödeme hizmetinde; gönderenin havale edene, alıcının havale alıcısına ve işleme dahil olan ödeme hizmeti sağlayıcıların da havale ödeyicisi olduğu öne sürülebilecektir⁵⁵. Çalışmamız ise, üç ayaklı bu ilişkiyi değil, gönderen veya alıcı ile bu kişilerin ödeme hizmeti sağlayıcısı arasındaki iki taraflı ödeme hizmeti teminine ilişkin ödeme hizmetleri sözleşmesini konu edinmektedir. Bu nedenle, ödeme hizmetleri sözleşmesinin hukuki niteliği tespit edilmeye çalışılırken havale işlemi boyutuyla bir değerlendirme yapılmamış, müşteri ile ödeme hizmeti sağlayıcısı arasındaki iki taraflı ilişkinin hukuki niteliğinin incelenmesiyle yetinilmiştir.

⁵³ YAĞCIOĞLU, s. 107; ERDEM, s. 30; SÜNBÜL, s. 206. Müşterinin ücret ödeme yükümlülüğünün detaylı incelemesi için bkz. aşağıda Bölüm II, B, 1.

⁵⁴ 6493 sayılı Kanun gibi aynı mehzaz düzenlemeye yani PSD2'ye dayanan Alman hukuku kapsamında benzer bir sonuca ulaşan görüş için bkz. YAĞCIOĞLU, s. 72-73, 91; Ödeme hizmeti sağlayıcısına ücret ödemenin teamül gereği olduğu yönündeki karşı görüş için bkz. ERDEM, s. 30-31. Ancak, Yönetmelik madde 38, madde 39, madde 42, madde 43, madde 50 ve madde 51 dikkate alındığında, müşteriye önceden bildirilmemesi ve ödeme hizmetleri sözleşmesinde düzenlenmemesi halinde, sunulan hizmet için müşteriden ücret talep edilemeyeceği için bahse konu görüşün isabetsiz olduğu değerlendirilmektedir.

⁵⁵ Bu yönde bkz. GÜVEN/ IRMAK, s. 98; ERDEM, 62-69. Öte yandan, ödeme hesabının işletilmesi ve açık bankacılık hizmetleri gibi ödeme hizmetlerinde taraflar arasında bir havale veya havale benzeri bir ilişki olmadığını belirtmek gerekir.

1. Çerçeve Sözleşme Niteliğinde Olmaması

Ödeme hizmeti sağlayıcısı ile müşteri arasındaki sözleşme ilişkisinin 6493 sayılı Kanun'da çerçeve sözleşme olarak isimlendirildiği yukarıda belirtilmişti⁵⁶. Bu başlık altında ise, çerçeve sözleşme olarak isimlendirilen ödeme hizmetleri sözleşmesinin gerçekten bir çerçeve sözleşme olup olmadığı incelenecektir.

Nitelik bağlamında çerçeve sözleşme kavramı kanunlarda kendine yer bulmuş bir kavram değildir. Çerçeve sözleşme ifadesi, 6493 sayılı Kanun'da olduğu gibi mevzuatta yalnızca ismen zikredilen bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak bu düzenlemeler, çerçeve sözleşmenin amacını, fonksiyonlarını ve niteliğini tespit etmek adına elverişsizdir⁵⁷. Bu nedenle, çerçeve sözleşme kavramının tanımı ve fonksiyonlarının tespiti öğreti tarafından yapılmıştır. Buna göre, taraflar arasında süreklilik arz edecek bir ilişki oluşturmak üzere, gelecekte kurulması istenen aynı tipteki münferit sözleşmelerin ana hatlarını tamamen ya da kısmen belirleyip, ortak hükümleri saptayan ve böylelikle ileride kurulacak münferit sözleşmeler kapsamında bu ortak hükümlerin tekrar müzakere edilmesini gerektirmeyen sözleşmeler çerçeve sözleşme olarak nitelendirilmektedir⁵⁸. Çerçeve sözleşme ile taraflar, yalnızca ileride akdedilmesi planlanan aynı tip münferit sözleşmelerin tabi olacağı genel şartları belirlemekte olup, tarafların diğer yükümlülükleri münferit sözleşmeler kapsamında düzenlenmektedir. Bu tanım doğrultusunda çerçeve sözleşmenin unsurları; tarafların ileride yapmayı planladıkları aynı tip münferit sözleşmeler için ortak hükümler belirlemesi ve taraflar arasında sürekli nitelikte bir ilişki kurulması şeklinde sayılabilir⁵⁹.

⁵⁶ Bkz. yuk. Bölüm I, A, 2.

⁵⁷ **ŞEN DOĞRAMACI, Hayriye**, Çerçeve Sözleşmeler, Basılmamış Doktora Tezi, 2010, s. 34, (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>), (E.T. 24/11/2023); **YILMAZ, Cüneyt Arif**, Türk Borçlar Hukuku Kapsamında Çerçeve Sözleşmeler, Seçkin Yayıncılık, 2023, s. 17.

⁵⁸ **BARLAS, Nami**: “Çerçeve Sözleşme Kavramı ve Çerçeve Sözleşmelerin Özellikleri”, Ed. DOMANİÇ, Hayri: Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu'na 65. Yaş Günü Armağanı, Beta Basım Yayın, 1999, s. 808; **ŞEN DOĞRAMACI**, s. 36; **KOCAYUSUFPAŞAOĞLU**, s. 112 vd.; **EREN, Genel**, s. 214; **ANTALYA, O. Gökhan**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. V/1, 3, Seçkin Yayınları, 2. Baskı, 2019, s. 169; **AYRANCI, Hasan**, Ön Sözleşme, Yetkin Yayınevi, 1. Baskı, 2006, s. 107; **İŞGÜZAR, Hasan**, Tek Satıcılık Sözleşmesi, Kadioğlu Matbaası, 1989, s. 33; **YILMAZ**, s. 24-25.

⁵⁹ Çerçeve sözleşme kapsamında tarafların münferit sözleşme yapma borcu altına girip girmeyeceği ve bu borcun çerçeve sözleşmenin unsurlarından birisi olup olmadığı ise tartışmalıdır. Bu hususta öğretide yer alan görüşler için bkz. **ŞEN DOĞRAMACI**, s. 36 vd.; **YILMAZ**, s. 51 vd.

Oysa, 6493 sayılı Kanun kapsamında çerçeve sözleşme olarak ifade ediliyor olsa da konu öğretide tartışmalıdır⁶⁰. Kanaatimizce, ödeme hizmetleri sözleşmesine bakıldığında, çerçeve sözleşmelere ait unsurları barındırmadığı görülmektedir. Öyle ki, ödeme hizmetleri sözleşmesi, yukarıda da ifade edildiği üzere⁶¹, ödeme hizmeti sağlayıcısı ile müşteri arasındaki süreklilik arz edecek ödeme işlemlerini konu alabileceği gibi, bir defaya mahsus olarak gerçekleştirilen ödeme işlemini de konu alabilir⁶². Bu durum, sözleşmenin Yönetmelik madde 3/g’de yer alan tanımında da “*Ödeme hizmeti sağlayıcısı ile müşteri arasında tekil veya süreklilik arz eden ödeme işlemlerinin yürütülmesi*” şeklinde hüküm altına alınmıştır. Buna göre, ödeme hizmetleri sözleşmesi, çerçeve sözleşmelerin aksine taraflar arasında her zaman için sürekli nitelikte bir ilişki kurmadığından, süreklilik unsurunun ödeme hizmetleri sözleşmesinin temel unsurlarından olmadığı açıktır.

Ödeme hizmetleri sözleşmesinin süreklilik arz eden ödeme ilişkilerini konu edinmesi halinde ise, sözleşmeye süreklilik unsurunun dahil olması nedeniyle, ödeme hizmetleri sözleşmesi çerçeve sözleşme ile benzerlik gösterebilecektir. Ancak, ödeme hizmetleri sözleşmesi ile süreklilik arz edecek ödeme ilişkileri düzenlense dahi, sözleşme süresince gerçekleştirilecek her bir ödeme işlemi için taraflar arasında münferit bir sözleşme kurulmadığı değerlendirilmektedir⁶³. Nitekim, ödeme hizmetleri sözleşmesinin akdedilmesiyle, başta ödeme hizmetlerinin yerine getirilmesi ve ücret gibi asli edim borçları olmak üzere tarafların edim borçları belirlenmiş olmaktadır.

Keza, Yönetmelik madde 41 uyarınca süreklilik arz eden ödeme ilişkilerini düzenleyen ödeme hizmetleri sözleşmesi kapsamında müşteriler, tekil ödeme işlemlerinin gerçekleştirilmesi için ödeme hizmeti sağlayıcısına ödeme emri iletmektedir. İletilen bu ödeme emri sözleşme niteliğinde olmayıp, tek taraflı ve

⁶⁰ Konuyu BGB kapsamında inceleyen ve ödeme hizmetleri sözleşmesinin çerçeve sözleşme niteliğinde olmadığını ileri süren görüş için bkz. **YAĞCIOĞLU**, s.92; ödeme hizmetleri sözleşmesinin yalnızca süreklilik arz eden ilişkileri değil, tek seferlik ilişkileri de düzenleyebileceğini belirterek, ödeme hizmetleri sözleşmesinde süreklilik unsurunun bulunmayabileceğini ifade etmesine rağmen (**ERDEM**, s. 7, 17), ödeme hizmetleri sözleşmesinin taraflar arasındaki ilişkinin genelini düzenliyor olması nedeniyle sözleşmeyi çerçeve sözleşme olarak niteleyen aksi görüş için bkz. **ERDEM**, s. 6-7.

⁶¹ Bkz. yuk. Bölüm I, B, 2.

⁶² **YAĞCIOĞLU**, s.94 vd.; **ERDEM**, s. 7, 17.

⁶³ Konuyu BGB kapsamında inceleyen ve aynı sonuca ulaşan görüş için bkz. **YAĞCIOĞLU**, s.92; kredi kartı sözleşmeleri için benzer yönde bkz. **ERENDACI**, **Ali Tolga**, Kredi Kartı Sözleşmesi, On İki Levha Yayınları, 2021, s. 104-105.

varması gereken bir irade beyanıdır⁶⁴. Ödeme hizmetleri sözleşmesinin süreklilik arz eden ödeme ilişkilerini düzenlediği durumlarda, bu sürekliliğin fonksiyonu ise, müşterinin sözleşme ile ödeme hizmeti sağlayıcısını sözleşme süresince ödeme hizmeti sağlama yükümlülüğü altına sokmasıdır⁶⁵. Zira, ödeme hizmetleri sözleşmesi kapsamında ödeme emri iletilen ödeme hizmeti sağlayıcısı, Yönetmelik madde 63 hükmü kapsamındaki istisnai haller haricinde⁶⁶, ödeme emrine konu ödeme işlemini yerine getirmek durumundadır. Tarafların gelecekte ayrıca münferit sözleşmeler akdetme şeklinde bir iradesi de bulunmamaktadır.

Benzer şekilde, tarafların sözleşme ilişkisinden doğan hak ve yükümlülükleri ödeme hizmetleri sözleşmesinde detaylı bir şekilde düzenlenmektedir. O kadar ki, ödeme hizmetleri sözleşmesinde yer alması gereken şartlar başta Yönetmelik madde 39 ve madde 43 olmak üzere Yönetmelik'te etraflıca belirtilmiştir. Bu nedenle, ödeme hizmetleri sözleşmesi ile yalnızca ileride gerçekleştirilmesi planlanan ödeme hizmetlerinin genel şartlarının belirlenmesi ve ayrıntıların münferit sözleşmelere bırakılması söz konusu değildir. Bu nedenle, çerçeve sözleşmelerin temel unsurlarından olan, tarafların ileride münferit sözleşmeler akdetmeye yönelik iradelerinin bulunması ve çerçeve sözleşme ile taraflar arasındaki ilişkinin temel esasların belirlenmesi unsuru da ödeme hizmetleri sözleşmesinin unsurlarından biri değildir.

Açıklanan nedenlerle, ödeme hizmetleri sözleşmesinin çerçeve sözleşme niteliğinde olmadığı değerlendirilmektedir. Üstelik, Yönetmelik kapsamında yapılan tanım ve Yönetmelik madde 37 ve madde 41'de yer alan düzenlemeler dahi, ödeme hizmetleri sözleşmesinin çerçeve sözleşme niteliğinde olmadığını ortaya koymaktadır. Nitekim, çerçeve sözleşmeyi tanımlarken sözleşme kapsamına hem tekil ödeme işlemlerini hem de süreklilik arz eden ödeme işlemlerini dahil eden kural koyucu; sözleşmeye ilişkin detayları düzenlerken Yönetmelik madde 37 ve devamında yalnızca tek seferlik işlemleri, Yönetmelik madde 41 ve devamında ise yalnızca süreklilik arz edecek ödeme ilişkilerini esas almış ancak sadece Yönetmelik madde 41 ve devamında

⁶⁴ Bkz. yuk. Bölüm I, A, 1, e.

⁶⁵ YAĞCIOĞLU, s. 83; kredi kartı sözleşmeleri için benzer yönde bkz. **ERENDAÇ**, s. 104-105; **CEYLAN**, **Ebru**, Türk, İsviçre ve Avrupa Birliği Hukukunda Kredi Kartını Kullanan Tüketicinin Hukuki Durumu, Beta Yayınları, 2010, s. 58, (*Kredi Kartı Kullanan Tüketicinin Hukuki Durumu*).

⁶⁶ Bahse konu istisnai durumlar için bkz. aşağı. Bölüm II, A, 1, a, v.

çerçeve sözleşme kavramını kullanmıştır. Oysa, yalnızca tek seferlik ödeme işlemi gerçekleştiriliyor olmasına karşın Yönetmelik madde 37 ve devamı kapsamında da müşteri ile ödeme hizmeti sağlayıcısı arasında bir müşteri ilişkisi kurulduğu şüphesizdir. Sunulan ödeme hizmetinin daha dar kapsamlı olması bu sonucu değiştirmeyecektir. Bu yönüyle Yönetmelik hükümlerinin kendi içinde çelişkili olduğu görülmektedir.

Buna rağmen kanun koyucu tarafından çerçeve sözleşme kavramının tercih edilmesinde; ödeme hizmetleri sözleşmesi ile benzerliğinden hareketle, öğretide artık geçerliliğini yitirmekte olan bir görüş olsa da bankacılık sözleşmelerini çerçeve sözleşme olarak nitelendiren görüşlerin⁶⁷ ve mehzaz düzenleme olan PSD2’de çerçeve sözleşme (*framework contract*) teriminin kullanılıyor olmasının etkili olduğu düşünülmektedir.

Açıklanan nedenlerle, bu çalışmaya konu sözleşme isimlendirilirken çerçeve sözleşme kavramı yerine, ödeme hizmetleri sözleşmesi kavramının tercih edilmesinin daha isabetli olacağı değerlendirilmektedir.

2. Genel Olarak Cari Hesap Sözleşmesi veya Ciro Sözleşmesi Niteliğinde Olmaması

Öğretideki bir görüş; ödeme işlemleri gerçekleştirilirken taraflar arasında ödeme hesabı açılabilmesi için cari hesap sözleşmesi ve ödeme hesapları arasında gayrinakdi ödemelerin yapılabilmesi için ise ciro sözleşmesinin kurulması gerektiği, ödeme hesabının açılmasının ödeme işlemlerinin gerçekleştirilmesi için bir yan edim borcu olduğu, ödeme hizmeti sağlayıcısının asli edim borcunun ödeme işlemlerini yürütmek olduğu, bu nedenle ödeme hizmetleri sözleşmesinin niteliği itibarıyla bir ciro sözleşmesi olduğunu savunmaktadır⁶⁸. Aynı görüş, ciro sözleşmesini bir hukuki nitelik türü olarak ifade etmesine rağmen, ciro sözleşmesinin hukuki niteliğinin de vekalet sözleşmesi olduğunu belirterek açıkça ifade etmese de ödeme hizmetleri sözleşmesinin hukuki niteliğini vekalet sözleşmesi olarak tespit etmiştir⁶⁹. Ancak, yine

⁶⁷ Benzer yönde bkz. YAĞCIOĞLU, s. 92-93; bankacılık sözleşmesinin niteliğine dair öğretideki görüşler için bkz. TEKİNALP, s. 357 vd.

⁶⁸ ERDEM, s. 8-16.

⁶⁹ ERDEM, s. 16.

aynı görüş ödeme hizmetleri sözleşmesine vekalet sözleşmesine ilişkin hükümlerin doğrudan değil, niteliğine uygun düştüğü ölçüde uygulanacağını ifade etmiştir⁷⁰.

Öğretideki bir diğer görüş ise, ödeme hesapları arasında gayrinakdi ödemelerin yapılmasının, ödeme hizmetleri sözleşmesinin yalnızca bir uygulama örneği olduğunu belirterek, hukuki niteliği tespit edilirken ödeme hizmetleri sözleşmesinin ciro sözleşmesine indirgenmemesi gerektiğini ifade etmiştir⁷¹. Ödeme hizmetleri sözleşmesini Alman Medeni Kanunu (*Bürgerliches Gesetzbuch* – BGB) çerçevesinde inceleyen bu görüş, ödeme hizmetleri sözleşmesinin isimli ve tipik bir sözleşme olduğunu, dolayısıyla ödeme hizmetleri sözleşmesi için ayrıca bir hukuki nitelendirme yapılmasına gerek olmadığını savunmaktadır⁷².

Gerçekten de ödeme hizmetleri sözleşmesinin hesaptan hesaba gerçekleştirilen havale işlemleriyle sınırlandırılmaması gerekir. Nitekim, 6493 sayılı Kanun kapsamındaki ödeme hizmetleri ödeme hesapları arasındaki gayrinakdi ödemelerden ibaret değildir. Ödeme hesabının işletilmesi, ödeme aracının ihraç veya kabulü, ödeme emri başlatma hizmeti ve hesap bilgisi hizmetleri münferiden hesaptan hesaba havale işlemini içermemektedir⁷³.

Örneğin, hesap bilgisi hizmeti kapsamında, müşterinin talep ve onayı üzerine müşteriye ait farklı hesap hizmeti sağlayıcısı⁷⁴ nezdindeki ödeme hesaplarına ait bilgiler derlenerek çevrimiçi platformlarda birleştirilmiş bir şekilde ilgili müşteriye sunulmaktadır⁷⁵. Görüleceği üzere, ödeme hizmetleri sözleşmesi kapsamında sunulan hesap bilgisi hizmetinde ödeme hesapları arasındaki gayrinakdi ödemeler gerçekleşmemekte, bu nedenle taraflar arasında bir ciro sözleşmesi söz konusu olmamaktadır. Benzer şekilde, hesap bilgisi hizmeti sunulurken 6102 sayılı Türk

⁷⁰ ERDEM, s. 16; SÜNBÜL, 181-182.

⁷¹ YAĞCIOĞLU, s. 93.

⁷² YAĞCIOĞLU, s. 90-91. Bu noktada belirtmek gerekir ki, ödeme hizmetleri sözleşmesi, mehzaz düzenleme olan PSD2 ile uyumlu olacak şekilde BGB §675f ve devamında detaylı bir şekilde düzenlenmektedir.

⁷³ TCMB, *İş Modelleri Rehberi*, s. 4-8.

⁷⁴ Tebliğ madde 3/cc uyarınca hesap hizmeti sağlayıcısı, “nezdinde ödeme hesabı bulunan ödeme hizmeti sağlayıcısını” ifade etmektedir.

⁷⁵ Hesap bilgisi hizmeti için bkz. aşağı. Bölüm II, A, 1, d, iii; Hesap bilgisi hizmeti hakkında detaylı bilgilendirme ve örnek iş modelleri için bkz. TCMB, *Ödeme Hizmetlerinde Veri Paylaşım Servislerine İlişkin Rehber*, 2023, s. 6-10, (<https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/d60cc679-ce04-4941-b310-b3788b6f3540/%C3%96HVPS-Rehber-2023-04-30.pdf?MOD=AJPERES>), (E.T. 26/11/2023), (*Veri Paylaşım Servisleri Rehberi*).

Ticaret Kanunu⁷⁶ (TTK) madde 89⁷⁷ bağlamında bir cari hesap sözleşmesi de taraflar arasında kurulmamaktadır. Zira, hesap bilgisi hizmeti, müşterinin diğer ödeme hizmeti sağlayıcıları nezdindeki ödeme hesaplarına ait bilgilerin konsolide bir şekilde müşteriye yansıtılmasından ibaret olup, bu hizmet kapsamında ödeme hizmeti sağlayıcısı ile müşteri arasında düzenli olarak alacak ya da borç meydana gelmemektedir.

Bu nedenlerle, sözleşme kapsamında sunulan ödeme hizmetine göre cari hesap sözleşmesi⁷⁸ veya ciro sözleşmesine⁷⁹ ait unsurları bünyesinde bulundurması mümkün olsa da ödeme hizmetleri sözleşmesinin genel manada cari hesap sözleşmesi veya ciro sözleşmesi niteliğinde olduğu söylenemeyecektir.

3. İsimsiz ve Tipik Bir Sözleşme Olması

6493 sayılı Kanun kapsamında düzenleniyor olmasına rağmen, ödeme hizmetleri sözleşmesi isimsiz bir sözleşmedir. Nitekim, bir sözleşmenin isimli bir sözleşme olabilmesi için kanunlarda ismen belirtiliyor olması yeterli olmayıp, sözleşmenin esaslı unsurlarının da kanunda düzenleniyor olması gerekmektedir⁸⁰. Oysa, 6493 sayılı Kanun kapsamında ödeme hizmetleri sözleşmesinin yalnızca şekil ve geçerlilik şartı düzenlenmiş olup, sözleşmenin unsurlarına ilişkin bir düzenleme yapılmamıştır.

⁷⁶ R.G. T. 14/02/2011, S. 27846.

⁷⁷ TTK madde 89/1: “İki kişinin herhangi bir hukuki sebep veya ilişkiden doğan alacaklarını teker teker ve ayrı ayrı istemekten karşılıklı olarak vazgeçip bunları kalem kalem alacak ve borç şekline çevirerek hesabın kesilmesinden sonra çıkacak artan tutarı isteyebileceklerine ilişkin sözleşme cari hesap sözleşmesidir.”

⁷⁸ Cari sözleşmesine ilişkin detaylı bilgi için bkz. **ARKAN, Sabih**, Ticari İşletme Hukuku, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 24. Baskı, 2018, s. 397 vd.; **DURGUT, Ramazan**, Cari Hesap Sözleşmesi, Vedat Kitapçılık, 2012, s. 27 vd.; **POROY, Reha/ YASAMAN, Hamdi**, Ticari İşletme Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 18. Baskı, 2019, s. 357 vd.

⁷⁹ Ciro sözleşmesine ilişkin detaylı bilgi için bkz. **KOCAMAN**, s. 19-27; **TEKİNALP**, s. 442-443.

⁸⁰ **KUNTALP, Erden**, Karışık Muhtevalı Akit (Karma Sözleşme), Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2. Bası, 2013, s. 5-6, (Karma Sözleşme); **ÖZMEN, Etem Saba/ AKÇURA KARAMAN, A. Tuba**: “Arsa Payı Karşılığı İnşaat Sözleşmeleri Konusunda Uygulama Hataları”, İstanbul Barosu Dergisi, C. 87, S. 1, 2013, s. 50, (<https://www.istanbulbarosu.org.tr/files/Yayinlar/Dergi/doc/ibd20131.pdf>), (E.T. 18/12/2023).

Öte yandan, ödeme hizmetleri sözleşmesi tipik bir sözleşmedir⁸¹. Zira, her ne kadar esaslı unsurları kanunda düzenlenmeyen isimsiz bir sözleşme olsa da ödeme hizmetleri sözleşmesi, uygulamada oluşan sözleşme ihtiyacı doğrultusunda yaygın bir şekilde ve birbirine oldukça benzer unsurlarla birlikte akdedilmektedir. Kaldı ki, ödeme hizmetleri sözleşmesinin şartları ikincil mevzuat kapsamında detaylıca düzenlenmiştir. Bu doğrultuda, ödeme hizmetleri sözleşmesinin hukukumuzda tipleşen bir sözleşme olduğu değerlendirilmektedir⁸².

4. Kendine Özgü (*Sui Generis*) Bir Sözleşme Olması

İsimsiz sözleşmeler içerdikleri unsurların isimli sözleşmelerin asli unsurlarından olup olmamasına göre kendine özgü (*sui generis*) sözleşmeler ve karışık muhtevalı veya daha yaygın kullanımıyla karma sözleşmeler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır⁸³. İsimsiz sözleşme türlerinden biri olan kendine özgü sözleşme, kanunda düzenlenen sözleşme tiplerinden herhangi birine doğrudan ait olmayan esaslı unsurları içeren ve uygulamadaki ihtiyaç sonucunda oluşan sözleşmeleri nitelendirmektedir⁸⁴. İsimsiz sözleşme türlerinden bir diğeri olan karma sözleşme ise, kanunda düzenlenen sözleşme tiplerinin esaslı unsurlarının, kanunun öngörmediği şekilde ve bir bütünlük içerisinde birleştirilmesiyle oluşan tekil sözleşmeyi ifade

⁸¹ İsimli ve isimsiz sözleşme ayrımı, kıstas olarak sözleşmenin kanunda düzenlenip düzenlenmediğini baz alırken; tipik ve atipik sözleşme ayrımı kanuna, teamüle veya sair sebeplere bağlı olarak esaslı unsurlarıyla birlikte bir sözleşmenin tipleşip tipleşmediğini baz almaktadır. Bu nedenle, isimsiz bir sözleşmenin aynı zamanda tipik bir sözleşme olması mümkündür. Bu hususta ve isimli-isimsiz ile tipik-atipik sözleşmeler ayrımları arasındaki fark konusunda detaylı görüşler için bkz. **KUNTALP**, *Karma Sözleşme*, s. 7 vd.

⁸² **KUNTALP**, *Karma Sözleşme*, s. 9; Benzer bir şekilde, isimsiz olan franchise sözleşmesinin tip bir sözleşme olduğunu değerlendiren görüş için bkz. **SEROZAN**, **Rona**, Borçlar Hukuku Özel Bölüm, Filiz Kitabevi, 2. Baskı, 2006, s. 51-52.

⁸³ **KUNTALP**, *Karma Sözleşme*, s. 13; **EREN**, **Fikret**: “İsimsiz Sözleşmelere İlişkin Bazı Sorunlar”, Prof. Dr. Turgut Akıntürk’e Armağan, Ed. ATEŞ, Derya/ BULUR, Alper, Beta Yayınları, 2008, s. 91, (*İsimsiz Sözleşmeler*); **TANDOĞAN**, **Haluk**, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Cilt I/1, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 4. Baskı, 1985, s. 12; **İPEK İŞLETEN**, **Mehtap**, Sözleşme Boşluklarının Hakim Tarafından Doldurulması, Basılmamış Doktora Tezi, 2009, s. 221, (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>), (E.T. 10/12/2023); **KIRCA**, **Çiğdem**, Franchise Sözleşmesi, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1997, s.48, (*Franchise*).

⁸⁴ **KUNTALP**, *Karma Sözleşme*, s. 14-15; **TANDOĞAN**, s. 12-13; **EREN**, **Fikret**, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Yetkin Yayınları, 8. Baskı, 2020, s. 961, (*Özel*). Bir sözleşmenin esaslı unsurlarının tamamının kanunda düzenlenen sözleşme tiplerinden herhangi birine ait olmaması durumunda, o sözleşmenin kendine özgü sözleşme olarak değerlendirileceği konusunda bir şüphe bulunmamaktadır. Öte yandan, bir sözleşmenin esaslı unsurlarının bir kısmı kanunda düzenlenen sözleşme tiplerinden birine ait olduğu, bir kısmının ise herhangi birine ait olmadığı durumlarda, bahse konu sözleşmenin kendine özgü bir sözleşme mi yoksa karma sözleşme mi olduğu hususu öğretide tartışmalıdır. İlgili tartışmalar için bkz. **KUNTALP**, *Karma Sözleşme*, s. 17 vd.; **SEROZAN**, s. 66 vd.

eder⁸⁵. Karma sözleşmelerin temel olarak üç çeşidi olduğu kabul görmektedir⁸⁶. Buna göre karma sözleşmeler; çift tipli karma sözleşmeler, kombine karma sözleşmeler ve eklemli karma sözleşmeler olarak üçe ayrılmaktadır.

Çift tipli karma sözleşmeler, tarafların farklı sözleşmelere ait esaslı unsurları karşılıklı olarak yükümlendiği sözleşmelerdir⁸⁷. Yani, çift tipli karma sözleşmelerde sözleşmenin taraflarından biri kanunda düzenlenen tip sözleşmelerden birine ait asli edim borcunu üstlenirken, diğer taraf da yine kanunda düzenlenen başka bir tip sözleşmeye ait asli edim borcunu üstlenmektedir. Kombine karma sözleşmeler, taraflardan birinin farklı sözleşmelere ait esaslı unsurları yükümlendiği, diğer tarafın ise çoğunlukla ücret ödeme yükümlülüğü olmak üzere belli bir sözleşmeye özgü olmayan unsuru yükümlendiği sözleşmelerdir⁸⁸. Yani, kombine karma sözleşmelerde kanunda düzenlenen birden fazla tip sözleşmeye ait asli edim borçları bir bütünlük içerisinde birleşerek, sözleşmenin taraflarından birinin edim borcu haline gelmektedir. Eklemli karma sözleşmeler ise, sözleşmenin taraflarından birisinin veya her ikisinin, farklı sözleşmelere ait esaslı unsurları fonksiyon itibarıyla ayrılmaz bir bütün halinde münferiden yükümlendiği sözleşmelerdir⁸⁹.

Ödeme hizmetleri sözleşmesinin her ne kadar tipik olsa da isimsiz bir sözleşme olduğuna yukarıda değinilmişti⁹⁰. Ödeme hizmetleri sözleşmesinin isimsiz sözleşme türlerinden hangisine dahil olduğunu tespit edebilmek için sözleşmenin esaslı unsurları incelenmelidir. Ödeme hizmetleri sözleşmesinde, müşterinin asli edim borcu ücret ödeme yükümlülüğü iken, ödeme hizmeti sağlayıcısının asli edim borcu ise 6493 sayılı Kanun madde 14 uyarınca faaliyet iznine sahip olduğu ve sözleşme ile müşteriye taahhüt ettiği ödeme hizmetlerini sunmaktır.

⁸⁵ KUNTALP, *Karma Sözleşme*, s. 157; TANDOĞAN, s. 68; HATEMİ, Hüseyin/ SEROZAN, Rona/ ARPACI, Abdülkadir, *Borçlar Hukuku Özel Bölüm, Filiz Kitabevi*, 1992, s. 44; EREN, *Özel*, s. 951; KIRCA, *Franchise*, s. 53; Karma sözleşmenin tanımına ilişkin öğretideki farklı görüşlere dair açıklamalar için bkz. KUNTALP, *Karma Sözleşme*, s. 38 vd.

⁸⁶ TANDOĞAN, s. 69-72; HATEMİ/ SEROZAN/ ARPACI, s. 45-49; EREN, *Özel*, s. 952.

⁸⁷ KUNTALP, *Karma Sözleşme*, s. 130-133; TANDOĞAN, s. 69-71; HATEMİ/ SEROZAN/ ARPACI, s. 46-48; EREN, *Özel*, s. 952-953; bu karma sözleşme türünün çift tipli olarak isimlendirilmesinin yerinde olmadığına dair bkz. KUNTALP, *Karma Sözleşme*, s. 131.

⁸⁸ KUNTALP, *Karma Sözleşme*, s. 133-154; TANDOĞAN, s. 71-72; HATEMİ/ SEROZAN/ ARPACI, s. 45-46; EREN, *Özel*, s. 954-955; bu karma sözleşme türünün kombine olarak isimlendirilmesinin yerinde olmadığına dair bkz. KUNTALP, *Karma Sözleşme*, s. 135.

⁸⁹ TANDOĞAN, s. 72; HATEMİ/ SEROZAN/ ARPACI, s. 48-49.

⁹⁰ Bkz. yuk. Bölüm I, C, 3.

Ödeme hizmeti sağlayıcısının sözleşme ile sunmayı borçlandığı ödeme hizmetleri, işlev ve nitelik olarak birbirinden ayrılan muhtelif hizmetler olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla, ödeme hizmeti sağlayıcısının üstlendiği yükümlülüklerin niteliği, sunacağı hizmete göre de değişebilmektedir. Örnek vermek gerekirse, müşteriye bir dijital cüzdan hizmetinin sunulmakta olduğunu varsayalım. Dijital cüzdan hizmeti kapsamında, müşteriye bir ödeme hesabı açılıp dijital cüzdana tanımlanarak, dijital cüzdan ile ödeme hesabının işletilmesi (ödeme hesabının işletilmesi hizmeti) mümkündür. Keza, müşteri, dijital cüzdana fon yükleyerek, dijital cüzdan hizmeti sunan ödeme hizmeti sağlayıcısı cüzdanı işyerlerinde doğrudan bir ödeme aracı olarak kullanabilecektir (elektronik para hizmeti). Aynı zamanda, müşteri, dijital cüzdan hizmeti sunan ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından kendisi için ihraç edilen ödeme aracını da (ödeme aracının ihracı hizmeti) dijital cüzdanda saklayıp kullanabilecektir. Benzer şekilde müşteri, farklı ödeme hizmeti sağlayıcısı nezdindeki kendisine ait ödeme araçlarını dijital cüzdanda tanımlayarak, tanımlanan ödeme araçları ile ödeme işlemi gerçekleştirebilecektir (ödeme emri başlatma hizmeti⁹¹).

Görüldüğü üzere, tek bir dijital cüzdan hizmetiyle dahi ödeme hizmeti sağlayıcısı, birbirinden fonksiyon olarak ayrılan ve bağımsız süreçleri içeren bir borç altına girebilmektedir. Yine, müşteriye 1000 Türk Lirası bakiyeli fiziki bir ön ödemeli aracının ihraç edilmesi hizmetinde, ödeme hizmeti sağlayıcısının 1000 Türk Lirası bakiyeli fiziki kart sağlama borcu satış sözleşmesinin, sağlanan kart ile ödeme işlemi yapılabilmesine aracılık edilmesi ise vekalet sözleşmesinin unsurlarıyla ilişkilendirilebilmektedir⁹². Öğretide bu hizmeti, eser sözleşmesi veya hizmet sözleşmesi olarak tanımlayan görüşler de mevcuttur⁹³.

⁹¹ Bahse konu hizmet Yönetmelik madde 4/A-5 uyarınca ödeme emri başlatma hizmeti olarak değerlendirilmektedir. Öte yandan, müşteriye ait farklı ödeme hizmeti sağlayıcısı nezdindeki ödeme araçlarını tanımlanmasına ve bu ödeme araçları ödeme işlemi gerçekleştirilmesine imkan sağlayan ve sadece bu hizmeti içeren dijital cüzdan hizmeti, PSR kapsamında ödeme hizmeti olarak değerlendirilmemiş, bu hizmetin yalnızca bir teknik hizmet olduğu ifade edilmiştir. Bu hususta Avrupa Komisyonun bakış açısının detayları PSR gerekçesinin 24'üncü paragrafında yer almaktadır.

⁹² **ERDEM**, s. 16; bir ödeme aracı olan kredi kartı ihracı hizmeti için benzer yönde bkz. **CEYLAN**, *Kredi Kartı Kullanan Tüketicinin Hukuki Durumu*, s. 90; **ATAMER, Yeşim M.**: “*Kredi Kartının Üçüncü Kişi Tarafından Hukuka Aykırı Şekilde Kullanılması Halinde Doğan Zararları Kim Taşıyacaktır?*”, Ünal Tekinalp’e Armağan, C. 1, Ed. KAYA, Arslan, Beta Basım Yayın, 2003, s. 1004, (*Kredi Kartı*).

⁹³ Bir ödeme aracı olan kredi kartı ihracı hizmetini eser sözleşmesi olarak nitelendiren görüş için bkz. **AKİPEK, Şebnem**: “*Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Çerçevesinde Kredi Kartları*”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 52, S. 3, 2003, s. 109, (<https://www.jurix.com.tr/article/13759>), (E.T. 30/12/2023). Kredi kartı ihracı hizmetini hizmet sözleşmesi olarak nitelendiren görüş için ise bkz. **TEOMAN, Ömer**, *Hukuki Yönden Kredi Kartı Uygulaması*, Beta Yayınları, 2. Baskı, 1996, s. 168.

Aynı şekilde; ödeme hizmetleri sözleşmesi ile yürütülen ödeme işlemlerinin, müşterinin ödeme emrine uygun olarak sonuçlandırılması gerekmesi⁹⁴, ödeme işlemlerinin şahsen ve müşteriye bağımlı (tabi) olmaksızın yürütülmesi⁹⁵ ve müşterinin kural olarak ödeme hizmetleri sözleşmesini istediği zaman derhal geçerli olmak üzere feshedebiliyor olması⁹⁶ nedeniyle ödeme hizmetleri sözleşmesinin vekalet sözleşmesinin unsurlarını taşıdığı iddia edilebilecektir.

Oysa, ödeme hizmetleri sözleşmesinin; sonuç taahhüdü barındıran hizmetler içermesi nedeniyle vekalet sözleşmesi olarak, ödeme hizmeti sağlayıcısının müşteriden bağımsız hareket ediyor olması nedeniyle hizmet sözleşmesi olarak, sözleşme kapsamında belirli bir şekilde ortaya çıkan, bütünlük arz eden ve objektif olarak tespit edilebilen bir eserin meydana gelmemesi nedeniyle eser sözleşmesi olarak, temel olarak hizmet sunulmasını içermesi nedeniyle satış sözleşmesi olarak değerlendirilmesi mümkün değildir. Ödeme hizmetleri sözleşmesi, bu sözleşme tiplerine ait esaslı unsurları bizzat bünyesinde de barındırmamaktadır.

Dolayısıyla, ödeme hizmetleri sözleşmesinin esaslı unsuru olan ödeme hizmetlerinin yerine getirilmesi unsurunun, kanunda düzenlenen sözleşme tiplerinden herhangi birine doğrudan ait olmadığı değerlendirilmektedir. Nitekim, yukarıda kısaca tarif edilmeye çalışıldığı üzere, ödeme hizmetleri sözleşmesinin esaslı unsur olarak ödeme hizmetlerinin yerine getirilmesi unsurunu, kanunda düzenlenen sözleşme tiplerine ait birden fazla farklı unsurun dinamiklerini değiştirerek, kendine özgü tek bir esaslı unsur şeklinde içerdiği kanaatine varılmaktadır. Bu çerçevede, ödeme hizmetleri sözleşmesinin, kendine özgü sözleşme niteliğinde bir sözleşme olduğu değerlendirilmektedir⁹⁷.

⁹⁴ YAĞCIOĞLU, s. 89; ERDEM, s. 54.

⁹⁵ ERDEM, s. 29-30.

⁹⁶ Yönetmelik madde 45/1: “Taraflar arasında feshe ilişkin ihbar süresi kararlaştırılmamışsa, müşteri sözleşmeyi istediği zaman feshedebilir. Kararlaştırılacak ihbar süresi bir ayı geçemez.”.

⁹⁷ Benzer bir değerlendirmeyi banka vadesiz hesap sözleşmeleri için yapan görüş için bkz. **KAPLAN, İbrahim**, Banka Sözleşmeleri Hukuku, Yetkin Yayınları, 2. Baskı, 2020, s. 89, (*Banka Sözleşmeleri*); **KAPLAN, İbrahim**: “Banka Sözleşmesinin Yorumu ve Tamamlanması”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C.14, S. 2, 1987, s. 16-17, (<https://www.jurix.com.tr/article/6220>), (E.T. 29/12/2023). Benzer bir değerlendirmeyi kredi kartı sözleşmeleri için yapan görüş için bkz. **ERENDAÇ**, s. 97; **REİSOĞLU, Seza**: “Banka Kredi Kartları ve Uygulama Sorunları”, Bankacılar Dergisi, S. 49, 2004, s. 104, (https://www.tbb.org.tr/Dosyalar/Arastirma_ve_Raporlar/2S100seza_Haziran2004.doc), (E.T. 30/12/2023). Öte yandan, kredi kartı sözleşmesini isimli ve tipik olarak değerlendiren bir görüş de öğretilde mevcuttur. İlgili görüş için bkz. **CEYLAN, Ebru**: “Kredi Kartlarıyla İlgili 6502 Sayılı Yeni

5. Ödeme Hizmetleri Sözleşmesine Uygulanacak Hükümler

Ödeme hizmetleri sözleşmesine uygulanacak hükümleri belirlemeden önce, hukuki niteliğin tespitinin en önemli işlevinin, sözleşme kapsamında tarafların hak ve yükümlülükleri ile sözleşmeye uygulanacak hukuki çerçevenin tespit edilebilmesi olduğunu ifade etmek gerekir. Zira, bir hukuki işlemde kaynaklanan problemin çözümü, nihayetinde ilgili işlemin hukuki niteliğine bağlıdır. Ancak, ödeme hizmetleri sözleşmesi yönünden hukuki niteliği tespit sorununun çözümü, daha ikincil bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır⁹⁸. Nitekim, ödeme hizmetleri alanının regüle bir alan olmasının ve bu kapsamda ödeme hizmetleri sözleşmesi tipleşen bir sözleşme olmasının sonucu olarak; ödeme hizmetleri sözleşmesi Yönetmelik'te detaylı bir şekilde düzenlenmiş, ödeme hizmeti sağlayıcısının yükümlülükleri ve hizmet sunma esasları mevzuatta etraflıca ele alınmıştır. Bu nedenle, ödeme hizmetleri sözleşmesi alışlagelen kendine özgü sözleşmelerden ayrılmaktadır.

Ödeme hizmetleri sözleşmesine uygulanacak hükümlere geçilecek olursa, sözleşmeye ilişkin bir uyuşmazlık olması durumunda, uyuşmazlık konusu sözleşmede düzenlenmiş ise, uyuşmazlık öncelikle ödeme hizmetleri sözleşmesi hükümleri çerçevesinde çözümlenmeye çalışılacaktır. Uyuşmazlığa ilişkin sözleşmede bir hüküm yer almaması durumunda ise hakim, ödeme hizmetleri sözleşmesine dair uyuşmazlığa, sözleşmenin tipik olması nedeniyle, ilk olarak 6493 sayılı Kanun ve ilgili ikincil düzenlemeler ile bu sözleşme için gelişen örf ve adetleri uygulamalıdır⁹⁹.

Şayet bu düzenlemelerde uyuşmazlığa ilişkin bir kural bulunamazsa, ödeme hizmetleri sözleşmesinin tamamlanması için TBK'nın genel hükümlerine başvurulacaktır¹⁰⁰. Keza, müşterinin tüketici olduğu durumlarda, TKHK ve ilgili ikincil düzenlemelere başvurulması gerekir. TBK'nın genel hükümlerinde veya tüketici mevzuatında da uyuşmazlığa uygun bir hükmün yer almaması durumunda,

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun Getirdiği Yenilikler", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, C. 27, S. 117, 2015, s. 249, (<http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2015-117-1465>), (E.T. 07/01/2024), (*Kredi Kartlarıyla İlgili TKHK'daki Yenilikler*).

⁹⁸ YAĞCIOĞLU, s. 89-90.

⁹⁹ İsimli ancak tipik bir sözleşme olan faktöring ve *franchising* sözleşmeleri için aynı yönde bkz. İPEK İŞLETEN, s. 233-234.

¹⁰⁰ İPEK İŞLETEN, s. 225.

hakim, sözleşmelerin konu edindiği menfaatin benzerliğinden hareketle kanunlarda düzenlenen isimli sözleşme hükümlerini, niteliğine uygun düştüğü ölçüde, ödeme hizmetleri sözleşmesi için kıyasen uygulayabilecektir¹⁰¹. Son çare olarak ise, hakim, Türk Medeni Kanunu¹⁰² madde 1/2 uyarınca hukuk yaratarak sorunu çözüme kavuşturacaktır¹⁰³.

D. SÖZLEŞMENİN KURULMASI, ŞEKLİ VE TADİL EDİLMESİ

1. Sözleşmenin Kurulması

Ödeme hizmetleri sözleşmesi, diğer sözleşmeler gibi sözleşmelerin kurulmasını düzenleyen TBK madde 1 ve devamı hükümlerine tabidir. Buna göre ödeme hizmetleri sözleşmesi, TBK madde 1/1 uyarınca tarafların karşılıklı ve uyumlu irade beyanlarıyla kurulur. Ödeme hizmetleri sözleşmesi süreklilik arz eden periyodik ödeme ilişkilerini düzenlemek üzere akdedildiyse, sözleşmenin kurulmasıyla birlikte Yönetmelik madde 41/1 uyarınca müşteriye kendisine özel bir kimlik tanımlayıcı¹⁰⁴ ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından verilir. Kimlik tanımlayıcıya örnek olarak Uluslararası Banka Hesap Numarası¹⁰⁵ (*International Bank Account Number – IBAN*) verilebilir.

Ödeme hizmetleri sözleşmesi, hazır olanlar arasında kurulabileceği gibi, hazır olmayanlar arasında da kurulabilir. TBK'nın 4'üncü maddesinin ikinci fıkrasından da anlaşılacağı üzere, sözleşmenin hazır olanlar arasında kurulması, sözleşmeyi kurmaya yönelik irade beyanlarının verildiği anda tarafların doğrudan ve eş zamanlı iletişimde

¹⁰¹ İPEK İŞLETEN, s. 226.

¹⁰² R.G. T. 08/12/2001, S. 24607.

¹⁰³ Böyle bir durumda hakim, tarafların farazi iradelerini esas alarak sözleşmeye uygun bir kural yaratmakla yükümlüdür. Bkz. İPEK İŞLETEN, s. 226-227.

¹⁰⁴ Yönetmelik madde 3/z uyarınca kimlik tanımlayıcı, “Ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından kimliğinin belirlenmesi ve diğer kullanıcılardan ayırt edilmesi amacıyla müşteriye özgülenen sayı, harf veya sembollerden oluşan kombinasyonu” ifade etmektedir.

¹⁰⁵ Uluslararası Banka Hesap Numarası Hakkında Tebliğ madde 4 uyarınca IBAN, “yalnızca bir hesabı işaret eden 26 sayısal/alfabetik karakterden oluşan” hesap numarasını ifade etmektedir. IBAN’da yer alan yirmi altı hanenin; iki hanesi alfabetik karakterden oluşan ülke kodu (Türkiye için “TR”), iki hanesi sayısal karakterden oluşan IBAN kontrol basamakları, beş hanesi sayısal karakterden oluşan ödeme hizmeti sağlayıcısı kodu, bir hanesi sayısal karakterden oluşan rezerv alan (bu tezin yazım tarihi itibarıyla bu hanede “0” rakamı yer almaktadır) ve son on altı hanesi alfabetik ya da sayısal karakterden oluşan hesap numarası alanından ibarettir. Uluslararası Banka Hesap Numarası Hakkında Tebliğ’de 2021 yılında yapılan değişiklikten itibaren, ödeme hizmeti sağlayıcıları da para transferine konu müşteri hesapları için IBAN oluşturabilmektedir.

olduğu durumları ifade etmektedir¹⁰⁶. Sözleşmenin hazır olmayanlar arasında kurulması ise, TBK madde 4/2'nin mefhumu muhalifinden, önerinin yapıldığı anda tarafların doğrudan ve eş zamanlı olarak iletişimde olmadıkları durumlarda gerçekleşmektedir¹⁰⁷.

Benzer şekilde, ödeme hizmetleri sözleşmesi tarafların eş zamanlı fiziksel varlığında kurulabileceği gibi, mesafeli olarak da kurulabilir. TKHK madde 49/1 uyarınca finansal hizmetlere¹⁰⁸ ilişkin mesafeli sözleşmeler, “*finansal hizmetlerin uzaktan pazarlanmasına yönelik olarak oluşturulmuş bir sistem çerçevesinde, sağlayıcı ile tüketici arasında uzaktan iletişim araçlarının kullanılması suretiyle kurulan*” sözleşmeleri ifade etmektedir¹⁰⁹. Gerçekten, 6493 sayılı Kanun madde 12/3 kapsamında ödeme hizmetleri sözleşmesinin mesafeli olarak da kurulabileceği açıkça ifade edilmiştir. Ancak, 6493 sayılı Kanun'un 12'nci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan sözleşmenin mesafeli olarak kurulması kavramı ile TKHK madde 49/1'de yer alan mesafeli sözleşme kavramı eş anlamlı değildir. Zira, TKHK anlamında mesafeli sözleşmeden bahsedilebilmesi için, tanımdan da anlaşılacağı üzere, sözleşmenin taraflarından birisinin mutlaka tüketici olması gerekmektedir. Bu bağlamda, 6493 sayılı Kanun madde 12/3 kapsamındaki mesafeli sözleşmeler, TKHK madde 49/1'deki mesafeli sözleşmelerden daha üst bir kavramdır. Dolayısıyla taraflardan biri tüketici olmasa dahi, diğer şartların sağlanması halinde 6493 sayılı Kanun madde 12/3 anlamında sözleşmenin mesafeli olarak kurulması söz konusu olabilecektir.

¹⁰⁶ TAŞATAN, **Caner**, Sözleşmenin Kurulması, On İki Levha Yayınları, 1. Baskı, 2021, s. 139-142; KOCAYUSUFPASAOĞLU, s. 195-197; EREN, *Genel*, s. 267; TUNÇOMAĞ, **Kenan**, Türk Borçlar Hukuku, C.1 Genel Hükümler, Sermet Matbaası, 6. Baskı, 1976, s. 191.

¹⁰⁷ TAŞATAN, s. 145-146; EREN, *Genel*, s. 267; TUNÇOMAĞ, s. 192-193.

¹⁰⁸ TKHK madde 49/1 uyarınca finansal hizmetler, “*her türlü banka hizmeti, kredi, sigorta, bireysel emeklilik, yatırım ve ödeme ile ilgili hizmetleri*” ifade etmekte olup, bu kapsamda ödeme hizmetleri de finansal bir hizmettir.

¹⁰⁹ Hazır olmayanlar arasında kurulan sözleşmeler ile mesafeli sözleşmelerin birbirine karıştırılmaması gerekir. Zira, TBK madde 4/2 doğrultusunda mesafeli sözleşmelerin hazırlar arasında kurulması da mümkündür. Dolayısıyla, mesafeli sözleşmeler hem hazırlar arasında hem de hazır olmayanlar arasında kurulabilir. Örneğin, mal veya hizmetlerin uzaktan pazarlanmasına yönelik olarak oluşturulmuş bir sistem çerçevesinde uzaktan iletişim araçları ile gerçekleştirilen, tarafların doğrudan ve eş zamanlı iletişim kurabildikleri çevrimiçi görüşmeyle kurulan bir sözleşme, hazırlar arasında kurulmuş mesafeli bir sözleşmedir. Aynı hususta bkz. BAŞ SÜZEL, **Ece**: “*Finansal Hizmetlere İlişkin Mesafeli Sözleşmeler*”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 35, S. 1, 2019, s. 125, (www.jurix.com.tr/article/18856), (E.T. 18/11/2023); UZUN KAZMACI, **Özge**: “*İnternet Ortamında Kurulan Mesafeli Sözleşmelerde Tüketicinin Korunması*”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 22, S. 3, 2016, s. 2796, (https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruhad/issue/36500/359728#article_cite), (E.T. 18/11/2023); AKKURT, **Sinan Sami**: “*Elektronik Ortamda Hizmet Sunumu ve Buna İlişkin Sözleşmelerin Hukuki Özellikleri*”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 60, S. 1, 2011, s. 38, (<https://www.jurix.com.tr/article/13136>), (E.T. 19.11.2023).

6493 sayılı Kanun madde 12/3 uyarınca ödeme hizmetleri sözleşmesinin uzaktan iletişim araçları¹¹⁰ veya TCMB tarafından belirlenen bir bilişim veya elektronik haberleşme cihazı kullanılarak mesafeli kurulabilmesi için, müşteri kimliğinin doğrulanmasına imkan verecek yöntemlerin kullanılması şarttır. Uzaktan iletişim araçları ile kurulacak olan ödeme hizmetleri sözleşmeleri için 6493 sayılı Kanun m. 12/3'te getirilen bahse konu şartın, bir geçerlilik şartı olduğu değerlendirilmektedir. Bu nedenledir ki, sunulan ödeme hizmetlerinin, hizmet ücretleriyle birlikte internet sitesi veya mobil uygulama üzerinden ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından sergilenmesinin, bir öneri değil, öneriye davet olduğu değerlendirilmektedir¹¹¹. Zira, ödeme hizmetleri sözleşmesinin kurulması için müşterinin irade beyanı yeterli olmayacak, ödeme hizmeti sağlayıcısı müşterinin kimliğini doğrulayarak yalnızca uygun bulunan müşterilere hizmet sağlayacaktır¹¹².

Bu doğrultuda, ödeme hizmetleri mevzuatı anlamında mesafeli sözleşmeler, tarafların eş zamanlı fiziksel varlığı olmaksızın, mal veya hizmetlerin uzaktan pazarlanmasına yönelik olarak oluşturulmuş ve müşteri kimliğinin doğrulanmasına imkan verecek bir sistem çerçevesinde, taraflar arasında sözleşmenin kurulduğu ana kadar ve kurulduğu an da dâhil olmak üzere uzaktan iletişim araçlarının kullanılması suretiyle kurulan sözleşmeler şeklinde tanımlanabilecektir. Çalışma kapsamında “sözleşmenin mesafeli olarak kurulması” ve “mesafeli sözleşme” kavramları, bu tanım çerçevesinde kullanılmaktadır.

¹¹⁰ Yönetmelik madde 3/üü uyarınca uzaktan iletişim aracı, “*Mektup, katalog, telefon, faks, elektronik posta mesajı, internet, kısa mesaj hizmetleri gibi fiziksel olarak karşı karşıya gelinmeksizin sözleşme kurulmasına imkân veren her türlü araç veya ortamı*” ifade etmektedir.

¹¹¹ Öneriye davet beyanı, beyanda bulunan tarafın bağlanma iradesini bulundurmaması veya kurulması istenen sözleşmenin esaslı unsurlarına yer vermemesi nedeniyle öneri beyanından ayrılmaktadır. Bkz. **EREN**, *Genel*, s. 261-264; **REİSOĞLU**, **Safa**, *Türk Borçlar Hukuku (Genel Hükümler)*, Beta Yayıncılık, 25. Bası, 2014, s. 65; **ÇETİNER**, **Bilgehan**/ **FURRER**, **Andreas**/ **MULLER-CHEN**, **Markus**, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler, On İki Levha Yayınları*, 2. Baskı, 2022, s. 97. Ödeme hizmetleri sözleşmesinin, internet sitesi veya mobil uygulama üzerinden ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından sergileniyor olması nedeniyle kurulmak istenen sözleşmenin esaslı unsurlarına yer verilmiş olsa da kimlik doğrulama işlemi yapılmaksızın ödeme hizmeti sağlayıcısının sergilediği sözleşme ile bağlanma iradesi bulunmamaktadır. Ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından internet sitesinde sunulan hizmetlere ilişkin bilgilere yer verilmesini, öneri olarak değerlendiren aksi görüş için bkz. **ERDEM**, s. 35.

¹¹² İnternet sitesinde mal veya hizmet sergilenmesinin bir öneri mi yoksa öneriye davet mi olduğu konusundaki görüş ve kıstaslar için bkz. **KIRCA**, **Çiğdem**: “*İnternette Sözleşme Kurulması*”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 20, S. 4, Aralık 2000, s. 103 vd., (<https://www.jurix.com.tr/article/6022>), (E.T. 19/11/2023), (*İnternette Sözleşme Kurulması*); **UZUN KAZMACI**, s. 2797.

a. Sözleşmenin Mesafeli Olarak Kurulması

Günümüzde ödeme hizmetlerinin büyük çoğunlukla uzaktan iletişim araçları üzerinden sağlanıyor olmasına paralel olarak, ödeme hizmetleri sözleşmeleri de çoğunlukla uzaktan iletişim araçları vasıtasıyla mesafeli olarak akdedilmektedir¹¹³. Bu nedenle, ödeme hizmetleri sözleşmesinin mesafeli olarak kurulması, bu başlık altında daha detaylı incelenmiştir.

Öncelikle belirtmek gerekir ki Yönetmelik madde 37/5 ve 41/7 uyarınca ödeme hizmeti sağlayıcısı; kurulacak olan ödeme hizmetleri sözleşmesi kapsamında gerçekleştirilecek ödeme işlemlerinin türü, niteliği, varsa doğuracağı finansal ve finansal olmayan etkilerin büyüklüğü, azami işlem tutarı ve müşterinin güvenilirliği gibi hususları göz önünde bulundurarak yapacağı risk değerlendirmesi ile elde edeceği sonuçlara göre, sözleşmenin ilgili müşteri ile tarafların eş zamanlı fiziksel varlığında kurulmasına karar vermeye yetkilidir. Bu kapsamda ödeme hizmeti sağlayıcısı, ödeme hizmetleri sözleşmesinin hangi müşterileri ile ve sunacağı hangi ödeme hizmetleri özelinde mesafeli olarak kurulabileceğine yukarıda tarif edilen şartlar çerçevesinde karar verebilir. Benzer şekilde, TCMB de Yönetmelik madde 37/13 ve 41/8 uyarınca, mesafeli olarak yapılan ödeme hizmetleri sözleşmesi kapsamında ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından sunulabilecek ödeme hizmetlerini sınırlandırabilmektedir.

Ödeme hizmetleri sözleşmesinin mesafeli olarak yapılabilmesi için müşterinin bir talebinin ve onayının olması da şarttır. Yönetmelik madde 37/10 ve 41/10 uyarınca yerine getirilmesi gereken bu şart olmadan, ödeme hizmeti sağlayıcısı, uzaktan iletişim araçlarıyla ödeme hizmetleri sözleşmesinin yapılmasına yönelik herhangi bir işlem yapamayacaktır. Müşterinin, ödeme hizmeti sağlayıcısına ait çevrimiçi platformlar üzerinden ödeme hizmeti talebinde bulunarak sözleşme süreçlerini başlatmasıyla, Yönetmelik madde 37/10 ve 41/10 uyarınca müşterinin talebi ve onayının alınmış olacağı değerlendirilmektedir.

Ödeme hizmetleri sözleşmesi ister tek seferlik ödeme işlemini konu edinsin ister süreklilik arz edecek ödeme ilişkilerini konu edinsin, Yönetmelik madde 37/5 ve

¹¹³ SÜNBÜL, s. 191.

41/3 uyarınca ödeme hizmeti sağlayıcısı, mesafeli olarak kurulan ödeme hizmetleri sözleşmesinin asgari olarak tarafların eş zamanlı fiziksel varlığında kurulan ödeme hizmetleri sözleşmesi kadar güvenli olmasını ve minimum seviyede risk içermesini temin etmek için gerekli teknolojik ve operasyonel önlemleri almalıdır.

Mesafeli olarak kurulacak olan ödeme hizmetleri sözleşmesi kapsamında temin edilmesi gereken bilgi ve belgeler ise, Yönetmelik madde 37/6 ve 41/4 uyarınca posta, faks, elektronik posta ve çevrim içi görüntülü görüşme benzeri yöntemler, TCMB tarafından uygun bulunan merkezi bir yapı¹¹⁴ veya günün teknolojisine uygun yenilikçi diğer yöntemler ile müşteriden temin edilebilecektir. Bu kapsamda müşteriden temin edilecek bilgi ve belgelerin okunabilir ve doğrulanabilir olması esastır. Ancak, ödeme hizmetleri sözleşmesinin kurulması ve ödeme hizmeti sağlayıcısının müşteriye ödeme hizmeti sunmaya başlayabilmesi için; hem 6493 sayılı Kanun m. 12/3 uyarınca ödeme hizmetleri sözleşmesi müşterinin kimliğini doğrulamaya imkan verecek şekilde kurulmalı hem de Yönetmelik madde 37/6 ve 41/4'e uygun olarak müşteriden temin edilen bilgi ve belgelerin, Yönetmelik madde 37/7 ve 41/5 uyarınca ilgili mevzuat uyarınca doğruluğu ile gerçekliğini günün teknolojisine ve mevzuata uygun yöntemleri kullanılarak kontrol ve teyit edilmelidir.

Mesafeli olarak akdedilen ödeme hizmetleri sözleşmesi kapsamında ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından uzaktan müşteri edinimi gerçekleştirilmektedir. Yukarıda da değinildiği üzere, uzaktan iletişim araçları ile sözleşmenin kurulması, yani uzaktan müşteri edinimi, müşterinin kimliğini doğrulamaya imkan verecek yöntemlerle gerçekleştirilmelidir. Uzaktan kimlik doğrulama süreçlerinin, yüz yüze yapılan kimlik doğrulama yöntemlerine benzer ve asgari seviyede risk içerecek şekilde oluşturulması esastır. Uzaktan müşteri edinimi kapsamında kimlik doğrulamaya ilişkin usul ve esaslar ise, ödeme kuruluşları ve elektronik para kuruluşları için Ödeme ve Elektronik Para Kuruluşlarının Bilgi Sistemleri ile Ödeme Hizmeti Sağlayıcılarının Ödeme Hizmetleri Alanındaki Veri Paylaşım Servislerine İlişkin Tebliğ'in¹¹⁵ (Tebliğ) 10'uncu ve 22'nci maddesinde; 5411 sayılı Kanun kapsamındaki bankalar için ise Bankalarca Kullanılacak Uzaktan Kimlik Tespiti Yöntemlerine ve Elektronik Ortamda

¹¹⁴ Çalışmanın yazım tarihi itibarıyla henüz TCMB tarafından uygun bulunan bir merkezi yapı bulunmamaktadır.

¹¹⁵ R.G. T. 31/12/2021, S. 31676.

Sözleşme İlişkisinin Kurulmasına İlişkin Yönetmelik¹¹⁶ (UKTY) madde 4 ve devamında düzenlenmiştir. Yönetmelik madde 37/12 ve 41/12’de ödeme hizmetleri sözleşmesinin uzaktan iletişim araçlarıyla kurulması durumunda ödeme hizmeti sağlayıcısının tabi olduğu diğer düzenlemelerdeki yükümlülüklerinin saklı olduğu belirtilerek, özellikle 5411 sayılı Kanun kapsamındaki bankaların başta UKTY olmak üzere bankacılık mevzuatında yer alan yükümlülüklerine atıf yapılmıştır.

Tebliğ’in 22’nci maddesinin onuncu fıkrası uyarınca, ödeme hizmetleri sözleşmesi Tebliğ madde 22’de yer alan şartlara uyulmadan mesafeli olarak akdedilemeyecektir. Ödeme hizmetleri sözleşmesinin Tebliğ’in 22’nci maddesinde yer alan gereklilikler karşılanmadan kurulması halinde, bu şekilde kurulan ödeme hizmetleri sözleşmesi kapsamında gerçekleştirilen yetkilendirilmemiş, hatalı gerçekleşmiş veya benzeri sorunlu ödeme işlemlerinden doğan tüm sorumluluk ilgili ödeme kuruluşu veya elektronik para kuruluşuna ait olacaktır.

b. Sözleşmenin Kurulma ve Hüküm Anı

Ödeme hizmetleri sözleşmesinin kurulma ve hüküm anı, sözleşmenin hazırlar arasında ve hazır olmayanlar arasında akdedilmesine göre iki ayrı başlık altında incelenmelidir.

i. Hazırlar Arasında

Hazır olan taraflar arasında akdedilecek olan sözleşmeler kabul beyanıyla birlikte kurulur¹¹⁷ ve kural olarak kurulduğu andan itibaren hüküm doğurmaya başlar¹¹⁸. Ancak, taraflar sözleşmenin hüküm doğurma anını, karşılıklı mutabakatlarıyla kurulma anından farklı bir an olarak belirleyebilirler.

¹¹⁶ R.G. T. 01/04/2021, S. 31441.

¹¹⁷ TAŞATAN, s. 242; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 210; OĞUZMAN/ ÖZ, s. 75; EREN, *Genel*, s. 276-277.

¹¹⁸ TAŞATAN, s. 243 vd.; OĞUZMAN/ ÖZ, s. 75; EREN, *Genel*, s. 277.

ii. Hazır Olmayanlar Arasında

Hazır olmayanlar arasında akdedilen sözleşmenin hüküm anı TBK madde 11 kapsamında açıkça düzenlenmiş olsa da kurulma anının ne zaman olacağına ilişkin açık bir düzenleme bulunmamaktadır. TBK madde 11/1'e göre hazır olmayan taraflar arasında akdedilen sözleşmeler, kabul beyanının gönderildiği andan itibaren hüküm doğuracaktır¹¹⁹. Hazırlar arasında kurulan sözleşmelerde olduğu gibi, hazır olmayanlar arasında kurulan sözleşmelerde de tarafların sözleşmenin hüküm doğurma anını farklı bir an olarak belirlemeleri mümkündür.

Hazır olmayan kişiler arasındaki sözleşmenin kurulma anı konusunda ise, öğretide muhtelif görüşler bulunmakta olup, hakim görüşe¹²⁰ göre kabul beyanının önerene ulaştığı anda¹²¹ sözleşme kurulmuş olacaktır.

iii. Ödeme Hizmetleri Sözleşmesinin Kurulma ve Hüküm Anı

Ödeme hizmetleri sözleşmesinin hazırlar arasında kurulabileceği gibi hazır olmayanlar arasında da kurulabilecek ve kurulma tipine göre yukarıda açıklanan sonuçlara tabi olacaktır. Bu noktada, mesafeli olarak kurulan ödeme hizmetleri sözleşmesinin hazırlar arasında mı yoksa hazır olmayanlar arasında mı kurulduğunu tespit etmek, yaygın olarak mesafeli akdedilen ödeme hizmetleri sözleşmesinin kurulma ve hüküm anını belirlemek açısından önem arz etmektedir. Yukarıda belirtildiği üzere¹²², bir sözleşmenin hazırlar arasında kurulup kurulmadığı taraflar arasındaki iletişimin eş zamanlı ve doğrudan olması şartı çerçevesinde belirlenmektedir. Yani, bir sözleşmenin hazırlar arasında kurulmuş bir sözleşme olabilmesi için önerinin ve kabulün yapıldığı anda diğer tarafça öğrenilebiliyor olması gerekmektedir¹²³.

¹¹⁹ Kanun koyucunun yapmış olduğu bu tercih konusundaki eleştiriler için bkz. **KOCAYUSUFPAŞAOĞLU**, s. 211-212.

¹²⁰ **TAŞATAN**, s. 252; **KOCAYUSUFPAŞAOĞLU**, s. 210; **OĞUZMAN/ ÖZ**, s. 75-76; **EREN, Genel**, s. 277; sözleşmenin, kabulün önerene ulaşması ve geri alınmaması koşuluyla, kabulün gönderildiği anda kurulacağına ilişkin karşı görüş için ise bkz. **TEKİNAY, Selahattin Sulhi/ AKMAN, Sermet/ BURCUOĞLU, Haluk/ ALTOP, Atilla**, Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Filiz Yayınevi, 7. Baskı, 1993, s. 96.

¹²¹ Kabul beyanının hangi anda ulaşmış sayılacağına ilişkin görüşler için bkz. **TAŞATAN**, s. 252 vd.

¹²² Bkz. yuk. Bölüm I, D, 1.

¹²³ Bu husus TBK madde 4/2'nin gerekçesinde şu şekilde ifade edilmiştir: "818 sayılı Borçlar Kanununun 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen telefon yanında, teknolojik gelişmeler göz

Ödeme hizmetleri sözleşmesi mesafeli olarak akdedilirken, taraflar arasında eş zamanlı ve doğrudan bir iletişimin olup olmadığı kullanılan uzaktan iletişim aracına göre değişkenlik gösterecektir. Dolayısıyla, mesafeli kurulan ödeme hizmetleri sözleşmelerini kategorik olarak hazırlar arasında veya hazır olmayanlar arasında şeklinde vasıflandırmak yerinde olmayacaktır¹²⁴. Ödeme hizmetleri sözleşmesinin mektup, elektronik posta ve SMS hizmetleri gibi taraflar arasında eş zamanlı ve doğrudan iletişim sağlamayan, karşı tarafın öneri veya kabul beyanını belli bir süre sonra öğrendiği uzaktan iletişim araçlarıyla kurulması durumunda, hazır olmayan taraflar arasında kurulan bir sözleşmeden bahsedilecektir¹²⁵. Diğer taraftan, ödeme hizmetleri sözleşmesinin telefon görüşmesi yahut internet üzerinden eş zamanlı ve doğrudan görüşme imkanı sağlayan sohbet uygulamaları üzerinden kurulması durumunda ise, TBK madde 4/2 uyarınca hazırlar arasında kurulan bir sözleşme söz konusu olacaktır.

İnternet siteleri veya mobil uygulamalar üzerinden sözleşmenin onaylanması suretiyle akdedilen sözleşmelerin durumu ise tartışmalıdır. Ödeme hizmetleri sektöründe, ödeme hizmetleri sözleşmelerinin büyük bir çoğunluğunun internet siteleri veya mobil uygulamalar üzerinden yapıldığı dikkate alındığında, bu hususun netleştirilmesi önem arz etmektedir. Bir görüşe göre, internet siteleri üzerinden akdedilen sözleşmelerde, taraflar aynı anda çevrimiçi olmadığı ve taraflar arasında iki taraflı bir diyalog olmadığı gerekçesiyle, internet siteleri veya mobil uygulamalar üzerinden kurulan sözleşmeler, hazır olmayan taraflar arasında kurulan sözleşmelerdir¹²⁶. Bir diğer görüşe göre ise, internet sitesinin altyapısının taraflar

önünde tutularak, Tasarıda “bilgisayar gibi iletişim sağlayabilen araçlarla doğrudan iletişim sırasında yapılan öneri”nin de hazır olanlar arasında yapılmış sayılması öngörülmüştür. Ancak, bu sonucun, önerenin sadece “doğrudan iletişim” sağlayabilen araçlarla yaptığı, yani muhatabın da aynı anda içeriğini öğrenebildiği bir öneri bakımından geçerli olduğu kabul edilmiştir.”, (<https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KanunTeklifi/f72877bd-e416-037b-e050-007f01005610>), (E.T. 19.11.2023).

¹²⁴ **ÖZDEMİR KOCASAKAL, Hatice:** “Elektronik Sözleşmeler”, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S. 2006/1, s. 51, (<https://hukukdergi.gsu.edu.tr/tr/arsiv/>), (E.T. 19.11.2023).

¹²⁵ **TAŞATAN**, s. 145; **KIRCA**, *İnternette Sözleşme Kurulması*, s. 107-108; **ÖZDEMİR KOCASAKAL**, s. 51; **TEKİNAY/ AKMAN/ BURCUOĞLU/ ALTOP**, s. 89; **İNAL, Emrehan**, E-Ticaret Hukukundaki Gelişmeler ve İnternette Sözleşmelerin Kurulması, Vedat Kitapçılık, 2005, s. 108; **AKKURT**, s. 32; **UZUN KAZMACI**, s. 2796; **BAYRAM, Aziz Erman:** “Güncel Gelişmeler Işığında Elektronik Sözleşmelerin Kurulması”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, C. 28, S. 119, Temmuz 2015, s. 351, (<https://www.jurix.com.tr/article/11381>), (E.T. 19/11/2023).

¹²⁶ **KIRCA**, *İnternette Sözleşme Kurulması*, s. 108; **ÖZDEMİR KOCASAKAL**, s. 51; **İNAL**, s. 115; **UZUN KAZMACI**, s. 2796; **BAYRAM**, s. 357.

arasında eş zamanlı bir iletişime olanak sağlıyor olması halinde, yani, internet sitesindeki ürün veya hizmetten yararlanmak isteyen kişinin bu yöndeki irade beyanı anında algılanarak, sözleşmeye konu taahhüt yerine getirilmeye başlanıyorsa, hazırlar arasında kurulan bir sözleşme söz konusu olacaktır¹²⁷.

Yukarıda açıklandığı üzere, sunulan ödeme hizmetlerinin ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından internet sitesi veya mobil uygulama üzerinden sergilenmesi, öneriye davet niteliğindedir¹²⁸. Ödeme hizmeti sağlayıcısına ait internet sitesi veya mobil uygulamaya girerek ödeme hizmeti almak isteyen müşteri, ödeme hizmeti sağlayıcısına öneride bulunduğu anda, ödeme hizmeti sağlayıcısı bu öneriyi internet sitesi veya mobil uygulamasının teknolojik altyapısı sayesinde yapıldığı anda öğrenmektedir. Bu öneri üzerine ödeme hizmeti sağlayıcısı müşteri edinimi süreçlerini başlatmakta ve müşteriyi uygun bulması halinde, kabul beyanını müşteriye iletmektedir. Bahse konu kabul beyanı, yine internet sitesi veya mobil uygulamasının teknolojik altyapısı sayesinde müşteri tarafından yapıldığı anda öğrenilmektedir. Bu doğrultuda, internet siteleri veya mobil uygulamalar üzerinden akdedilen ödeme hizmetleri sözleşmesinin hazırlar arasında akdedilen bir sözleşme olduğu, dolayısıyla, ödeme hizmeti sağlayıcısının kabul beyanıyla birlikte kurulduğu¹²⁹ ve aksi kararlaştırılmadıkça kurulduğu andan itibaren hüküm doğurmaya başladığı değerlendirilmektedir.

Burada ödeme hizmeti sağlayıcısı ile müşteri arasında iki taraflı bir diyalog olmadığı gerekçesiyle, internet siteleri veya mobil uygulamalar üzerinden akdedilen ödeme hizmetleri sözleşmesinin hazır olmayanlar arasında akdedilen bir sözleşme olarak nitelendirilmesinin yerinde olmayacağı, zira taraflar arasında diyalog

¹²⁷ AKKURT, s. 32.

¹²⁸ Bkz. yuk. Bölüm I, D, 1.

¹²⁹ Burada vekalet sözleşmelerinin kurulmasına ilişkin TBK madde 503 hükmü de dikkate alınmalıdır. Aynı yönde bkz. ERDEM, s. 37. Bu hükme göre, “Kendisine bir işin görülmesi önerilen kişi, bu işi görme konusunda resmî sıfata sahipse veya işin yapılması mesleğinin gereği ise ya da bu gibi işleri kabul edeceğini duyurmuşsa, bu öneri onun tarafından hemen reddedilmedikçe, vekâlet sözleşmesi kurulmuş” sayılacaktır. TBK madde 503 uyarınca ödeme hizmeti sağlayıcısı, ödeme hizmeti sunulması mesleğinin gereği olduğu için, müşteriden gelen öneriyi hemen reddetmezse, ödeme hizmetleri sözleşmesi kurulmuş sayılacaktır. Ancak, müşterinin önerisi üzerine ödeme hizmeti sağlayıcısının müşteri edinimi süreçlerinin başlatması ve bu süreçler sonunda öneriyi reddetmesi durumunda, öneriyi hemen reddetmediği gerekçesiyle ödeme hizmetleri sözleşmesinin kurulduğu iddia edilemeyecektir. Zira, TBK madde 502/2 uyarınca, vekalet sözleşmesine ilişkin hükümler, niteliğine uygun düştüğü ölçüde ödeme hizmetleri sözleşmesine uygulanacaktır. Finansal hizmet sunan ödeme hizmeti sağlayıcısının kendisine gelen hizmet alım talebi üzerine müşteri edinimi süreçlerini başlatması, işin doğası gereği olup sürecin bir parçasıdır.

olmamasının nedeninin, ödeme hizmetleri sözleşmesinin genel işlem koşulu vasfı olduğu değerlendirilmektedir¹³⁰. Kaldı ki, kimlik doğrulama ve müşteri edinimi süreçlerinde ödeme hizmeti sağlayıcısı ile müşteri arasında iki taraflı bir diyalog olduğu da söylenebilecektir. Benzer şekilde, ödeme hizmeti sağlayıcısı ile müşterinin aynı anda çevrimiçi olmadığına söylenemeyeceği değerlendirilmektedir. Zira, ödeme hizmeti sağlayıcısı irade beyanlarını, beyanlar önceden belirlenmiş olsa dahi, internet sitesi veya mobil uygulama vasıtasıyla müşteriye iletmekte ve böylelikle müşteri ile aynı anda çevrimiçi olmaktadır¹³¹.

2. Sözleşmenin Şekli

6493 sayılı Kanun'un 12'nci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca ödeme hizmetleri sözleşmesinin geçerliliği kural olarak yazılı şekil şartına bağlıdır. Ancak, müşteri kimliğinin doğrulanmasına imkan vermesi koşuluyla, ödeme hizmetleri sözleşmesinin uzaktan iletişim araçları veya TCMB'nin yazılı şeklin yerine geçebileceğini belirlediği ve bir bilişim veya elektronik haberleşme cihazı üzerinden akdedilmesi de 6493 sayılı Kanun madde 12/3 kapsamında mümkündür.

Yazılı şekil şartına bu yönde bir alternatif getirilmesinin nedeni, ödeme kuruluşu ve elektronik para kuruluşlarının büyük çoğunlukla şubesiz olarak faaliyet göstermesi ve gelişen teknolojiler doğrultusunda ödeme hizmeti sağlayıcısı ile müşterilerin yüz yüze gelme ihtiyacını kaldırmak ve müşteri edinimi sürecinin dijital ortamda başlayarak yine dijital ortamda sonlanmasını mümkün kılmaktır.

3. Sözleşmenin Tadil Edilmesi

Sözleşmeler; tarafların karşılıklı anlaşmasıyla, sözleşme içerisinde sözleşmenin tadil edilmesine ilişkin bir prosedürün belirlenmesiyle, taraflardan birinin talebi üzerine hakim tarafından sözleşmenin değişen şartlara uyarlanmasıyla veya

¹³⁰ Bkz. aşa. Bölüm I, E, 1, a.

¹³¹ İnternet sitesi veya mobil uygulama vasıtasıyla iletilen beyanların, internet sitesi veya mobil uygulama sahibi olan kişinin irade beyanı olduğu yönünde bkz. İNAL, s. 99 vd.; BAYRAM, s. 348-349.

mevzuatta yer alan sözleşmenin uyarlanmasına ilişkin özel hükümlerin uygulama alanı bulmasıyla tadil edilebilecektir¹³².

Genel hükümler saklı kalmak üzere, ödeme hizmetleri sözleşmesinin tadil edilmesi de Yönetmelik kapsamında özel olarak düzenlenmiştir. Buna göre, ödeme hizmeti sağlayıcısının ödeme hizmetleri sözleşmesini tek taraflı tadil etmesi mümkündür. Yönetmelik madde 44/1 uyarınca ödeme hizmeti sağlayıcısı, ödeme hizmetleri sözleşmesini tek taraflı tadil etmesi halinde, ilgili tadil yürürlüğe girmeden en az otuz gün önce müşteriye tadil hakkında bildirimde bulunmalıdır. Müşteriye yapılacak bu bildirim ile ödeme hizmeti sağlayıcısı; Yönetmelik madde 44/2 gereğince tadilin kapsamı ve yürürlük tarihi, müşterinin bu tarihe kadar ödeme hizmetleri sözleşmesini herhangi bir ücret ödemeksizin feshetme hakkının bulunduğu, öngörülen süre içinde itiraz edilmemesi halinde tadilin kabul edilmiş sayılacağı hususlarında müşteriye bilgi vermekle yükümlüdür.

Ödeme hizmetleri sözleşmesi için öngörülen bu özel tadil yönteminin geçerliliği, yöntemin Yönetmelik ile getirilmiş olması nedeniyle tartışılmaya müsaittir. Zira, 6493 sayılı Kanun madde 12/3 kapsamında ödeme hizmetleri sözleşmesi için şekil şartı öngörülmüştür¹³³. Sözleşme ile çelişmeyen tamamlayıcı yan hükümler hariç olmak üzere, TBK madde 13/1 ve madde 13/2 uyarınca şekil şartı bulunan sözleşmelerin tadil edilmesi de öngörülen şekil şartına uygun olarak gerçekleştirilmelidir. Dolayısıyla, sözleşmenin tadil edilmesinin, sözleşmenin şekline ilişkin ana kurala tabi olduğu açıktır.

Yönetmelik madde 44 hükmüne baktığımızda ise, ödeme hizmetleri sözleşmesinin tadil edilmesine ilişkin şartlar arasında 6493 sayılı Kanun madde 12/3'te yer alan şekil şartlarına yer verilmediği görülmektedir. Buna binaen, ödeme hizmetleri sözleşmesinin tadil edilmesi yönünden sözleşmenin şekil şartına bir istisna getirildiği sonucuna ulaşılmaktadır. Ancak, bu istisnanın yönetmelik ile getirilmesi yerinde değildir. Nitekim, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası madde 124 uyarınca yönetmelikler dayanakları olan kanuna aykırı olmamalıdır. Bu nedenle, ödeme

¹³² Sözleşmenin tadil edilmesi konusunda detaylı bilgi için bkz. **OĞUZMAN/ ÖZ**, s. 203 vd.; **EREN**, *Genel*, s. 501 vd.

¹³³ Bkz. yuk. Bölüm I, D, 2.

hizmetleri sözleşmesinin tadiline ilişkin hükmün, Yönetmelik kapsamında değil, tıpkı kredi kartı ve banka kartı sözleşmeleri için 5464 sayılı Kanun'un 25'inci maddesinde olduğu gibi, 6493 sayılı Kanun ile düzenlenmesi gerektiği değerlendirilmektedir. Bu haliyle, Yönetmelik madde 44 hükmünün geçersiz olması ve olası uyuşmazlıklarda ödeme hizmetleri sözleşmesinin tadilinde uyulması gereken şekle ilişkin 6493 sayılı Kanun'un 12'nci maddesinin üçüncü fıkrasının uygulama alanı bulması söz konusu olabilecektir¹³⁴.

E. SÖZLEŞMENİN İÇERİĞİ

Ödeme hizmetleri sözleşmesi, uygulamada çoğunlukla ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından önceden standart olarak hazırlanarak müşteriye sunulmakta olup genel işlem koşulları¹³⁵ içermektedir¹³⁶. Bunun yanı sıra, Yönetmelik ile ödeme hizmetleri sözleşmesi içeriğinde yer alması gereken asgari hükümler düzenlenmiştir. Bu başlık altında ödeme hizmetleri sözleşmesinin içeriğini ilgilendiren bu iki önemli konu incelenmiştir.

1. Sözleşmenin Genel İşlem Koşulları İçermesi

Sözleşmelerde genel işlem koşulları kullanılmasına, başta bu tez çalışmasına konu ödeme hizmetleri sözleşmesinin dahil olduğu bankacılık ve finans sektörü olmak üzere, elektronik ticaret, sigortacılık, ulaştırma ve telekomünikasyon gibi pek çok sektörde yaygın olarak rastlanılmaktadır. Nitekim sözleşmelerde genel işlem

¹³⁴ Nitekim, bu hususta İçtihatları Birleştirme Büyük Genel Kurulu'nun bir kararı da bulunmaktadır. Bu karara göre, "Anayasa'da kanun çıkarma yetkisi yasama organına verilmiştir. Yasama organı Anayasa çerçevesinde konu ile sınırlı olmaksızın kanun çıkarabilir. Bir başka deyimle kanun, Yasama Organı tarafından yapılan bağımsız bir hukuksal düzenlemedir. Buna karşılık yönetmelik, kanunu açıklayan, kanunun uygulanmasını sağlayan ve kanunu tamamlayan bir idari tasarruftur. Yönetmelikle kanun arasında organik bağ mevcut olup, yönetmelik kanuna bağımlıdır. Bu sebeple öncelikle üstün norm olan kanunun, kanuna aykırı olmayan hallerde ise yönetmelik hükümlerinin uygulanması gerekir. Bir başka anlatımla; kanunla yönetmeliğin çatışması halinde üstün norm durumunda bulunan kanuna değer verilerek uyuşmazlığın çözülmesi zorunludur.", (Yargıtay İçtihatları Birleştirme BGK, 22.03.1996 tarihli ve 1993/5 E., 1996/1 K.), (<https://www.lexpera.com.tr/>), (E.T. 30/12/2023).

¹³⁵ Genel işlem koşulları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **YÜKSEL MAAMER, Hilal**, Genel İşlem Koşullarında Kapsam (Yürürlük) Denetimi, Filiz Kitabevi, 2023, s. 22-80; **ATAMER, Yeşim M.**, Sözleşme Özgürlüğünün Sınırlandırılması Sorunu Çerçevesinde Genel İşlem Şartlarının Denetlenmesi, Beta Basım Yayın, 2001, s. 62 vd., (GİŞ); **AYDOĞDU, Murat/ KAHVECİ, Nalan**, Genel İşlem Koşulları Şerhi, Adalet Yayınevi, 2. Baskı, 2022, s. 71 vd.; **KOCAYUSUFPAŞAOĞLU**, s. 225-257; **OĞUZMAN/ ÖZ**, s. 164-174; **EREN, Genel**, s. 215-238.

¹³⁶ **ERDEM**, s. 11; **YAĞCIOĞLU**, s. 113.

koşullarının kullanıldığı sektörlerin ortak özelliği, bu sektörlerde faaliyet gösterenlerin çok sayıda kişiyle aynı konuda sözleşme yapması olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun doğal sonucu olarak, bahse konu sektörlerde faaliyet gösteren kişilerin, ürün ve hizmet sağladığı her bir müşterisiyle sözleşme müzakerelerine girişmesine olanak olmadığı gibi, bazı örneklerde milyonları bulan¹³⁷ müşterilerine değişen sözleşme koşullarında ürün ve hizmet sağlaması operasyonel olarak mümkün görülmemektedir¹³⁸.

Öte yandan, genel işlem koşulları içeren sözleşmelere katılma yoluyla taraf olan kişiler¹³⁹, bu sözleşmelerdeki menfaatlerini gözeterek çıkarlarını savunmaya imkan bulamamaktadır. Bu nedenle, kanun koyucular, genel işlem koşulları içeren sözleşmelere taraf olan ve ekonomik olarak daha zayıf olduğu söylenebilecek kişileri korumak amacıyla genel işlem koşulları içeren sözleşmeler açısından sıkı bir denetim öngörmüştür¹⁴⁰.

Genel işlem koşulları Türk hukukunda, bu koşulları içeren tüm sözleşmelere uygulanmak üzere, TBK madde 20 ila 25'te hüküm bulmuştur. TBK madde 20/1'e göre "*Genel işlem koşulları, bir sözleşme yapılırken düzenleyenin, ileride çok sayıdaki benzer sözleşmede kullanmak amacıyla, önceden, tek başına hazırlayarak karşı tarafa sunduğu sözleşme hükümleridir.*". Bu tanımdan hareketle, sözleşme hükümlerinin genel işlem koşulu olarak değerlendirilmesi için gerekli olan unsurlar; sözleşme hükümlerinin önceden ve çok sayıda benzer sözleşmede kullanılmak üzere standardize edilmiş olması, tek taraflı hazırlanarak diğer tarafa sunulmuş olması ve sözleşmenin sunulduğu tarafın bu hükümler üzerinde müzakere şansı olmaması şeklinde sayılabilir¹⁴¹.

¹³⁷ Örnek olarak, ulaştırma sektöründe faaliyet gösteren Türk Hava Yolları Anonim Ortaklığı 2023 yılının ilk dokuz ayında 63.919.734 yolcuya bilet satarak sözleşmesine taraf olmuştur, bkz. **TÜRK HAVA YOLLARI ANONİM ORTAKLIĞI**, 1 Ocak – 30 Eylül 2023 Dönemine İlişkin Yönetim Kurulu Faaliyet Raporu, 2023, s. 20, (https://investor.turkishairlines.com/documents/faaliyet-raporlari/yk-faaliyet-raporu-3q2023-tr_web.pdf), (E.T. 30/12/2023).

¹³⁸ **YÜKSEL MAAMER**, s. 6; **ATAMER**, *Giş*, s. 1-2; **HAVUTÇU, Ayşe**, Açık İçerik Denetimi Yoluyla Tüketicinin Genel İşlem Şartlarına Karşı Korunması, Güncel Hukuk Yayınları, 2003, s. 2 vd.; **KOCAYUSUFPAŞAOĞLU**, s. 228; **EREN**, *Genel*, s. 215.

¹³⁹ Genel işlem koşulları içeren sözleşmeleri, katılmalı sözleşmeler (*contrats d'adhésion*) olarak adlandıran görüş için bkz. **KOCAYUSUFPAŞAOĞLU**, s. 229-230; **AKİPEK, Şebnem**, Türk Hukuku ve Mukayeseli Hukuk Açısından Tüketici Kredisi, Seçkin Yayıncılık, 1999, s. 223.

¹⁴⁰ **YÜKSEL MAAMER**, s. 7; **KOCAYUSUFPAŞAOĞLU**, s. 226, 228; **OĞUZMAN/ ÖZ**, s. 164; **EREN**, *Genel*, s. 216; **CEYLAN**, *Kredi Kartı Kullanan Tüketicinin Hukuki Durumu*, s. 87-88, 96.

¹⁴¹ **YÜKSEL MAAMER**, s. 23-26; **ATAMER**, *Giş*, s. 62; **CEYLAN, Ebru**: "*Genel İşlem Koşulları*", Prof. Dr. İsmet Sungurbey'e Armağan Borçlar Kanunu Genel Hükümler Konferansları I, Ed. BELEN,

Genel işlem koşulları içeren sözleşmenin taraflarından birisinin tüketici olduğu durumlarda, her iki tarafın da tacir olduğu sözleşmelere göre sözleşmeye katılan tarafın korunmaya daha çok ihtiyaç duyacağı açıktır¹⁴². Bu doğrultuda kanun koyucu, genel işlem koşulları içeren sözleşmeye katılan tarafın tüketici olduğu durumları, TKHK madde 5'te “*tüketici sözleşmelerindeki haksız şartlar*” başlığı altında özel olarak düzenlemiştir. TKHK madde 5/1 uyarınca haksız şartlar, “*tüketiciyle müzakere edilmeden sözleşmeye dâhil edilen ve tarafların sözleşmeden doğan hak ve yükümlülüklerinde dürüstlük kuralına aykırı düşecek biçimde tüketici aleyhine dengesizliğe neden olan sözleşme şartları*” ifade etmektedir¹⁴³. Genel işlem koşullarına ilişkin Türk hukukunda TTK kapsamında da düzenleme bulunmaktadır. TTK madde 55/1-(f)'ye göre, “*Dürüstlük kuralına aykırı işlem şartları kullanmak*” haksız rekabet hali teşkil etmektedir¹⁴⁴.

a. Ödeme Hizmetleri Sözleşmesi Hükümlerinin Genel İşlem Koşulu Niteliğinde Olması

Ödeme hizmetleri sektörü regüle bir sektör olup, ödeme hizmeti sağlayıcıların müşterilerine sunabileceği hizmetler sınırlıdır¹⁴⁵. Ödeme hizmeti sağlayıcılar bu sınırlı ürün ve hizmetleri, ödeme hizmetleri sözleşmeleri üzerinden müşterilerine sunmaktadırlar. Dolayısıyla, ödeme hizmeti sağlayıcılar çok sayıda müşterisiyle aynı konuda sözleşme akdetmektedir. Üstelik, Yönetmelik ile ödeme hizmetleri sözleşmesinin içeriğinde mutlaka bulunması gereken unsurlar düzenlenmiştir. Bu nedenlerle, ödeme hizmeti sağlayıcılar, ürün ve hizmetlerini sunarken kullanacakları ödeme hizmetleri sözleşmesini standart bir sözleşme olacak şekilde önceden tek taraflı

Herdem/ ALTAY, İsmail, İstanbul Barosu Yayınları, 2014, s. 174, (GİŞ); AYDOĞDU/ KAHVECİ, s. 71; EREN, Genel, s. 219-220.

¹⁴² KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 228.

¹⁴³ Tüketici sözleşmelerindeki haksız şartlar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. ÇINAR, Ömer, Tüketici Hukukunda Haksız Şartlar, On İki Levha Yayıncılık, 2009, s. 15 vd.; AKİPEK ÖCAL, Şebnem: “Bankacılık Sektöründe Tüketici Sözleşmeleri ve Haksız Şartlar”, Bankacılık Sektöründe Tüketici Hukuku Uygulamaları, Ed. TOKBAŞ, Hakan/ KURŞUN, Ali Suphi, Aristo Yayınları, 2017, s. 80 vd.; KARADAĞ, Özgür, Türk Borçlar Kanununda Genel İşlem Koşulları ve Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartlar, Yetkin Yayınları, 2023, s. 195 vd.; ÖZEL, Çağlar, Tüketicinin Korunması Hukuku, Seçkin Yayınevi, 2023, s. 96 vd.

¹⁴⁴ Dürüstlük kuralına aykırı işlem şartı kullanılmasıyla meydana gelen haksız rekabet haline ilişkin detaylı bilgi için bkz. NOMER ERTAN, Füsün, Haksız Rekabet Hukuku, On İki Levha Yayınları, 2016, s. 348-392; ERDİL, Engin, Haksız Rekabet Hukuku, Seçkin Yayınları, 2022, s. 198-207; ÇINAR KARABAĞ, Nihal, Haksız Rekabet ve Yaptırımları, Seçkin Yayınları, 2019, s. 133-142.

¹⁴⁵ Bkz. aşa. Bölüm II, A, 2.

olarak hazırlamayı tercih etmektedir. Standart hale getirilen ödeme hizmetleri sözleşmesi, ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından kağıt üzerinde veya internet sitesi ya da mobil uygulaması aracılığıyla müşteri adaylarına sunulmakta, müşteri adayları kişiler ya sözleşmeyi onaylayarak devam etmekte ya da reddederek ödeme hizmeti sağlayıcısından ürün ve hizmet almamaktadır. Öyle ki, bankacılık ve finans sektörünün genelinde olduğu gibi ödeme hizmetleri sektöründe de sözleşmelerin müzakere edilmesi istisna haline gelmiştir¹⁴⁶.

Bu doğrultuda, ödeme hizmetleri sözleşmeleri de istisnai haller dışında genel işlem koşulları içermektedir. Dolayısıyla, müşterilerin taraf olacakları sözleşmelerde menfaatlerini öne sürme şansı bulunmamaktadır. Ancak, ödeme hizmetleri sektörünün güveni temel alan regüle bir sektör olması sonucunda ödeme hizmeti sağlayıcısının faaliyetleri ve ödeme hizmetleri sözleşmesinin şartları sıkı bir şekilde belirlenip düzenli olarak denetlendiğinden, müşterilerin regüle olmayan bir sektöre göre genel işlem koşulları boyutuyla daha az korumaya ihtiyaç duyacağını söylemek de yerinde olacaktır¹⁴⁷.

b. Ödeme Hizmetleri Sözleşmesinde Genel İşlem Koşullarının Yargısal Denetimi

Ödeme hizmetleri sözleşmesinde kullanılan genel işlem koşullarının, sözleşme hükmü haline gelip gelmediğinin veya geçerli olup olmadığının tespit edilebilmesi için

¹⁴⁶ ATAMER, *GİŞ*, s. 1; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 226; bankacılık sektöründeki genel işlem koşulu uygulamaları için bkz. KUNTALP, Erden: “Bankalar ve Genel İşlem Koşulları”, Türk Hukukunda Genel İşlem Şartları Sempozyumu, Ed. ŞİT İMAMOĞLU, Başak, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırmaları Enstitüsü, 2012, s. 79 vd.; REİSOĞLU, Seza: “Banka Uygulamaları Açısından Yeni Borçlar Kanununun Genel İşlem Koşulları ve Eleştirisi”, Bankacılar Dergisi, S. 77, 2011, s. 108-117, (<https://www.tbb.org.tr/Dosyalar/Dergiler/Dokumanlar/Dergi77.pdf>), (E.T. 30/11/2023).

¹⁴⁷ Ödeme hizmetleri gibi regüle olan bazı diğer faaliyetlerde, kural koyucu, ilgili faaliyetleri sunan kişilerin sözleşmelerinde müşterilerinin haklarını zedeleyici, tek taraflı haksız şartların kararlaştırılmayacağını açıkça düzenlemiştir. Bu hükümlere örnek olarak, 5464 sayılı Kanun madde 24/4 verilebilir. Bu hükme göre, “...Sözleşmede kart hamilinin haklarını zedeleyici ve kart çıkaran kuruluş lehine tek taraflı haksız şartlar sağlayan hükümlere yer verilemez.”. Ödeme hizmetleri sözleşmesi için ise bu yönde bir hüküm mevzuatta yer almamaktadır. Kredi kartı sözleşmelerinde tüketiciler başta olmak üzere müşterilerin genel işlem koşulları ve haksız şartlara karşı korunması hakkında detaylı bilgi için bkz. CEYLAN, Ebru: “5464 Sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanununa Göre Kredi Kartları Hükümleri Çerçevesinde Tüketicinin Korunması”, Tüketici Hukukunun Güncel Sorunları, Ed. ZEYTİN ÇAĞRI, Gözde, On İki Levha Yayınları, 2020, s. 38 vd., (Kredi Kartları Hükümlerinde Tüketicinin Korunması).

yargısal denetim yapılması gerekmektedir. Yargısal denetimin üç aşaması bulunmakta olup bunlar; yürürlük denetimi, yorum denetimi ve içerik denetimidir¹⁴⁸.

i. Yürürlük Denetimi

Sözleşme hükümlerinin genel işlem koşulları içerdiğinin tespit edildikten sonra yapılacak yargısal denetimin ilk aşaması yürürlük denetimidir¹⁴⁹. Yürürlük denetimi ile genel işlem koşullarının sözleşme kapsamına dahil olup olmadığı saptanmaktadır. TBK madde 21'e göre, *“Karşı tarafın menfaatine aykırı genel işlem koşullarının sözleşmenin kapsamına girmesi, sözleşmenin yapılması sırasında düzenleyenin karşı tarafa, bu koşulların varlığı hakkında açıkça bilgi verip, bunların içeriğini öğrenme imkânı sağlamasına ve karşı tarafın da bu koşulları kabul etmesine bağlıdır. Aksi takdirde, genel işlem koşulları yazılmamış sayılır. Sözleşmenin niteliğine ve işin özelliğine yabancı olan genel işlem koşulları da yazılmamış sayılır.”*. Dolayısıyla, genel işlem koşulu niteliğinde ve sözleşmenin diğer tarafının aleyhine olan bir hükmün sözleşme kapsamına dahil olabilmesi için, bu koşulun; varlığı hakkında sözleşmenin diğer tarafına açıkça bilgi verilmiş olması, içeriğini öğrenme imkanı tanınmış olması ve şaşırtıcı kayıtlar barındırmaması gerekmektedir¹⁵⁰. Bu aşamada, sözleşmenin diğer tarafının aleyhine olan genel işlem koşulunun içeriğine ise bakılmamaktadır.

Sözleşmede yer alan genel işlem koşulları hakkında karşı tarafa açıkça bilgi verilmemesinin veya bu genel işlem koşullarının şaşırtıcı kayıtlar içermesinin yaptırımını ise yazılmamış sayılmadır¹⁵¹. TBK madde 22 uyarınca, genel işlem koşullarının yazılmamış sayılması durumunda, sözleşmenin genel işlem koşulları haricindeki hükümleri geçerliliğini koruyacak, sözleşmeyi düzenleyen taraf bu koşullar olmasaydı sözleşmeye taraf olmayacağını öne süremeyecektir.

¹⁴⁸ YÜKSEL MAAMER, s. 84-85; ATAMER, *GİŞ*, s. 81, 120, 143; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 232; OĞUZMAN/ ÖZ, s. 167-171; EREN, *Genel*, s. 220-221.

¹⁴⁹ Yürürlük denetimi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. YÜKSEL MAAMER, s. 112 vd.; ATAMER, *GİŞ*, s. 81 vd.; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 232-238; OĞUZMAN/ ÖZ, s. 167-169; EREN, *Genel*, s. 221-222.

¹⁵⁰ YÜKSEL MAAMER, s. 118-120; EREN, *Genel*, s. 221.

¹⁵¹ Yazılmamış sayılmanın hukuki niteliği için bkz. AYDOĞDU/ KAHVECİ, s. 141; OĞUZMAN/ ÖZ, s. 168-169; EREN, *Genel*, s. 221-222.

Diğer taraftan, ödeme hizmeti sağlayıcısı Yönetmelik madde 38 ve madde 42 uyarınca ödeme hizmetleri sözleşmesi akdedilmeden önce müşteriye sözleşme şartları hakkında bilgilendirmekle yükümlü olduğundan¹⁵², yazılmamış sayılma yaptırımının ödeme hizmetleri sözleşmesi açısından gündeme gelme ihtimalinin düşük olduğu değerlendirilmektedir.

ii. Yorum Denetimi

Yürürlük denetimi ile genel işlem koşullarının sözleşme hükmü haline geldiğinin kesinleşmesini takiben, yorum denetimi ve içerik denetimine geçilecektir. Bu iki denetimin kendi içerisinde bir öncelik sıralaması bulunmamaktadır¹⁵³. Genel işlem koşulu niteliğindeki bir hükmün anlam yönünden açık olmaması veya birden çok anlama gelmesi halinde yorum denetimi devreye girmektedir. TBK madde 23, *“Genel işlem koşullarında yer alan bir hüküm, açık ve anlaşılır değilse veya birden çok anlama geliyorsa, düzenleyenin aleyhine ve karşı tarafın lehine yorumlanır.”* hükmünü haizdir. Benzer bir hüküm sözleşmeye katılan tarafın tüketici olduğu durumlarda özelinde TKHK madde 5/4’te düzenlenmiştir. Buna göre, *“Sözleşmede yer alan bir hükmün açık ve anlaşılır olmaması veya birden çok anlama gelmesi hâlinde; bu hüküm, tüketicinin lehine”* yorumlanacaktır.

TBK madde 23 ve TKHK madde 5/4 doğrultusunda, ödeme hizmetleri sözleşmesinde anlam yönünden açık olmayan veya birden çok anlama gelen genel işlem koşulu niteliğinde hükümlerin bulunması halinde, bu hükümler müşteri lehine yorumlanacaktır.

iii. İçerik Denetimi

Genel işlem koşullarının yargısal denetiminde bir diğer aşama içerik denetimidir¹⁵⁴. İçerik denetimiyle, sözleşme hükmü haline gelmiş genel işlem koşulları

¹⁵² Ödeme hizmeti sağlayıcısının sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğü için bkz. aşı. Bölüm II, A, 4, b.

¹⁵³ YÜKSEL MAAMER, s. 80.

¹⁵⁴ İçerik denetimi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. YÜKSEL MAAMER, s. 101 vd.; ATAMER, *GİŞ*, s. 143 vd.; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 239-257; OĞUZMAN/ ÖZ, s. 170; EREN, *Genel*, s. 223-238.

incelenerek, bu koşulların taraf menfaatlerini adil bir şekilde ele alıp almadığına bakılmaktadır. Sözleşmelere eklenen genel işlem koşullarının denetimi, içerik denetimi sayesinde nihai korumayı sağlayabilmektedir¹⁵⁵. Zira, içerik denetimi olmaksızın açık ve anlaşılır yazıldığı ve sözleşmeye katılan tarafın usulüne uygun bilgilendirildiği durumlarda, genel işlem koşulları sözleşmeye katılanın ne kadar aleyhine olursa olsun, genel işlem koşullarına müdahale edilemeyecektir.

Genel işlem koşullarının içerik denetimini düzenleyen TBK madde 25'te, *“Genel işlem koşullarına, dürüstlük kurallarına aykırı olarak, karşı tarafın aleyhine veya onun durumunu ağırlaştırıcı nitelikte hükümler konulamaz.”* hükmü yer almakta olup, bu madde ile içerik denetiminin iki kriteri belirlenmiştir. İçerik denetiminin ilk kriteri, sözleşmeye eklenen genel işlem koşulunun dürüstlük kuralına aykırı olmasıdır. Diğer kriter ise, sözleşmedeki genel işlem koşulunun sözleşmeye katılan taraf aleyhine veya katılan tarafın durumunu ağırlaştırıcı nitelikte olmasıdır. Her iki kriteri sağlayan bir genel işlem koşuluna uygulanacak yaptırım ise TBK madde 25'te yer almamakta olup, böylesi bir genel işlem koşulu kanunun emredici hükümlerine aykırı olması nedeniyle TBK madde 27/1 uyarınca kısmi kesin hükümsüz olacaktır¹⁵⁶.

İçerik denetimi, tüketici sözleşmelerindeki haksız şartlar için de söz konusudur¹⁵⁷. TBK madde 25'e paralel olarak, tüketici sözleşmelerinde de TKHK madde 5/1 ve 5/2'e göre, *“tüketiciyle müzakere edilmeden sözleşmeye dâhil edilen ve tarafların sözleşmeden doğan hak ve yükümlülüklerinde dürüstlük kuralına aykırı düşecek biçimde tüketici aleyhine dengesizliğe neden olan sözleşme şartları”* kısmi kesin hükümsüzlük ile batıl olacaktır. Tüketici sözleşmeleri için TKHK madde 5/8 ile aynı zamanda idari ön denetim öngörüldüğünü de belirtmek gerekir¹⁵⁸.

Bu açıklamalar çerçevesinde, ödeme hizmetleri sözleşmelerinde müşteri aleyhine veya müşterinin durumunu ağırlaştırıcı genel işlem koşulu niteliğindeki

¹⁵⁵ ATAMER, *GİŞ*, s. 127.

¹⁵⁶ TBK m. 25 gerekçesi; YÜKSEL MAAMER, s. 111; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 255-256; EREN, *Genel*, s. 233-236.

¹⁵⁷ Haksız şartlar her zaman için genel işlem koşulu niteliğinde olmayabilir. Nitekim, haksız şartlar, sözleşmenin önceden çok sayıda akdedilmek üzere oluşturulması unsurunu barındırmamaktadır. Dolayısıyla, bir hüküm genel işlem koşulu olmamasına rağmen TKHK m. 5 kapsamında haksız şart teşkil edebilir.

¹⁵⁸ İdari ön denetim hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 239-240.

hükümlerin dürüstlük kuralına aykırı bir şekilde kullanılması halinde, ilgili hükümler kısmi kesin hükümsüz olacaktır.

2. Sözleşmede Bulunması Gereken Asgari Hükümler

Ödeme hizmetleri sözleşmelerinde yer alması gereken asgari hükümler, tek seferlik ödeme işlemlerini konu edinen sözleşmeler için Yönetmelik madde 39’da, süreklilik arz eden ödeme işlemlerini konu edinen sözleşmeler için ise Yönetmelik madde 43’te düzenlenmiştir.

a. Öngörülen Asgari Hükümler

Yönetmelik madde 43/1 uyarınca süreklilik arz eden ödeme işlemlerini konu edinen ödeme hizmetleri sözleşmesinde aşağıda yer verilen hususlara yer verilmesi gerekmektedir:

- “Ödeme hizmeti sağlayıcısının unvanına, merkez adresine ve varsa ödeme hizmetinin verildiği şube veya temsilcinin adresine, elektronik posta adresi dahil iletişim bilgilerine,
- Sunulacak ödeme hizmetinin kapsamına ve ödemenin gerçekleştirileceği para birimine,
- Ödeme işleminin başlatılması veya gerçekleştirilebilmesi için müşteri tarafından sunulması gereken bilgilere veya bu bilgilere ulaşılabilmesi için gerekli kimlik tanımlayıcısına,
- Ödeme işleminin başlatılması veya gerçekleştirilmesi için onay verilmesine ve bu onayın geri alınmasına ilişkin 52 nci maddede öngörülen yöntem hakkında bilgiye,
- Ödeme emrinin 58 inci maddede öngörülen alınma zamanına ve varsa ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından belirlenen gün içinde ödeme emrinin en son kabul edileceği zamana,
- Ödeme işleminin azami tamamlanma süresine,
- 53 üncü madde uyarınca ilgili ödeme aracı için harcama limiti öngörülmüş olup olmadığına ilişkin açıklamaya,

- Müşteri tarafından ödeme hizmeti sağlayıcısına ödenmesi gereken ücretlerin dökümüne,
- Ödeme hizmetiyle ilgili olarak uygulanacak döviz kuru veya referans döviz kuru ya da referans döviz kurunu hesaplama yöntemine ilişkin bilgiye,
- Kararlaştırılması halinde, uygulanacak referans döviz kurundaki değişikliklerin derhal geçerli olacağına,
- Müşterinin cihazının taşınması gereken teknik özellikler de dahil olmak üzere taraflar arasında bu Yönetmelik kapsamında bilgi ve bildirimlerin iletilmesinde kullanılması kararlaştırılan iletişim araçlarına,
- Bu Yönetmelik kapsamında müşteriye yapılacak bilgi ve bildirimlerin iletilme yöntemi ve sıklığına ilişkin açıklamaya,
- Müşterinin sözleşmedeki bilgi ve koşullara erişim hakkına ilişkin açıklamaya,
- Bir ödeme aracına bağlı ödeme işlemlerinde müşterinin ödeme aracını güvenli olarak muhafaza etmesi için alması gereken önlemlere ve ödeme aracının kaybolması, çalınması veya haksız kullanımı durumunda ödeme hizmeti sağlayıcısının bilgilendirilmesinde izlenecek yola ilişkin açıklamalara,
- Kararlaştırılması halinde ödeme hizmeti sağlayıcısının 53 üncü maddeye uygun olarak ödeme aracını kullanıma kapatma hakkını kullanma koşullarına,
- 54 üncü madde uyarınca tutar bilgisi dahil gönderenin yetkilendirilmemiş ödeme işlemlerine ilişkin sorumluluğu hakkında açıklamaya,
- Müşterinin hatalı veya yetkisiz bir ödeme işlemini 54 üncü madde uyarınca ödeme hizmeti sağlayıcısına bildirmesi gereken süre ve bildirimin şekli ile ödeme hizmeti sağlayıcısının 54 üncü madde uyarınca yetkisiz ödeme işlemlerine ilişkin sorumluluğuna,
- Ödeme hizmeti sağlayıcısının ödeme işlemlerinin 70 inci maddeye uygun olarak gerçekleştirilmesi ile ilgili yükümlülüğüne ve ödeme işlemlerinin hiç veya gereği gibi gerçekleştirilmemesi durumunda sorumluluğuna ilişkin bilgiye,
- 56 ncı maddeye uygun olarak yapılacak geri ödemenin koşullarına,
- Kararlaştırılması halinde müşterinin 44 üncü madde uyarınca, sözleşme şartlarına ilişkin herhangi bir değişikliği kabul etmediğini bu değişikliğin

belirlenen yürürlük tarihinden önce bildirmemesi halinde değişikliği kabul etmiş sayılacağına,

- *Sözleşmenin süresine,*
- *Sözleşmenin sona erme ve fesih şartlarına,*
- *Taraflar arasındaki uyuşmazlığın çözümünde yetkili mercilere.”.*

Ödeme hizmetleri sözleşmesinin mesafeli olarak kurulması durumunda, yukarıda sayılan hususlara ek olarak, Yönetmelik madde 43/2 uyarınca; *“Kullanılan uzaktan iletişim aracının ne olduğuna, uzaktan iletişim aracının kullanımına ilişkin ve kullanımı esnasında herhangi bir eksiklik veya aksaklık yaşanması durumunda tarafların hak ve yükümlülüklerine, uzaktan iletişim aracı kapsamında elde edilen bilgi, belge ve kayıtların nasıl ve ne kadar süre saklanacağına, (c) bendindeki bilgi, belge ve kayıtlara ilişkin müşterinin ve ödeme hizmeti sağlayıcısının hak ve yükümlülüklerine”* ödeme hizmetleri sözleşmesinde yer verilecektir.

Tek seferlik ödeme işlemlerini konu edinen ödeme hizmetleri sözleşmesinde yer alması gereken asgari hususlar ise Yönetmelik madde 39/1’de sayılmıştır. Bu hususlara ek olarak, Yönetmelik madde 39/3 uyarınca Yönetmelik madde 43’te süreklilik arz eden ödeme işlemlerini konu edinen ödeme hizmetleri sözleşmeleri için öngörülen asgari hususlar, niteliğine uygun düştüğü ölçüde tek seferlik ödeme işlemlerini konu edinen ödeme hizmetleri sözleşmelerinde de yer alacaktır. Yönetmelik madde 39/1’de sayılan asgari hususlar ise şu şekildedir:

- *“Ödemenin doğru olarak gerçekleştirilebilmesi için müşteri tarafından sunulması gereken bilgilere veya bu bilgilere ulaşılabilmesi için gerekli kimlik tanımlayıcısı,*
- *Ödeme işleminin azami tamamlanma süresi,*
- *Ödenmesi gereken toplam ücret ve ücretlerin dökümü,*
- *Varsa ödeme işleminde uygulanacak döviz kuru veya referans döviz kuru.”.*

b. Yönetmelik ile Düzenlenen Asgari Hükümlerin Geçerliliği

Türk borçlar hukukunda sözleşme özgürlüğü ilkesi geçerlidir. Sözleşme özgürlüğü ilkesi, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası madde 48/1 ile teminat altına alınan bir temel hak ve özgürlük olarak karşımıza çıkmaktadır. Buna göre, “*Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir.*”. Sözleşme özgürlüğünün; sözleşme yapıp yapmama ve sözleşmenin karşı tarafını seçme gibi çeşitli görünüm biçimleri bulunmaktadır¹⁵⁹. Asgari hükümler yönünden önem arz eden görünüm biçimi ise sözleşmenin içeriğini serbestçe belirleme özgürlüğüdür.

Sözleşmenin içeriğinin serbestçe belirleme özgürlüğünün kişiler arasındaki yatay ilişkilere yönelik düzenlemesi TBK madde 26’da yer almaktadır. TBK madde 26 uyarınca, kanunlarda belirlenen sınırları ihlal etmemek şartıyla, sözleşmenin tarafları içeriği serbestçe belirleyebilecektir. Bu doğrultuda; emredici kanun hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine ve kişilik haklarına aykırı olmadıkça sözleşme içeriğinin serbestçe belirlenmesi esastır. Görüldüğü üzere, TBK madde 26 ve madde 27 ile bir temel hak ve özgürlük olan sözleşmenin içeriğini serbestçe belirleme özgürlüğü, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 13’üncü maddesine uygun olarak kanunla sınırlanmıştır¹⁶⁰.

Sözleşmelerde bulunması gereken asgari hükümlerin düzenlenmesinin de sözleşmenin içeriğini serbestçe belirleme özgürlüğüne getirilen bir sınırlama olduğu şüphesizdir. Dolayısıyla, bu sınırlamanın da Türkiye Cumhuriyeti Anayasası madde 13’e uygun olarak yapılması gerekmektedir. Yukarıda açıklandığı üzere¹⁶¹, ödeme hizmetleri sözleşmesinde bulunması gereken asgari unsurlar yönetmelik ile düzenlenmiştir. Yönetmelik gibi ikincil düzenlemelerde temel hak ve özgürlüklerin sınırlanmasına ilişkin hükümlere yer verilmesinin önünde bir engel bulunmamaktadır,

¹⁵⁹ DOĞAN, Mazlum, Sözleşme Özgürlüğünün Emredici Hukuk Kuralları Çerçevesinde Sınırlandırılması, Turhan Kitabevi, 2021, s. 165-182; KAŞAK, Fahri Erdem, Sözleşme Özgürlüğünün Sınırı Olarak Kanunun Emredici Hükümlerine Aykırılık, On İki Levha Yayınları, 2. Baskı, 2021, s. 54-74; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 505.

¹⁶⁰ Türkiye Cumhuriyeti Anayasası madde 13’e göre, “*Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.*”. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası kapsamında temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması hususunda detaylı bilgi için bkz. GÖZLER, Kemal, İnsan Hakları Hukuku, Ekin Basım Yayın Dağıtım, 5. Baskı, 2023, s. 333-404, (İnsan Hakları).

¹⁶¹ Bkz. yuk. Bölüm I, E, 2, a.

yeter ki, ikincil düzenlemeler ile kanunun öngördüğü bir sınırlamaya ilişkin ayrıntılar ve teknik detaylar belirleniyor olsun¹⁶². Bu kapsamda, 6493 sayılı Kanun'un 12'nci maddesinin üçüncü fıkrasına bakıldığında, ödeme hizmetleri sözleşmesine ilişkin usul ve esasların yönetmelik ile hüküm altına alındığı, ancak sözleşme içeriğinin serbestçe belirlenmesi özgürlüğüne yönelik açık bir sınırlama getirilmediği görülmektedir. Bu nedenledir ki, ödeme hizmetleri sözleşmesinin içeriğine ilişkin Yönetmelik ile getirilen sınırlamaların hukuka aykırı olduğu değerlendirilmektedir. Bu hukuka aykırılığı gidermek adına, tıpkı kredi kartı ve banka kartı sözleşmeleri için 5464 sayılı Kanun madde 24/2'de olduğu gibi, ödeme hizmetleri sözleşmesinin içeriğine ilişkin sınırlamalar 6493 sayılı Kanun'da düzenlenmelidir.

¹⁶² GÖZLER, *İnsan Hakları*, s. 342-345.

II.ÖDEME HİZMETLERİ SÖZLEŞMESİNDE TARAFLARIN BORÇLARI VE SÖZLEŞMENİN SONA ERMESİ

A. ÖDEME HİZMETİ SAĞLAYICISININ BORÇLARI

Ödeme hizmeti sağlayıcısı, ödeme hizmetleri sözleşmesi ile çeşitli asli edim ve yan edim borçları üstlenmektedir. Asli edim borcu, sözleşmenin tipini belirleyen, sözleşmedeki diğer edimlerle gerçekleşmesi sağlanan ve sözleşmedeki edimlerin karşılıklı ekonomik değeri dikkate alındığında daha büyük öneme sahip olan edim borcu olarak tanımlanmaktadır¹⁶³. Ödeme hizmeti sağlayıcısının ödeme hizmetleri sözleşmesi kapsamında asli edim borcu, müşteri tarafından talep edilen ödeme hizmetlerinin yerine getirilmesidir¹⁶⁴.

Ödeme hizmetleri sözleşmesinde ödeme hizmeti sağlayıcısının yan edim borçları da bulunmaktadır. Yan edim borcu, asli edimden bağımsız olarak asli edimin gerçekleştirilmesine hizmet eden tali nitelikteki edim borcudur¹⁶⁵. Ödeme hizmeti sağlayıcısının ödeme hizmetleri sözleşmesi kapsamında yan edim borçları, özellikle; ödeme hizmetleri kapsamına girmemekle birlikte ödeme hizmetlerinin sunulmasını

¹⁶³ KUNTALP, *Karma Sözleşme*, s. 142-145; OĞUZMAN/ ÖZ, s. 4; EREN, s. 31-32; KILIÇOĞLU, Ahmet M., *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Turhan Kitabevi, 2017, s. 40; ANTALYA, O. Gökhan, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, C. V/1, 1, Seçkin Yayınları, 2. Baskı, 2019, s. 61, (C. V/1, 1); AKINCI, Şahin, *Borçlar Hukuku Bilgisi (Genel Hükümler)*, 13. Baskı, Sayram Yayınları, 2022, s. 60.

¹⁶⁴ Öğretide bir görüş, ödeme hizmetleri sözleşmesi kapsamında ödeme hizmeti sağlayıcısının asli edim borçlarının, müşterinin talimatına uygun olarak para transferinin gerçekleştirilmesi ve müşteri hesabına gelen paraların alacak kaydedilmesi olarak belirtmektedir. Ancak, ödeme hizmetleri sözleşmesi ile sunulabilecek hizmetler para transferi işlemleri ile sınırlı olmadığından, bu görüşün yerinde olmadığı değerlendirilmektedir. İlgili görüş için bkz. ERDEM, s. 42; SÜNBÜL, s. 184; Öğretideki bir diğer görüş ise, ödeme hizmetleri sözleşmesi kapsamında ödeme hizmeti sağlayıcısının asli edim borçlarının ödeme işlemlerinin gerçekleştirilmesi ile ödeme hesabının açılması ve bu hesabın yürütülmesi olduğunu öne sürmüştür. Ancak, ödeme aracının ihraç veya kabulü hizmeti ile açık bankacılık hizmetlerinin, ödeme işlemlerinin yürütülmesi yahut ödeme hesabının açılması ve işletilmesi olarak nitelendirilemeyeceğinden hareketle, bu görüşün de eksik kaldığı değerlendirilmektedir. İlgili görüş için bkz. YAĞCIOĞLU, s. 104-105.

¹⁶⁵ KUNTALP, *Karma Sözleşme*, s. 138; OĞUZMAN/ ÖZ, s. 5; EREN, s. 33; KILIÇOĞLU, s. 41; ANTALYA, C. V/1, 1, s. 62; AKINCI, s. 60-61.

kolaylaştıran, güvenli kılan veya ödeme hizmetlerinin etkinliğini artıran hizmetlerin müşteri talebi üzerine sunulması ve müşteriye bilgi verme yükümlülükleridir.

Ödeme hizmetleri sözleşmesi, ödeme hizmeti sağlayıcısı için aynı zamanda çeşitli yan yükümlülükleri barındırmaktadır. Öğretide çoğunlukla ifaya yardımcı yükümlülükler ve koruyucu yükümlülükler olarak ikiye ayrılan yan yükümlülükler, edim borçlarına bağımlı olan ve dolayısıyla ihlal edilmeleri halinde, bağımsız olarak bir ifa davasına konu edilemeyen yükümlülüklerdir¹⁶⁶. Yan yükümlülüklerin ihlali halinde, alacaklı, yalnızca uğradığı zararların tazminini dava konusu yapabilecektir. Ödeme hizmeti sağlayıcısının ödeme hizmetleri sözleşmesi kapsamında öne çıkan yan yükümlülükleri, bilgi güvenliğinin sağlanması ve müşteri sırrının korunması yükümlülükleridir.

Ödeme hizmeti sağlayıcısının ödeme hizmetleri sözleşmesinden doğan borçları aşağıda incelenmiştir. *Sinallagmatik* bir sözleşme olarak ödeme hizmetleri sözleşmesi kapsamında müşterinin borçları, aynı zamanda ödeme hizmeti sağlayıcısının haklarını teşkil ettiğinden, bu başlık altında ödeme hizmeti sağlayıcısının hakları ayrıca tetkik edilmemiştir.

1. Ödeme Hizmetlerinin Yerine Getirilmesi

Ödeme hizmeti sağlayıcısının asli edim borcu, ödeme hizmetleri sözleşmesi ile müşteri tarafından talep edilen ödeme hizmetlerinin müşteriye sunulmasıdır. 6493 sayılı Kanun madde 14/1¹⁶⁷ ve Yönetmelik madde 15/1¹⁶⁸ uyarınca, Müşterinin talep ettiği ödeme hizmetinin yerine getirilebilmesi için kuruluşların ilgili ödeme hizmetini sunmak üzere TCMB'den faaliyet izni almış olması gerekmektedir. 5411 sayılı Kanun kapsamındaki bankalar ile PTT ise ayrıca bir faaliyet izni almaları gerekmeksizin ödeme hizmeti sunabilmektedir.

¹⁶⁶ EREN, s. 37-38.

¹⁶⁷ 6493 sayılı Kanun madde 14/1: “Bu Kanun kapsamında ödeme hizmetleri alanında faaliyette bulunmak isteyen ödeme kuruluşu Bankadan izin almak kaydıyla faaliyette bulunabilir.”

¹⁶⁸ Yönetmelik madde 15/1: “Kuruluş, 4 üncü maddenin birinci fıkrasında yer alan ödeme hizmetlerinden faaliyet izni başvurularında belirtilenlerden Bankaca uygun görülenler ile sınırlı olmak üzere faaliyette bulunur. 4 üncü maddenin birinci fıkrasında düzenlenen, ancak faaliyet izni başvurusunda belirtilmeyen ödeme hizmetlerinin sunulabilmesi için gerçekleştirilmesi planlanan faaliyete ilişkin olarak Bankadan izin alınması zorunludur.”

Ödeme hizmetlerinin yerine getirilmesi borcu, yukarıda sayılan şartlar doğrultusunda ödeme işlemlerinin yürütülmesi, ödeme hesabının açılması ve işletilmesi, ödeme aracının ihracı veya kabulü ile açık bankacılık hizmetleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

a. Ödeme İşlemlerinin Yürütülmesi

Ödeme hizmetlerinin ve dolayısıyla ödeme hizmeti sağlayıcısının asli edim borcunun en yaygın görünüm biçimi ödeme işlemlerinin yürütülmesidir. Ödeme işlemi, müşterinin ödeme emri üzerine gerçekleştirilen fon yatırma, aktarma ya da çekme faaliyeti şeklinde tanımlanmakta¹⁶⁹ olup, 6493 sayılı Kanun madde 12/1'de sayılan ödeme hizmetlerinden para transferi (m. 12/1-b), para havalesi (m. 12/1-ç), mobil ödeme (m. 12/1-d) ve fatura ödemelerine aracılık (m. 12/1-e) hizmetleri temelde birer ödeme işlemidir. Keza, 6493 sayılı Kanun madde 12/1-(a) dahilinde müşterinin ödeme hesabına para yatırması veya ödeme hesabından para çekmesi de birer ödeme işlemi teşkil etmektedir.

Ödeme hizmetleri sözleşmesi kapsamında bir ödeme işleminin gerçekleştirilmesi için öncelikle müşteri tarafından bu hususta ödeme hizmeti sağlayıcısına bir ödeme emri iletilmelidir. Ödeme emrine konu ödeme işlemi, gönderen konumundaki müşteri tarafından yetkilendirilmeli, müşterice verilen ödeme emri ve yetki geri alınmamış olmalıdır. Benzer şekilde, bir ödeme işleminin yürütülebilmesi için ödeme emrinin ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından reddedilmemiş olması, ödeme emrine konu işlemin gönderen tarafından belirtilen kimlik tanımlayıcıya uygun olarak süresi içerisinde yerine getirilmiş olması ve gelen ödeme işlemi tutarının alıcının kullanımına hazır hale getirilmiş olması gerekir¹⁷⁰.

i. Ödeme Emrinin Alınması

Ödeme işlemi süreci ödeme hizmeti sağlayıcısına müşteri tarafından bir ödeme emrinin iletilmesi ve bu ödeme emrinin ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından alınması

¹⁶⁹ Bkz. yuk. I, A, 1, c.

¹⁷⁰ YAĞCIOĞLU, s. 118.

ile başlamaktadır. Gönderen konumundaki müşterinin ödeme hesabı ancak ödeme emri ödeme hizmeti sağlayıcısına ulaştıktan sonra borçlandırılabilmesi için¹⁷¹ ödeme emrinin alındığı anın tespiti önem arz etmektedir. Keza, ödeme emrinin alınma anı, ödeme hizmeti sağlayıcısının ödeme işlemini gerçekleştirmesi gereken sürenin başlangıç noktası olduğundan, tarafların bu kapsamdaki hak ve yükümlülüklerinin tespiti adına mühimdir. Ödeme emrinin ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından ne zaman alınmış olacağı hususu Yönetmelik madde 58’de düzenlenmiş olup, 58’inci maddenin birinci fıkrasındaki temel kurala göre ödeme emrinin alındığı an, ödeme emri kim tarafından ve nasıl verilmiş olursa olsun, ödeme emrinin gönderenin ödeme hizmeti sağlayıcısına ulaştığı andır.

Ödeme emrinin gönderenin ödeme hizmeti sağlayıcısına ulaştığı anın iş günü haricinde bir an olması halinde ise, Yönetmelik madde 58/1’e göre ödeme emri takip eden ilk iş günü alınmış sayılacaktır. Ancak, iş gününün kapsamına hangi zaman aralıklarının dahil olacağına ilişkin bir tanımlama ne 6493 sayılı Kanun’da ne de Yönetmelik’te yapılmıştır. İş gününe ilişkin Türk hukukunda çeşitli tanımlar yer alsa da bu tanımların ilgili sektördeki ihtiyaca göre birbirinden ayrıştığı görülmektedir¹⁷². Bu doğrultuda ödeme hizmetleri sektörünün çalışma biçimi dikkate alındığında, Yönetmelik madde 58’de yer alan iş günü kavramının, mehzaz düzenleme olan PSD2 madde 4/37’de yer alan tanım¹⁷³ ile de uyumlu olacak şekilde, ödeme hizmeti sağlayıcısının ödeme hizmetlerini yerine getirmek üzere ticari faaliyetlerini sürdürdüğü gün ve saat aralıkları şeklinde anlaşılması gerektiği değerlendirilmektedir¹⁷⁴. Yönetmelik madde 58/2 uyarınca ödeme hizmeti sağlayıcısının ödeme emrinin alınacağı son saati belirleme yetkisinin bulunduğunu da belirtmek gerekir. Böyle bir belirleme yapması halinde ödeme hizmeti sağlayıcısı, bu

¹⁷¹ Yönetmelik madde 58/1 son cümle: “...Gönderenin ödeme hesabı, ödeme emrinin ulaşmasından önce borçlandırılmaz”.

¹⁷² İş günü kavramı örneğin tüketici hukuku mevzuatı kapsamında 13/06/2014 tarihli ve 29029 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Satış Sonrası Hizmetler Yönetmeliği madde 4/d’ye göre “ulusal, resmî ve dini bayram günleri ile yılbaşı, 1 Mayıs, 15 Temmuz ve pazar günleri dışındaki çalışma günlerini” ifade ederken; elektronik ticaret hukuku mevzuatı kapsamında 15/07/2015 tarihli ve 29417 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Ticari İletişim ve Ticari Elektronik İletiler Hakkında Yönetmelik madde 4/i’ye göre ise “ulusal bayram ile genel ve hafta sonu tatil günleri hariç diğer günleri” ifade etmektedir.

¹⁷³ PSD2 madde 4/37: “business day means a day on which the relevant payment service provider of the payer or the payment service provider of the payee involved in the execution of a payment transaction is open for business as required for the execution of a payment transaction”.

¹⁷⁴ Benzer yönde bkz. YAĞCIOĞLU, s. 148-149.

saat bilgisine Yönetmelik madde 43/1-(d) gereğince ödeme hizmetleri sözleşmesinde yer vermelidir.

Öte yandan, ödeme hizmeti sağlayıcısı ile müşterinin ödeme işleminin ödeme emrinin alındığı anda değil de ileri bir tarihte gerçekleştirilmesini kararlaştırmaları halinde, Yönetmelik'in 58'inci maddesinin üçüncü fıkrasına göre ödeme emri taraflarca kararlaştırılan gün, kararlaştırılan günün iş günü olmaması halinde ise, kararlaştırılan günü izleyen ilk iş günü alınmış olacaktır.

Temel kural bu olmakla birlikte, Yönetmelik madde 58/1'e göre ödeme hizmeti sağlayıcısı, ödeme emri kendisine iş günü dışında ulaşmış olsa da ödeme emri doğrultusunda ödeme işlemini yürütebilecektir. Böylelikle, ödeme hizmeti sağlayıcısının ticari kararı doğrultusunda günümüzde giderek yaygınlaşan 7/24 anlık ödemelere açık kapı bırakılmıştır¹⁷⁵.

ii. Ödeme İşleminin Yetkilendirilmesi

Ödeme işleminin yürütülebilmesi için ilgili ödeme işlemi gönderen tarafından yetkilendirilmiş olmalıdır. Yönetmelik madde 52/2'ye göre ödeme işleminin yetkilendirilmesi, ödeme işleminin gerçekleştirilmesine, işlem gerçekleşmeden önce ya da ödeme hizmeti sağlayıcısı ile müşterinin arasında anlaşılmış olması halinde işlemin gerçekleşmesinden sonra¹⁷⁶ gönderen tarafından onay¹⁷⁷ verilmesiyle gerçekleşir. Ödeme işlemini yetkilendirmek üzere verilen onay, tek taraflı ve varması gereken bir irade beyanı ve hukuki işlemdir¹⁷⁸.

¹⁷⁵ Ödeme hizmeti sağlayıcısına ve sektöre esneklik sağlayan bu hükmün PSD2 ve BGB'de yer almamasına ilişkin bkz. YAĞCIOĞLU, s. 148. PSR kapsamında ise, madde 64/3 ile bu tezin yazım tarihi itibarıyla taslak halinde olan anlık ödemelere ilişkin "*Regulation of the European Parliament and of the Council amending Regulations (EU) No 260/2012 and (EU) 2021/1230 as regards instant credit transfers in Euro*" hükümleri istisna tutulmuştur.

¹⁷⁶ Yönetmelik madde 52/3 ilk cümle: "*Ödeme işlemine ilişkin onay, mutabık kalınan yöntemine uygun olarak, işlem gerçekleşmeden önce ya da taraflar arasında anlaşılmış olması halinde işlemin gerçekleşmesinden sonra verilir*".

¹⁷⁷ Yönetmelik madde 52'de onay kavramının kullanılması öğretide haklı olarak eleştirilmektedir. Bu görüşe göre, ödeme işleminin yetkilendirilmesi için onay kavramı yerine, onay kavramını da içeren üst bir kavram olan muvafakat kavramının kullanılması yerinde olacaktır. Zira, onay sonradan verilen ve geçmişe etkili olan muvafakat anlamına gelirken, önceden verilen ve geleceğe etkilin olan muvafakat ise izindir. Ödeme işlemleri de hem işlem gerçekleşmeden önce hem de işlem gerçekleştikten sonra yetkilendirilebildiği için muvafakat kavramının kullanılması önerilmiştir. İlgili görüş için bkz. YAĞCIOĞLU, s. 168.

¹⁷⁸ YAĞCIOĞLU, s. 172.

Ödeme işleminin yetkilendirilmesi ile ödeme emrinin verilmesi birbirine karıştırılmamalıdır. Ödeme emri, ödeme işleminin gerçekleştirilmesi için verilen talimat iken; ödeme işleminin yetkilendirilmesi, talimatın ödeme emri vermeye yetkili kişi tarafından verilip verilmediğinin teyit edilmesidir. Ödeme işleminin yetkilendirilmesi prosedürü ile yetkisiz ödeme işlemlerinin engellenmesi hedeflenmektedir.

Gönderenin ödeme işlemini nasıl onaylayacağı, Yönetmelik'in 52'nci maddesinin birinci fıkrası uyarınca ödeme hizmeti sağlayıcısı ile mutabık kalınan yöntem ve prosedür çerçevesinde belirlenecektir. Onayın ödeme hizmeti sağlayıcısı ile mutabık kalınan yöntem ve prosedüre uygun olarak verilmemesi halinde, Yönetmelik madde 52/2 gereğince ödeme işlemi yetkilendirilmemiş sayılacaktır.

Ödeme işlemine yönelik onayın doğrudan gönderen tarafından verilmesi gerekmemekte, alıcı veya ödeme emri başlatma hizmeti sağlayıcısı aracılığıyla da ödeme işlemine yönelik onay verilebilmektedir¹⁷⁹. Keza, Yönetmelik madde 52/1'e göre her bir ödeme işlemi için gönderenden ayrıca onay alınabileceği gibi, bir dizi ödeme işlemi için önceden genel ve soyut bir onay alınması da teoride mümkündür. Ancak, ödeme emrinin yetkili kişi tarafından verilip verilmediğinin teyidi, yani ödeme işleminin yetkilendirilmesi öncelikli olarak kimlik doğrulama yöntemleriyle gerçekleştirilmektedir. Öyle ki, mehzaz düzenleme olan PSD2 ile benzer şekilde¹⁸⁰ Tebliğ madde 10/8'de "*Müşteriler tarafından elektronik kanal üzerinden yapılan ve finansal sonuç doğuran veya finansal sonuç doğurmayan işlemlerde, düzenlemelerde açıkça aksine imkan tanınmadığı sürece güçlü kimlik doğrulama kullanılması esastır.*" hükmü yer almaktadır. Tebliğ madde 10/2 doğrultusunda ödeme hizmeti sağlayıcısının; ödeme işleminin doğuracağı finansal ve finansal olmayan etkinin büyüklüğü, işlemin gerçekleştirilmesinde kullanılan ödeme aracı, işlem çeşidi, işleme konu verinin hassaslık derecesi, talimata dayalı düzenli ödeme olup olmaması, müşterinin işlem limiti ve işlemin karşı tarafının güvenli alıcılar listesinde olup

¹⁷⁹ Yönetmelik madde 52/1 son cümle: "...Ödeme işlemi ile ilgili onay, alıcı ya da ödeme emri başlatma hizmeti sağlayıcısı vasıtasıyla da verilebilir".

¹⁸⁰ PSD2 kapsamında elektronik ödemelerde uygulanan güçlü kimlik doğrulama prosedürü için bkz. **BRENER**, s. 115-116.

olmamasına göre ödeme işleminin yetkilendirilmesinde güçlü kimlik doğrulama yönteminden farklı bir yöntem belirlemesi de mümkündür.

Tebliğ madde 3/v uyarınca güçlü kimlik doğrulama yöntemi, “*Kimlik doğrulamada kullanılan ve bir bileşenin ele geçirilmesinin diğer bileşenin güvenliğini tehlikeye atmayacağı en az iki bileşenden oluşan, bu iki bileşenin de müşterinin bildiği, sahip olduğu veya biyometrik bir karakteristiği olan bileşen sınıflarından farklı ikisine ait olacak şekilde seçildiği yöntemi*” ifade etmektedir¹⁸¹. Örneğin, müşterinin bildiği bileşen olarak parola¹⁸² ve müşterinin sahip olduğu bileşen olarak SMS OTP¹⁸³ kullanılması mümkündür¹⁸⁴.

Ödeme işleminin yetkilendirilip yetkilendirilmediği konusunda ispat yükünün kime ait olduğu konusunda ise, ödeme hizmetleri mevzuatında birden fazla hüküm bulunmaktadır. Yönetmelik madde 54/2 hükmünün ilk cümlesi “*Müşterinin gerçekleşmiş bir ödeme işlemini yetkilendirmediyi veya işlemin doğru bir şekilde gerçekleşmediğini iddia etmesi durumunda, bu işlemin müşteri tarafından onaylandığını, doğru bir şekilde kaydedildiğini, hesaplara işlendiğini ve sunduğu hizmetlerde yaşanan teknik bir arıza veya sorundan etkilenmediğini ispat yükümlülüğü, ödeme hizmeti sağlayıcısına aittir.*” kuralını getirmektedir. Tebliğ madde 10/14 ise, “*Kuruluşun bu madde uyarınca gerekli hallerde güçlü kimlik doğrulama mekanizması sunmaması halinde, gerçekleştirilen işlemlerin müşteri tarafından yetkilendirilmiş olduğunu ispat yükümlülüğü kuruluşa aittir.*” hükmünü haizdir.

¹⁸¹ Ödeme hizmetlerinde güçlü kimlik doğrulama yönteminin kullanılmasının örneklerinden olan, açık bankacılık hizmetleri sunulurken kullanılan güçlü kimlik doğrulama yöntemleri için bkz. **TCMB**, Ödeme Hizmetleri Veri Paylaşım Servisleri (ÖHVPS) API İlke ve Kuralları, Sürüm 1.0.0., 2022, s. 42 vd., (<https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/8f5e4483-89b0-4eec-acbf-97904cd73d14/%C3%96demeEmriveHesapBilgiHizmetleriAPIStandartlar%C4%B1v1.0.0-accepted.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE-8f5e4483-89b0-4eec-acbf-97904cd73d14-nXUjQcG>), (E.T. 16/12/2023), (*API İlke ve Kuralları*).

¹⁸² Tebliğ madde 3/ggğ uyarınca parola, “*Kimlik doğrulamada kullanılan, harf, rakam ve/veya özel işaretlerden oluşan ve gizli olan karakter dizisini*” ifade etmektedir.

¹⁸³ Tebliğ madde 3/nnn uyarınca SMS OTP, “*Elektronik haberleşme işletmecilerinin sunduğu SMS servisi aracılığıyla iletilen tek kullanımlık parolayı*” ifade etmektedir. Tek kullanımlık parola ise Tebliğ madde 3/ppp uyarınca “*Kimlik doğrulamada sadece bir kez kullanılmak üzere rastgele oluşturulan harf, rakam ve/veya özel işaret dizisini*” ifade etmektedir.

¹⁸⁴ **BRENER**, s. 116.

İki hüküm incelendiğinde ilk dikkat çeken husus, Yönetmelik madde 54/2 ödeme hizmeti sağlayıcılarına yönelik iken, Tebliğ madde 10/14 yalnızca kuruluşlara yöneliktir. Bu çerçevede bakıldığında, 6493 sayılı Kanun kapsamında ödeme işlemi yürüten 5411 sayılı Kanun kapsamındaki bankalar ve PTT, müşterisinin ödeme işleminin yetkilendirilmediğini iddia etmesi halinde, ilgili işlemin yetkilendirildiğini ispatla mükelleftir.

Ödeme kuruluşları ve elektronik para kuruluşları yönünden ise Yönetmelik ve Tebliğ’de yer alan hükümlerin çelişkili sonuçlara sebebiyet verebileceği değerlendirilmektedir. Şöyle ki, güçlü kimlik doğrulama yönteminin kullanılması gerektiği durumlarda bu yöntem kullanılarak gerçekleştirilen bir ödeme işleminin yetkilendirilmediği müşteri tarafından iddia edilirse, itiraza konu ödeme işleminin yetkilendirilip yetkilendirilmediği konusunda ispat yükünün kime ait olacağı sorusunun cevabı, Yönetmelik madde 54/2 uygulandığında ödeme hizmeti sağlayıcısı, Tebliğ madde 10/14 uygulandığında ise müşteri olmaktadır. Böyle bir durumda, Tebliğ’in Yönetmelik’e göre özel hüküm niteliğinde olduğu¹⁸⁵ göz önüne alınarak, Tebliğ madde 10/14 hükmünün uygulanarak, kuruluşun yükümlülüğü doğrultusunda güçlü kimlik doğrulama yöntemi sunduğu bir ödeme işleminin yetkilendirilmediğinin müşteri tarafından ispatlanması gerekecektir.

iii. Ödeme Emrinin Geri Alınmamış Olması

Ödeme işleminin yürütülebilmesi için gerekli olan bir diğer koşul, ödeme emrinin gönderen konumundaki müşteri tarafından geri alınmamış olmasıdır. Ödeme emrinin geri alınması, tıpkı ödeme emri gibi tek taraflı ve varması gereken bir irade beyanı niteliğinde iken, ödeme emrinden farklı olarak bozucu yenilik doğuran bir hukuki işlemdir¹⁸⁶. Ödeme emrinin müşteri tarafından geri alınması ile geri almaya konu ödeme emri müşteri tarafından hiç verilmemiş gibi değerlendirilecek, ödeme

¹⁸⁵ ŞANLI ATAY, Yeliz, Türk İdare Hukukunda Adsız Düzenleyici İşlemler, TODAİE Yayınları, 1. Baskı, 2011, s. 152 vd.; SEVGİLİ GENÇAY, Fatma Didem, “Adsız Düzenleyici İşlemlerin Normlar Hiyerarşisindeki Yeri”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 63, S. 2, 2014, s. 414, (<https://www.jurix.com.tr/article/12916>), (E.T. 16/12/2023); Karşı yönde bkz. GÖZLER, Kemal/ KAPLAN, Gürsel, İdare Hukuku Dersleri, Ekin Basım Yayın Dağıtım, 21. Baskı, 2019, s. 416.

¹⁸⁶ YAĞCIOĞLU, s. 258; ERDEM, s. 76.

hizmeti sağlayıcısının ödeme işlemini gerçekleştirme yükümlülüğü geriye etkili olacak şekilde ortadan kalkacaktır¹⁸⁷.

Ödeme emrinin geri alınmasına ilişkin düzenlemeler Yönetmelik madde 64'te yapılmış olup, 64'üncü maddenin başlığıyla ana kural da ifade edilmiştir: ödeme emrinin geri dönülemezliği. Yönetmelik madde 64/1 uyarınca doğrudan gönderen tarafından verilen ödeme emrinin geri alınması, ödeme hizmeti sağlayıcısına alınmasından itibaren kural olarak mümkün değildir. Bu noktada, ödeme emrinin geri alınabilme süresinin tespitindeki kıstasın ödeme emrinin ödeme hizmeti sağlayıcısına ulaşma anı değil, ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından alınma anı olduğuna dikkat etmek gerekir. Dolayısıyla, örneğin ödeme emrinin ödeme hizmeti sağlayıcısına iş günü haricinde ulaşması halinde, ödeme emri Yönetmelik madde 58/1 gereğince izleyen ilk iş günü alınmış sayılacağından, böyle bir ödeme emri izleyen ilk iş gününe kadar geri alınabilecektir.

Alıcı tarafından, alıcı vasıtasıyla ya da ödeme emri başlatma hizmeti sağlayıcısı tarafından başlatılan ödeme işlemlerindeki ödeme emirlerinin geri alınması ise Yönetmelik madde 64/2'ye tabidir. Bu hükme göre, alıcı vasıtasıyla ya da ödeme emri başlatma hizmeti sağlayıcısı tarafından başlatılan ödeme işlemlerinde “...gönderen, ödeme emrini ilgili ödeme hizmeti sağlayıcısına ilettikten veya ödeme işleminin gerçekleştirilmesi için ilgili ödeme hizmeti sağlayıcısına daha önce belirlenmiş yönteme uygun olarak onay verdikten sonra ödeme emrini geri alamaz.”.

Yönetmelik madde 64 kapsamında ödeme emrinin geri dönülemezliği ana kuralına, doğrudan borçlandırma¹⁸⁸ yöntemiyle yapılan ödeme işlemleri ile vadeli ödemeler yönünden ve taraflar arasındaki anlaşma olması şeklinde çeşitli istisnalar da öngörülmüştür. Yönetmelik madde 64/3'e göre doğrudan borçlandırma yöntemiyle yapılan ödeme işlemleri verilen ödeme emri, gönderen tarafından ödeme işlemine konu fonların hesaba borç kaydedilmesi için kararlaştırılan günden önceki iş günü sonuna kadar geri alınabilecektir. Yönetmelik madde 64/4 uyarınca vadeli ödeme

¹⁸⁷ YAĞCIOĞLU, s. 260.

¹⁸⁸ Yönetmelik madde 3/ğ uyarınca doğrudan borçlandırma, “Gönderenin kendi ödeme hizmeti sağlayıcısına, alıcıya veya alıcının ödeme hizmeti sağlayıcısına verdiği onaya dayanılarak, ödeme işleminin alıcı tarafından başlatıldığı ve gönderenin ödeme hesabının borçlandırıldığı ödeme hizmetini” ifade etmektedir.

işlemlerinde ödeme emrinin müşteri tarafından geri alınması ise, doğrudan borçlandırma yöntemiyle yapılan ödeme işlemlerine benzer olarak ödemenin gerçekleştirilmesi için kararlaştırılan günden önceki iş günü sonuna kadar mümkündür. Son olarak, Yönetmelik madde 64/1 ve madde 64/5 çerçevesinde ilgili ödeme hizmeti sağlayıcı ile müşteri anlaşarak ödeme emrinin geri alınabileceği süreyi uzatabilecektir. Yönetmelik madde 64/2 ve madde 64/3 kapsamına giren ödeme işlemlerinde, ödeme emrinin geri alma süresinin uzatılabilmesi için, aynı zamanda alıcının onayı da gerekmektedir.

iv. Ödeme İşlemi Yetkilendirmesinin Geri Alınmamış Olması

Ödeme işleminin yürütülebilmesi için, ödeme emrinin geri alınmamış olması gerektiği gibi ödeme işleminin yetkilendirilmesinin de geri alınmamış olması gerekmektedir. Ödeme işleminin yetkilendirilmesinin, yani ödeme işlemine gönderen tarafından verilen onayın geri alınması, ödeme emrinin geri alınması süreci ile benzer şekilde düzenlenmiştir. Geri dönülemezlik ilkesi ödeme işlemine verilen onaylar için de geçerlidir. Yönetmelik madde 52/4 hükmü ile ödeme emrinin geri alınmasına ilişkin Yönetmelik madde 64'e atıf yapılarak, ödeme işlemine verilen onayın ancak 64'üncü maddedeki sürelerden önce mümkün olduğu düzenlenmiştir. Buna göre, ödeme işlemine ilişkin onayın gönderenin ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından alındığı andan itibaren onay geri alınamayacaktır. Gönderen tarafından onayın bir dizi ödeme işlemi için verilmiş olduğu durumlarda ise, ödeme işlemlerine verilen onay geri alınırsa, geri alma beyanı geleceğe dönük etki doğuracak ve Yönetmelik madde 52/4 doğrultusunda yalnızca ileri tarihli ödemeler yetkilendirilmemiş sayılacaktır.

Ödeme işlemine verilen onayın geri alınmasına yönelik beyan, bozucu yenilik doğuran, tek taraflı ve varması gereken bir irade beyanıdır. Ödeme işlemine verilen onayın geri alınması ile ödeme işlemi müşteri tarafından hiç yetkilendirilmemiş gibi değerlendirilecek ve yetkilendirmenin hukuki sonuçlarını geriye etkili olacak şekilde ortadan kalkacaktır¹⁸⁹.

¹⁸⁹ YAĞCIOĞLU, s. 207.

v. Ödeme Emrinin Ödeme Hizmeti Sağlayıcısı Tarafından Reddedilmemiş Olması

Ödeme işleminin yürütülebilmesinin beşinci şartı, müşteri tarafından verilen ödeme emrinin ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından reddedilmemiş olmasıdır. Kendisine ödeme emri iletilen ödeme hizmeti sağlayıcısı, ilke olarak ödeme emri doğrultusunda ödeme işlemini gerçekleştirme veya ödeme emrini başlatma yükümlülüğü altındadır. Dolayısıyla, mevzuatta izin verilen haller dışında ödeme hizmeti sağlayıcısının ödeme hizmetleri sözleşmesi çerçevesinde kendisine iletilen ödeme emrini reddetme yetkisi bulunmamaktadır. Böylelikle, sözleşmeye veya mevzuata dayanan haklı bir sebep olmadıkça, müşterilerin usulüne uygun olarak verilmiş ödeme emirlerinin gerçekleşeceğine ilişkin güvenlerinin korunması amaçlanmaktadır¹⁹⁰.

Yönetmelik madde 63/1 kapsamında ödeme emrinin reddedilemezliği ilkesinin uygulama alanı bulması için, ödeme hizmetleri sözleşmesinde kararlaştırılan şartların gönderen tarafından yerine getirilmiş olması ve ödeme emrine konu ödeme işleminin 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun¹⁹¹ (5549 sayılı Kanun) ve ilgili diğer mevzuata aykırılık teşkil etmemesi, Yönetmelik'te aksine bir hüküm bulunmaması veya ödeme emrinin reddi için haklı bir nedenin bulunmaması gerekir. Görüldüğü üzere, ödeme emrinin reddi sebepleri Yönetmelik'te sınırlı olarak sayılmamış olup, Yönetmelik madde 63/1'de sayılan istisnalardan birinin gerçekleşmesi halinde, ödeme hizmeti sağlayıcısı ödeme emrini reddedebilecektir. Örneğin, ödeme hizmeti sağlayıcısının ödeme emri ile talep edilen ödeme işlemine konu malvarlığının yasa dışı amaçlarla kullanıldığına dair herhangi bir bilgisi, şüphesi veya şüpheyi gerektirecek bir hususun bulunması durumunda, ödeme hizmeti sağlayıcısı, Yönetmelik madde 63/1'in atfıyla 5549 sayılı Kanun madde 4/1 gereğince ödeme emrini reddetmekle yükümlüdür. Ödeme emrinin reddi için Yönetmelik'te aksine bir hüküm bulunması istisnasına ise, Yönetmelik madde 65/1'in son cümlesi gösterilebilir. Bu hükmeye göre, ödeme emrine konu tutarın alıcıya aktarılmasından sonra gönderenin ödeme hesabında kalan bakiyenin, gönderenden alınacak işlem

¹⁹⁰ Bu husus hem PSD2'nin gerekçesinin 77'nci paragrafında PSR'ın gerekçesinin 86'nci paragrafında da açıkça ifade edilmektedir: "Users should be able to rely on the proper execution of a complete and valid payment order if the payment service provider has no contractual or statutory ground for refusal."

¹⁹¹ R.G. T. 18/10/2006, S. 26323.

ücretinden az olması halinde, ödeme hizmeti sağlayıcısı ödeme emrini reddedebilecektir.

Yönetmelik madde 63/1’de sayılan ret hallerinden ödeme işleminin 5549 sayılı Kanun ve ilgili diğer mevzuata aykırılık teşkil etmesi, Yönetmelik’te aksine bir hüküm bulunması veya ödeme emrinin reddi için haklı bir nedenin bulunması hallerinde ödeme emrinin reddi ödeme hizmeti sağlayıcısı için bir yükümlülük oluştururken; ödeme hizmetleri sözleşmesinde kararlaştırılan şartların gönderen tarafından yerine getirilmemesi halinde, ödeme emrinin reddinin ödeme hizmeti sağlayıcısı için bir hak niteliğinde olduğu ve bu durumda ödeme hizmeti sağlayıcısının ödeme emrinin reddetmek zorunda olmadığı belirtilmektedir¹⁹². Yönetmelik madde 63/1’de yer alan ödeme emrinin reddetme yükümlülüğünün bir sonucu olarak, ödeme hizmeti sağlayıcısının kendisine iletilen ödeme emirlerini inceleme yükümlülüğü de bulunmaktadır¹⁹³.

Ödeme emrinin ret sebepleri, Yönetmelik madde 63/1 uyarınca ödeme işleminin gönderen ya da alıcı tarafından başlatıldığına bakılmaksızın ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından değerlendirilecektir. Yapılan değerlendirme sonucunda ödeme emrinin yerine getirilmesi veya başlatılmasının ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından reddedilmesi durumunda, ödeme hizmeti sağlayıcısı, Yönetmelik madde 63/2 doğrultusunda kural olarak ret gerekçesini ve varsa redde sebep olan hataların ne şekilde düzeltilebileceğini, ödeme emrinin alınmasını izleyen iş günü sonunu aşmamak kaydıyla en kısa zamanda müşteriye bildirmelidir. Bu sayede, ödeme emri reddedilen müşteri, hem varsa ödeme emrindeki hataları düzeltme imkanı bulacak hem de haksız olduğunu düşündüğü bir ret durumunda yasal haklarını kullanabilecektir. Buna karşın, diğer kanunlarda yer alan bilgi verilmesini engelleyici hükümler ile güvenliği tehdit edici objektif nedenlerin bulunması durumunda, ödeme hizmeti sağlayıcısı, ret gerekçesini müşteriye bildirmeyebilecektir. 5549 sayılı Kanun’a aykırılık oluşturduğu gerekçeyle reddedilen ödeme emrinin, 5549 sayılı Kanun madde 4/2 gereğince ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından müşteri dahil hiç kimseye açıklanamaması bu istisnaya örnek olarak gösterilebilir.

¹⁹² YAĞCIOĞLU, s. 215.

¹⁹³ ERDEM, s. 73-74.

Yönetmelik madde 63/3, ödeme emrinin Yönetmelik madde 63'e uygun olarak ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından reddedilmesi halinde, ödeme emrinin gerçekleştirilmesi gereken süreye ilişkin Yönetmelik madde 67 ve gerçekleştirilmeyen ödeme emirlerinden sorumluluğu düzenleyen Yönetmelik madde 70 uygulanırken ödeme emrinin hiç alınmamış sayılacağını düzenlemiştir. Dolayısıyla, ödeme emrinin Yönetmelik madde 63'e uygun olarak reddi geçmişe etkili olarak sonuç doğuracak ve ödeme hizmeti sağlayıcısının ödeme emrini yerine getirme yükümlülüğü ortadan kalkacaktır. Yönetmelik madde 63'ün mefhumu muhalifinden, ödeme emrinin gerçekleştirilmesi gereken sürenin ve gerçekleştirilmeyen ödeme emirlerinden sorumluluğunun tespiti halleri hariç olmak üzere, ödeme emrinin ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından alındığının kabulü gerekecektir.

vi. Ödeme İşleminin Gönderen Tarafından Belirtilen Kimlik Tanımlayıcıya Uygun Olarak Süresi İçerisinde Yerine Getirilmesi

Ödeme işleminin yürütülebilmesinin bir diğer şartı, ödeme emrinin gönderen tarafından belirtilen kimlik tanımlayıcıya uygun olarak süresi içerisinde yerine getirilmesidir. Yönetmelik madde 69/1 gereğince bir ödeme işleminin gönderen tarafından belirtilen kimlik tanımlayıcıya uygun olarak yürütülmesi halinde, ilgili ödeme işlemi doğru bir şekilde yerine getirilmiş sayılacaktır. Yukarıda belirtildiği üzere¹⁹⁴ kimlik tanımlayıcı, süreklilik arz eden periyodik ödeme ilişkilerini düzenlemek üzere akdedilen ödeme hizmetleri sözleşmesinin kurulmasını takiben ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından müşteriye verilen, kişiye özel sayı, harf veya sembollerden oluşan kombinasyonu ifade etmektedir. Ödeme hizmeti sağlayıcısı, Yönetmelik madde 69/1 doğrultusunda kendisine bildirilen kimlik tanımlayıcı ile sıkı sıkıya bağlıdır. O kadar ki, ödeme hizmeti sağlayıcısına müşteri tarafından kimlik tanımlayıcı haricinde bilgiler verilmiş olsa dahi, ödeme hizmeti sağlayıcısı, ödeme işlemini yalnızca kimlik tanımlayıcıyı esas alarak gerçekleştirmekten sorumludur.

Müşteri tarafından iletilen kimlik tanımlayıcının hatalı olması halinde, Yönetmelik madde 69/2 uyarınca ödeme hizmeti sağlayıcısı, ödeme işleminin gerçekleştirilememesinden veya hatalı gerçekleştirilmesinden sorumlu olmayacaktır.

¹⁹⁴ Bkz. yuk. Bölüm I, D, 1.

Lakin, böyle bir durumda dahi ödeme hizmeti sağlayıcısı, hatalı gerçekleştirilen ödeme işlemine konu fonun geri alınabilmesi için gereken işlemleri yapmakla yükümlüdür. Yönetmelik madde 69/2'ye göre ödeme hizmeti sağlayıcısı, ödeme hizmetleri sözleşmesinde kararlaştırılması şartıyla, hatalı gerçekleştirilen ödeme işlemine konu fonun geri alınabilmesi için yapmış olduğu işlemlere karşılık olarak maliyetiyle orantılı makul bir ücreti müşteriden talep edebilecektir.

Gönderenin ödeme hizmeti sağlayıcısı, ödeme işlemlerini gönderen tarafından belirtilen kimlik tanımlayıcıya uygun olarak yürütürken, Yönetmelik madde 67'de yer alan işlem sürelerine uymakla da yükümlüdür. Yönetmelik madde 67/1, "*Gönderenin ödeme hizmeti sağlayıcısı, ödeme emrinin alındığı tarihte derhal ve her halükarda en geç izleyen iş günü sonuna kadar ödeme işleminin tutarını alıcının ödeme hizmeti sağlayıcısının hesabına gönderir*" hükmü ile gönderenin ödeme hizmeti sağlayıcısı için ana kuralı belirlemiştir. Yönetmelik madde 67/1'in ikinci cümlesi "*Yazılı sözleşme ile başlatılan işlemlerde bu süre bir iş günü uzatılabileceğini*" düzenleyerek ana kurala ilişkin ilk istisnayı getirmekle birlikte, cümlede yer alan yazılı sözleşme ifadesinin yerinde kullanılmış bir ifade olmadığı değerlendirilmektedir¹⁹⁵. Nitekim, Yönetmelik madde 67/1'in mehzaz düzenlemesi olan PSD2 madde 83/1'e bakıldığında, bu istisna yazılı sözleşme ile başlatılan ödeme işlemleri için değil, kağıt formunda başlatılan ödeme işlemleri (*paper-initiated payment transactions*) için öngörülmüştür. Kağıt formunda başlatılan ödeme işlemlerinin ayrıştırılmasının nedeni ise, bu tür işlemlerinin elektronik ortamda başlatılan ödeme işlemlerine göre daha uzun sürmeye müsait olmalıdır¹⁹⁶.

Gönderenin ödeme hizmeti sağlayıcısının ödeme işlemlerini yürütürken uyması gereken sürelerle ilişkin ana kuralın bir diğer istisnası, vadeli işlemler için Yönetmelik madde 67/1'in son cümlesinde "*Ödemenin gerçekleştirilmesi için ödeme emrinin verildiği tarihten sonraki bir tarihin kararlaştırılması halinde, gönderenin ödeme hizmeti sağlayıcısı, ödeme işleminin tutarını alıcının ödeme hizmeti sağlayıcısının hesabına bu tarihte gönderir.*" şeklinde hüküm altına alınmıştır. Ancak, ana kural kapsamında ödeme emrinin alındığı tarih esas alındığından ve Yönetmelik madde 58/3 uyarınca vade ödeme işlemini konu edinen ödeme emri taraflarca

¹⁹⁵ YAĞCIOĞLU, s. 289.

¹⁹⁶ YAĞCIOĞLU, s. 289.

kararlaştırılan tarihte alınmış sayılacağından, ana kuralın uygulanması ile Yönetmelik madde 67/1'in son cümlesinin uygulanması arasında hukuki sonuç yönünden bir fark olmayacağını belirtmek gerekir.

Yönetmelik madde 67/1'in üçüncü cümlesi ise, ödeme hizmeti sağlayıcısı ile müşterinin, mutabık kalarak ödeme işleminin gerçekleştirilmesi için dört iş gününü aşmamak şartıyla ana kuraldan daha uzun bir süre kararlaştırabilmelerini mümkün kılmaktadır. Keza, ödeme işleminin taraflarından birisinin yurt dışında olması halinde, Yönetmelik madde 67/2 uyarınca ödeme hizmeti sağlayıcısı ile müşteri, ödeme işleminin gerçekleştirilmesi gereken süreye ilişkin ana kuraldan farklı bir süre kararlaştırabilecektir.

vii. Gelen Ödeme İşlemi Tutarının Alıcının Kullanımına Hazır Hale Getirilmesi

Bu başlığa kadar çoğunlukla gönderenin ödeme hizmeti sağlayıcısının veya ödeme emri başlatma hizmeti sağlayıcısının yükümlü olduğu süreçler ele alınmıştır. Yönetmelik madde 70/1 uyarınca, gönderenin ödeme hizmeti sağlayıcısının sorumluluğu ödeme işlemine konu tutarın doğru bir şekilde alıcının ödeme hizmeti sağlayıcısına aktarılmasıyla son bulmaktadır. Bu noktadan itibaren ödeme işleminin ödeme emrine uygun olarak tamamlanabilmesi sorumluluğu alıcının ödeme hizmeti sağlayıcısına geçmektedir. Nitekim, bir ödeme işleminin gerçekleştirilmesi, yukarıda da açıklandığı üzere¹⁹⁷, ödeme işlemine konu fonun alıcının ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından alıcı adına alacak kaydının yapılması ve alıcının kullanımına hazır hale getirilmesi ile sona ermektedir.

Yönetmelik madde 67/4 kapsamında alıcının ödeme hizmeti sağlayıcısı, hesabına gelen ödeme işlemi tutarını, en geç ilgili tutarı aldığı iş gününün sonuna kadar alıcının ödeme hesabına aktararak kullanımına hazır hale getirmekle yükümlüdür. Yönetmelik madde 67/4 hükmü ile kural koyucunun, ödeme işlemi tutarının alıcının ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından yalnızca iş günlerinde alınacağı varsayımı üzerinden hareket etmesi eleştiriye açıktır. Zira, daha önce dikkat çekildiğı üzere¹⁹⁸,

¹⁹⁷ Bkz. yuk. Bölüm I, A, 1, c.

¹⁹⁸ Bkz. yuk. Bölüm II, A, 1, a, i.

günümüzde giderek yaygınlaşan 7/24 anlık ödemelere imkan sağlamak adına, Yönetmelik madde 58/1 ile iş günü dışında ulaşan ödeme emirlerine konu ödeme işlemlerinin gönderenin ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından yürütülebileceği düzenlenmiştir. Gönderenin ödeme hizmeti sağlayıcısına tanınan bu yetkinin doğal bir sonucu olarak, ödeme işlemi tutarının alıcının ödeme hizmeti sağlayıcısının hesabına iş günü haricinde de gelmesi mümkün olacaktır. Böyle bir durumda, alıcının ödeme hizmeti sağlayıcısının, hesabına gelen ödeme işlemi tutarını, en geç ilgili tutarı aldığı anı izleyen iş gününün sonuna kadar alıcının ödeme hesabına aktararak kullanımına hazır hale getirmekle yükümlü olacağı değerlendirilmektedir.

Ödeme işlemi kapsamında müşteri tarafından ödeme hesabına, hesabın para birimi cinsinden fon yatırılması durumunda, ödeme işlemine konu fonun alıcının kullanımına ne zaman hazır hale getirileceği hususunda Yönetmelik madde 67/6 ikili bir ayırım yapmaktadır. Buna göre, eğer müşteri tüketiciyse ödeme işlemine konu fon alındığı tarihte alıcının kullanımına hazır hale getirilmeli; müşterinin tüketici olmaması halinde ise, ödeme işlemine konu fon en geç alındığı tarihi izleyen iş gününün sonuna kadar alıcının kullanımına hazır hale getirilmelidir.

Ödeme işleminin alıcısının, ödeme hizmeti sağlayıcısında bir ödeme hesabının bulunmaması ihtimali de Yönetmelik'te hüküm altına alınmıştır. Yönetmelik madde 68'e göre bu ihtimalde, *“alıcı adına fonu alan ödeme hizmeti sağlayıcısı bu fonu derhal ve her halükarda en geç izleyen iş günü sonuna kadar alıcının kullanımına hazır hale”* getirmekle yükümlü olup, bu fonun alıcının kullanımına nasıl hazır hale getirileceği ise uygulamaya bırakılmıştır¹⁹⁹.

b. Ödeme Hesabının Açılması ve İşletilmesi

Ödeme hizmetleri sözleşmesi kapsamında sunulabilecek ödeme hizmetlerinin ve dolayısıyla ödeme hizmeti sağlayıcısının asli edim borcunun bir diğer görünüm biçimi, 6493 sayılı Kanun madde 12/1-(a) uyarınca müşteri adına ödeme hesabının açılması ve işletilmesidir.

¹⁹⁹ YAĞCIOĞLU, s. 310.

Ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından ödeme hesabı müşterinin talebi üzerine açılabileceği gibi, müşterinin talep ettiği bir ödeme hizmetinin yerine getirilmesi için zorunlu olması nedeniyle de açılabilir. Öyle ki, ödeme hizmetleri alanındaki para transferi, POS işlemleri ve dijital cüzdan gibi pek çok iş modelinin sunulabilmesi ancak müşteri adına bir ödeme hesabı açılmasıyla mümkün olabilmektedir²⁰⁰. Öte yandan, ödeme hizmetlerinin sunulabilmesi, hatta ödeme işlemlerinin gerçekleştirilebilmesi, her zaman için bir ödeme hesabının varlığını gerektirmemektedir²⁰¹. Bu tür ödeme hizmetlerine; herhangi bir hesabı bulunmayan göndericiye sunulan para havalesi hizmeti, fatura ödemelerine aracılık hizmeti, anonim ön ödemeli araç²⁰² ihracı ve açık bankacılık hizmetleri örnek olarak gösterilebilir²⁰³.

c. Ödeme Aracının İhraç veya Kabulü

Ödeme hizmetleri sözleşmesi ile sunulabilecek bir başka ödeme hizmeti türü de ödeme aracının ihraç veya kabulü hizmetidir. Mevazı düzenleme olan PSD2 Ek I kapsamında bu ödeme hizmeti, “*ödeme aracının ihracı ve/veya ödeme işlemlerinin kabulü*” şeklinde tanımlanmış olsa da Yönetmelik’te kullanılan “ödeme aracının kabulü” ifadesinin daha uygun olduğu değerlendirilmektedir. Nitekim, ödeme hizmeti sağlayıcısı, alıcı konumundaki müşterisi adına kendisine iletilen ödeme işlemini kabul etmek ve ödeme işlemine konu tutarı müşterisinin kullanımına hazır hale getirmekle zaten mükelleftir²⁰⁴. 6493 sayılı Kanun madde 12/1-(c) ile izin şartına bağlanmak istenen faaliyet ise, ödeme işlemlerinin alıcı tarafından veya alıcı vasıtasıyla başlatılmasına için sunulan hizmettir. Alıcı tarafından veya alıcı vasıtasıyla başlatılan ödeme işlemlerinde, alıcı, gönderenin ödeme aracı ile verdiği ödeme emrini, alıcının ödeme hizmeti sağlayıcısının sunduğu hizmetten yararlanarak ödeme sistemine

²⁰⁰ Ödeme hizmetleri sektöründeki yaygın iş modelleri için asgari olarak alınması gereken faaliyet izinleri tablosu için bkz. **TCMB, İş Modelleri Rehberi**, s. 13.

²⁰¹ Aksi yönde bkz. **YAĞCIOĞLU**, s. 118.

²⁰² Yönetmelik madde 3/c uyarınca anonim ön ödemeli araç, “*Herhangi bir şekilde ödeme hesabına bağlı olmayan ve kimlik tespiti veya doğrulaması yapılmamış, 9/4/2008 tarihli ve 26842 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliği (Sıra No: 5)’nin 2.2.9 uncu maddesinin birinci paragrafında ve 2.2.11 inci maddesinin birinci paragrafında belirtilen parasal sınırlar dahilinde kalan, önceden ödeme ya da yükleme yapılması suretiyle kullanılabilir hale gelen, tekrar yükleme yapılma imkanı bulunan veya bulunmayan şekilde ihraç edilebilen ve yüklenen bakiye kadar kullanıma izin verilen ön ödemeli aracı*” ifade etmektedir.

²⁰³ **TCMB, İş Modelleri Rehberi**, s. 13.

²⁰⁴ Bkz. yuk. Bölüm II, A, 1, a, vii.

iletmektedir. Dolayısıyla, tarif edilen ödeme hizmetinde alıcının ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından kabul edilenin ödeme işlemi değil, gönderenin ödeme emrini ilettiği ödeme aracı olduğu değerlendirilmektedir. Ödeme aracının kabulü üzerine başlatılan ödeme işlemlerine ilişkin örnek bir akışa, aşağıda ödeme aracının kabulü başlığında yer verilmiştir.

i. Ödeme Aracının İhracı

Ödeme aracının ihracı hizmeti Yönetmelik madde 3/gg’de “*Ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından, ödeme işlemlerini başlatmak ve işlemek için gönderene ödeme aracı sağlanmasına ilişkin ödeme hizmeti*” şeklinde tanımlanmaktadır. Buna göre ödeme hizmeti sağlayıcısı, ödeme işlemlerinin başlatılması ve işlenmesinde kullanılmak üzere, müşterinin talebi doğrultusunda kart ve şifre gibi müşteriye özel bir aracı ihraç ederek müşterinin kullanımına sunmaktadır. Ödeme hizmetleri sözleşmesinde kararlaştırılması şartıyla, ödeme hizmeti sağlayıcısı ile müşteri, ihraç edilen ödeme aracı için Yönetmelik madde 53/1 gereğince bir harcama limiti belirleyebilecektir.

Yönetmelik madde 53/5-(a) mucibince ödeme hizmeti sağlayıcısı, ihraç ettiği ödeme aracıyla bağlantılı müşteri güvenlik bilgilerine²⁰⁵ üçüncü tarafların erişememesini temin etmelidir. Ödeme hizmetleri sözleşmesi kapsamında müşterinin talebi üzerine ihraç edilen ödeme aracının hileli veya yetkisiz kullanıldığına dair şüphenin olduğu durumlarda, Yönetmelik madde 53/2 uyarınca ödeme hizmeti sağlayıcısı, ödeme aracını kullanıma kapatmakla yükümlüdür. Böyle bir durumunda, ödeme hizmeti sağlayıcısı, Yönetmelik madde 53/2 doğrultusunda kural olarak ödeme aracının kapatılması gerekçesini Yönetmelik madde 47’ye uygun ve Yönetmelik madde 53/5-(d) gereğince ücretsiz olarak²⁰⁶ müşteriye bildirecektir. Bu sayede, ödeme aracı kullanıma kapatılan müşteri, kapatma işleminin haksız olduğunu düşünmesi halinde yasal haklarını kullanabilecektir.

²⁰⁵ Yönetmelik madde 3/dd uyarınca anonim müşteri güvenlik bilgisi, “*Kimlik doğrulama işleminin yapılması amacıyla ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından müşterisine verilen veya müşteri tarafından belirlenerek ödeme hizmeti sağlayıcısı ile mutabık kalınan özelleştirilmiş bilgiyi*” ifade etmektedir.

²⁰⁶ Yönetmelik madde 47’de düzenlenen bilgilendirme yöntemi hakkında detaylı bilgi için bkz. aşağıda. Bölüm II, A, 4, a.

Yönetmelik madde 53/2 kapsamında yapılacak bildirim tarihinden itibaren ödeme hizmeti sağlayıcısı, Yönetmelik madde 53/5-(ç) uyarınca kullanıma kapatılan ödeme aracının herhangi bir şekilde kullanılamamasını temin etmelidir. Ancak görüleceği üzere, ödeme aracını kullanıma kapatan ödeme hizmeti sağlayıcısının, müşteriye bilgilendirme yapması gereken azami bir süre Yönetmelik'te düzenlenmemiştir. Bahse konu düzenleme eksikliğinin, müşterinin ödeme aracını kullanabileceğine ilişkin güveninin korunması ve hak kaybına uğramasının önlenmesi adına giderilmesi gerekir. Aynı gerekçelerle, ödeme aracını kullanıma kapatan ödeme hizmeti sağlayıcısının, Yönetmelik madde 53/2'nin mevcut haliyle dahi, ödeme aracının kullanıma kapatıldığını mümkün olan en kısa sürede müşteriye bildirmesi gerektiği değerlendirilmektedir. Buna karşın, diğer kanunlarda yer alan bilgi verilmesini engelleyici hükümler ile güvenliği tehdit edici objektif nedenlerin bulunması durumunda, ödeme hizmeti sağlayıcısı, ödeme aracını kullanıma kapatma gerekçesini müşteriye bildirmeyebilecektir.

Ödeme aracını kullanıma kapatan ödeme hizmeti sağlayıcısı, Yönetmelik madde 53/2 uyarınca kullanıma kapatılma nedenlerinin kalkması halinde, ödeme aracı sahibi müşterinin onayının alınması şartıyla ödeme aracını tekrar kullanıma açabilecek veya müşteri için yeni bir ödeme aracı ihraç ederek müşterinin kullanımına sunabilecektir.

Ödeme hizmeti sağlayıcıları tarafından 6493 sayılı Kanun madde 12/1-(c) kapsamında müşteriye ödeme aracı olarak çoğunlukla ön ödemeli kart ve dijital cüzdan sağlanmaktadır²⁰⁷. Ön ödemeli kart, müşteri tarafından kart tabanlı ödeme işlemi²⁰⁸ yapılabilmesi için kartlı sistem kuruluşlarının kurallarına uygun olarak ihraç edilen ve müşterinin ödeme yapmadan önce asgari olarak ödeme işlemi tutarı kadar fonu kartı ihraç eden ödeme hizmeti sağlayıcısına ödediği ödeme aracıdır. Ön ödemeli kart fiziki varlığı olacak şekilde ihraç edilebileceği gibi, sanal olarak da ihraç edilebilmektedir. Ön ödemeli kart kullanılarak gerçekleştirilecek ödeme işlemleri, işleme konu fonun kartı ihraç eden ödeme hizmeti sağlayıcısı üzerinden aktarılması suretiyle yürütüleceği

²⁰⁷ TCMB, *İş Modelleri Rehberi*, s. 4.

²⁰⁸ Yönetmelik madde 3/v uyarınca kart tabanlı ödeme işlemi, “Ödeme işleminin kart, bilişim veya elektronik haberleşme cihazı veya yazılım aracılığıyla gerçekleştirilmesi için 23/2/2006 tarihli ve 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanununda tanımlanan kartlı sistem kuruluşlarının altyapıları ve iş kurallarına göre sunulan ve bunun sonucunda bir banka kartı, kredi kartı veya ön ödemeli araç işlemi gerçekleşen hizmetleri” ifade etmektedir.

ve ihraç edilen ön ödemeli kart, kartı ihraç eden ödeme hizmeti sağlayıcısı dışındaki kişilerce de ödeme aracı olarak kabul edileceği için, ön ödemeli kart ihracı hizmeti aynı zamanda bir elektronik para hizmeti olarak da karşımıza çıkmaktadır²⁰⁹.

Ön ödemeli kartın ergin olmayan müşterilere sunulması hali için ise kural koyucu Yönetmelik kapsamında özel hükümler öngörmüştür. Yönetmelik madde 5/5 ve madde 5/6 uyarınca ödeme hizmeti sağlayıcısının ergin olmayan kişilere ön ödeme kart ihracı hizmeti sunabilmesi için; ergin olmayan kişinin yasal temsilcisinden onay alması, yasal temsilcilerden aldığı onayları kayıt altında tutması, ergin olmayan kişi tarafından kullanılan ön ödemeli kartlar ile yapılan harcamaların kişinin onay alınan yasal temsilcisi tarafından takip edilmesini sağlayacak uygulamalar geliştirmesi ve bu süreçler için genel bir prosedür oluşturması gerekmektedir.

Sık görülen bir diğer ödeme aracı ise dijital cüzdandır. Uygulamada ödeme hizmeti sağlayıcıların müşterilerine yıllardan beri sunmakta olduğu bir ürün olarak karşımıza çıkan²¹⁰ dijital cüzdan, Türk hukukunda ilk kez Yönetmelik'te 07/10/2023 tarihinde yapılan değişiklikler ile düzenlenmiştir. Yönetmelik madde 3/zz uyarınca dijital cüzdan, *“Müşterinin tanımladığı ödeme hesabına veya ödeme aracına ilişkin bilgilerin saklandığı, bir elektronik cihaz, çevrim içi hizmet veya uygulama olarak sunulan ve müşteriye, tanımladığı ödeme hesabı veya ödeme aracına ilişkin bilgileri kullanarak ödeme işlemi gerçekleştirme imkânı sağlayan ödeme aracını”* ifade etmektedir.

Yönetmelik madde 3/zz'de yapılan tanıma ek olarak, hangi hizmetlerin dijital cüzdan kapsamında değerlendirilip değerlendirilmeyeceği de Yönetmelik'te netleştirilmiştir. Yönetmelik madde 4A/1'e göre, cüzdanda yalnızca hizmeti sunan ödeme hizmeti sağlayıcısı nezdindeki ödeme hesabı ve bu ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından ihraç edilen ödeme araçları saklanabiliyorsa, bu iş modeli dijital cüzdan hizmeti olarak değerlendirilmeyecektir. Benzer şekilde, Yönetmelik madde 4A/6, *“Hassas müşteri verilerini²¹¹ mevzuatın izin verdiği sınırlar çerçevesinde işyeri veya ödeme hizmeti sağlayıcısı adına saklayan, müşteri ile hiçbir şekilde hukuki bir işleme*

²⁰⁹ TCMB, *İş Modelleri Rehberi*, s. 10.

²¹⁰ O kadar ki, dijital cüzdan hizmeti en çok rastlanan sekiz iş modelinden biri olarak TCMB tarafından incelenmiştir. Bkz. TCMB, *İş Modelleri Rehberi*, s. 11.

²¹¹ Hassas müşteri verisi kavramı için bkz. aşağı. Bölüm II, A, 5, b.

doğrudan taraf olmayan, müşteri nezdinde ödeme işleminin saklamayı yapan tüzel kişi aracılığıyla gerçekleştiği izlenimi yaratmayan, ödeme işleminin hiçbir anında saklamayı yapan tüzel kişinin ödeme işlemine konu fonun sahibi olmadığı ve yürütülen faaliyete ilişkin hak ve yükümlülüklerin açık bir şekilde taraflar arasında yapılan sözleşmede belirlendiği hizmetler, bu Yönetmelik kapsamında dijital cüzdan hizmeti olarak değerlendirilmez.” hükmünü haizdir.

Dijital cüzdan hizmeti ile birden fazla ödeme hizmetinin müşteriye sunulması mümkündür. Bir ödeme aracı ihracı olmasının yanı sıra dijital cüzdan hizmeti, dijital cüzdanı ihraç eden ödeme hizmeti sağlayıcısı dışındaki kişilerce de ödeme aracı kabul edilerek, dijital cüzdan ile gerçekleştirilen ödeme işlemine konu fonun dijital cüzdanı ihraç eden ödeme hizmeti sağlayıcısı üzerinden aktarılması halinde Yönetmelik madde 4A/4 uyarınca bir elektronik para hizmeti; müşteriye ait farklı ödeme hizmeti sağlayıcısı nezdindeki ödeme hesapları veya ödeme araçları dijital cüzdana tanımlanarak ödeme işlemlerinde doğrudan kullanılması halinde ise Yönetmelik madde 4A/5 uyarınca bir ödeme emri başlatma hizmeti teşkil edecektir²¹². Yönetmelik madde 4A/5 kapsamında, dijital cüzdana tanımlanan müşteriye ait farklı ödeme hizmeti sağlayıcısı nezdindeki ödeme araçları ile ödeme işlemi gerçekleştirilmesinin, dijital cüzdanı ihraç eden ödeme hizmeti sağlayıcısı için aynı zamanda bir ödeme emri başlatma hizmeti sayılması, ödeme emri başlatma hizmetinin düzenlendiği 6493 sayılı Kanun madde 12/1-(f)’de yalnızca ödeme hesaplarıyla ilgili sunulan hizmetler zikredildiğinden²¹³ eleştiriye açık olsa da; Yönetmelik madde 4A/5 ile TCMB’nin 6493 sayılı Kanun madde 12/1-(g)²¹⁴ kapsamındaki yetkisini kullandığı söylenebilecektir.

ii. Ödeme Aracının Kabulü

Ödeme aracının kabulü hizmeti Yönetmelik madde 3/ğğ’de “*Ödeme aracı kullanılarak ilgili ödeme işleminin gerçekleşmesi için ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından işyerine fon transferi yapılmasıyla sonuçlanacak şekilde sunulan ve işyeri*

²¹² Ödeme emri başlatma hizmeti için bkz. aşa. Bölüm II, A, 1, d, ii.

²¹³ Bkz. 6493 sayılı Kanun madde 12/1-(f): “*Ödeme hizmeti kullanıcısının isteği üzerine başka bir ödeme hizmeti sağlayıcısında bulunan ödeme hesabıyla ilgili sunulan ödeme emri başlatma hizmeti*”.

²¹⁴ 6493 sayılı Kanun madde 12/1-(g) uyarınca “*Ödemeler alanında toplam büyüklük veya etki alanı açısından Bankaca belirlenecek seviyeye ulaşan diğer işlem ve hizmetler*” ödeme hizmeti olarak değerlendirilebilmektedir.

ile anlaşılmasını da içeren hizmetleri” şeklinde tanımlanmaktadır. Ödeme aracının kabulü hizmeti ile ödeme hizmeti sağlayıcısı, işyeri ile ödeme hizmetleri sözleşmesi akdederek, işyerinin mal ve hizmetlerini ödeme araçlarıyla yapılacak ödemeler karşılığında satmasına imkan vermektedir. Daha basit bir ifadeyle, sundukları mal ve hizmetler karşılığında banka kartı veya kredi kartı gibi çeşitli ödeme araçlarıyla ödeme alabilmek isteyen işyerleri, ödeme aracının kabulü hizmeti almalıdır.

Ödeme aracının kabulü hizmetinin en tipik örneği POS sağlama hizmetleridir. Fiziki POS, Sanal POS, SoftPOS gibi çeşitleri olan POS, temelde bir ödeme terminali niteliğindedir. Terminal kavramı ise Tebliğ madde 3 uyarınca *"Ödeme aracı üzerindeki bilgiler ile hassas müşteri verilerini esas alarak her türlü mal ve hizmet alımı veya nakit ödeme belgesi düzenlenmesi işlemleri ile ödeme işlemlerinin ve elektronik para ile ilgili işlemlerin gerçekleştirilmesinde kullanılan, ödeme hizmeti sağlayıcı tarafından temin edilen elektronik cihaz ya da yazılımı"* ifade etmektedir.

Fiziki POS, işyerinin fiziki mağaza ve satış noktalarında kullanılarak satışı yapılan ürün ve hizmetlere karşılık ödemelerin, ödeme araçları ile yapılmasını sağlayan elektronik cihazlar olarak tanımlanabilecekken²¹⁵; Sanal POS, işyerinin elektronik ticaret ortamında satışı yapılan ürün ve hizmet bedellerinin, ödeme aracının kendisi fiziki olarak kullanılmadan ödeme araçları ile yapılmasını sağlayan yazılımı ifade etmektedir²¹⁶. SoftPOS ise, işyerinin fiziki mağaza ve satış noktalarında satışı yapılan ürün ve hizmet bedellerinin, fiziksel bir ek cihaz olmadan cep telefonu veya tablet gibi mobil cihazlar üzerinden ödeme araçları ile yapılmasını sağlayan ve dolayısıyla mobil cihazları POS terminaline çeviren yazılımı ifade eder. SoftPOS ile müşteri, ödeme aracıyla POS terminaline çevrilen mobil cihaz arasındaki yakın alan iletişimi²¹⁷ (*near field communication*) sayesinde ödeme işlemi gerçekleştirebilecektir.

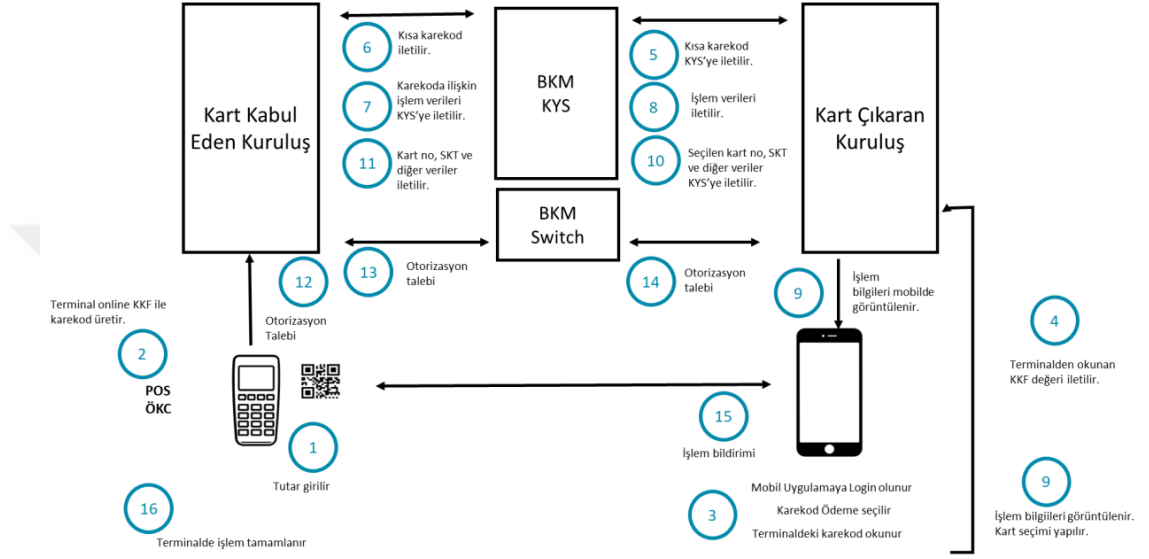
POS terminali üzerinden ödeme aracının kabulü ile başlayan bir ödeme işlemi akışına örnek niteliğinde aşağıda yer verilmiştir. Bu ödeme işlemi akışında, POS terminalinde gönderene BKM tarafından oluşturulan kısa karekod formatı gösterilerek

²¹⁵ TCMB, *İş Modelleri Rehberi*, s. 10.

²¹⁶ TCMB, *İş Modelleri Rehberi*, s. 9.

²¹⁷ Tebliğ madde 3/aaaa uyarınca yakın alan iletişimi, *"Elektronik cihazlar arasında iletişimi sağlamak için bu cihazların birbirine temas ettirilmesiyle veya yakın mesafede temassız olarak yaklaştırılmasıyla ortaya çıkan manyetik alan üzerinden veri iletiminin sağlandığı kısa menzilli kablosuz bağlantı teknolojisi"* ifade etmektedir.

karekod vasıtasıyla ödeme işlemi başlatılmakta, ödeme aracı olarak ise gönderen tarafından cep telefonu kullanılmaktadır. Gerçek hayattan somut bir örnek verilecek olursa, mağazada alışveriş yapan bir kişinin ödemeyi, hizmet almakta olduğu ödeme hizmeti sağlayıcısının mobil uygulamasında “QR Kod ile Öde” opsiyonunu seçerek yapması halinde, burada tarif edilen ödeme hizmeti ve ödeme işlemi akışı gerçekleşmiş olacaktır²¹⁸.

Şekil 2.1. POS'tan BKM Kısa Karekod Formatı Üretilerek Başlayan Ödeme Akışı²¹⁹

d. Açık Bankacılık Hizmetleri

Ödeme hizmetleri sözleşmesi kapsamında sunulabilecek ödeme hizmetlerinin ve dolayısıyla ödeme hizmeti sağlayıcısının asli edim borcunun son türü ise, açık bankacılık (*open banking*) hizmetleridir. 7192 sayılı Kanun ile 6493 sayılı Kanun'da yapılan değişiklikler sonucunda 01/01/2020 tarihinden itibaren Türk hukukuna giren açık bankacılık hizmetleri, bu çalışmanın yazım tarihi itibarıyla 6493 sayılı Kanun

²¹⁸ QR kod ile gerçekleştirilen ödeme işleminin, bir elektronik para kuruluşu olan fastPay Elektronik Para ve Ödeme Hizmetleri A.Ş. tarafından gerçekleştirilen pratikteki bir örneği için bkz. <https://www.fastpay.com.tr/ode-yukle/kare-kod-ile-odeme-yap>, (E.T. 30/12/2023).

²¹⁹ Bu ödeme işlemi süreci BKM tarafından geliştirilen model sistemlerden birisi olup, ödeme işlemlerinin POS terminali üzerinden alternatif ödeme sistemi modellerinde gerçekleştirilmesi de mümkündür. İlgili model sistem için bkz. TCMB, BKM (Kartlı Ödemeler) TR Karekod Teknik İlke ve Kuralları Rehberi, 2020, s. 6-7, ([https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/0ed756c3-a6ef-4043-88b7-63bdc3b86752-o3gOs1d](https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/0ed756c3-a6ef-4043-88b7-63bdc3b86752/BKM+%28Kartlı%C4%B1+%C3%96demeler%29+TR+Karekod+Teknik+%C4%B0lke+ve+Kuralları%C4%B1+Rehberi.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE-0ed756c3-a6ef-4043-88b7-63bdc3b86752-o3gOs1d)), (E.T. 19/12/2023), (TR Karekod).

madde 12/1-(f) kapsamında ödeme emri başlatma hizmeti ve 6493 sayılı Kanun madde 12/1-(g) kapsamında hesap bilgisi hizmetinden ibarettir. İlerleyen dönemde sair hizmetlerin de açık bankacılık hizmetleri kapsamına alınması ödeme hizmetleri sektöründe beklenmektedir.

i. Genel Olarak Açık Bankacılık

Mehaz düzenleme olan PSD2'nin en büyük yeniliklerinden olan²²⁰ ve PSD2 paralelinde 6493 sayılı Kanun ile düzenlenen ödeme emri başlatma hizmeti ve hesap bilgisi hizmeti açık bankacılık hizmetleri olarak adlandırılrsa da²²¹ açık bankacılık hizmetleri kavramının tanımı 6493 sayılı Kanun ve ikincil düzenlemelerinde yapılmış değildir. Açık bankacılık kavramı Türk hukukunda BDDK tarafından çıkarılan Bankaların Bilgi Sistemleri ve Elektronik Bankacılık Hizmetleri Hakkında Yönetmelik²²² (BSEBY) ile ilk kez düzenlenmiştir. Ancak BSEBY kapsamında doğrudan açık bankacılık veya açık bankacılık hizmetlerinin değil, açık bankacılık servislerinin, yani açık bankacılık hizmetlerine imkan sağlayan servislerin tanımlandığına dikkat etmek gerekir. Dolayısıyla, açık bankacılık servisleri yeni finansal ürün ve hizmetlerin geliştirilebilmesi için kullanılacak bir kanal iken, açık bankacılık hizmetleri açık bankacılık altyapısı kullanılarak geliştirilen yeni finansal ürün ve hizmetlerin kendisidir. BSEBY madde 3/a uyarınca açık bankacılık servisleri, *“Müşterilerin ya da müşteriler adına hareket eden tarafların API²²³, web servis, dosya transfer protokolü gibi yöntemlerle bankanın sunduğu finansal servislere uzaktan erişerek bankacılık işlemlerini gerçekleştirebildikleri veya gerçekleştirilmesi için bankaya talimat verebildikleri elektronik dağıtım kanalını”* ifade etmektedir.

Görüldüğü üzere, açık bankacılık servisleri kavramı, bankacılık mevzuatı olmasının da etkisiyle BSEBY’de tıpkı kavramın ismi gibi bankacılığı merkezine alarak tanımlanmıştır. Oysa, ödeme emri başlatma hizmeti ve hesap bilgisi hizmeti yalnızca bankaların sunduğu finansal servislere uzaktan erişime açılmasını değil, ödeme hizmeti sağlayıcıları tarafından sunulan finansal servislerin müşterinin talep ve

²²⁰ ERDEM s. 25.

²²¹ Örnek olarak bkz. TCMB, *Veri Paylaşım Servisleri Rehberi*, s. 1.

²²² R.G. T. 15/03/2020, S. 31069.

²²³ BSEBY madde 3/a uyarınca Uygulama Programlama Arayüzü (*Application Programming Interface – API*), *“Bir yazılımın başka bir yazılımda tanımlanmış işlevleri kullanabilmesi için oluşturulmuş uygulama programlama arayüzünü”* ifade etmektedir.

muvafakati doğrultusunda üçüncü taraf ödeme hizmeti sağlayıcılarına açılmasını mümkün kılmaktadır²²⁴. BSEBY ile yapılan açık bankacılık servisleri tanımı, açıklanan nedenlerle açık bankacılık hizmetlerini karşılamadığı gibi, açık bankacılık servisleri yönünden de yeterli kapsayıcılıkta değildir. Mamafih, öğretilerde de açık bankacılık için genel kabul gören bir tanım henüz bulunmamaktadır²²⁵. Genel olarak bakıldığında açık bankacılık, açık bankacılık servisleri ile müşterilerin finansal verilerinin diğer ödeme hizmeti sağlayıcısı kuruluşlara açılması suretiyle, bu verilere erişim sağlayan ödeme hizmeti sağlayıcıların müşterilerine yenilikçi finansal ürün ve hizmetler sunabilmesini kolaylaştıran, böylelikle müşterilere daha geniş seçenekler sunulmasına ve müşterilerin mali durumları ile finansal bilgileri üzerinde daha fazla kontrol sahibi olmalarına imkan sağlayan altyapı olarak karşımıza çıkmaktadır²²⁶.

Mevcut hizmetler ile sınırlı kalmadan, açık bankacılığın yukarıda değinilen amaç ve fonksiyonları dikkate alındığında, açık bankacılık hizmetleri; müşterinin talep ve muvafakati üzerine, ödeme hizmeti sağlayıcısının diğer ödeme hizmeti sağlayıcıları nezdindeki müşteriye ait verilere ve ilgili ödeme hizmeti sağlayıcıların finansal servislerine API, web servis ve dosya transfer protokolü gibi yöntemlerle ulaşarak, müşteriye sunduğu daha gelişmiş, yenilikçi ve kapsayıcı ödeme hizmetleri olarak tanımlanabilecektir.

ii. Ödeme Emri Başlatma Hizmeti

Türk hukukunda düzenlenen açık bankacılık hizmetlerinden ilki 6493 sayılı Kanun madde 12/1-(f) kapsamında ödeme emri başlatma hizmetidir. Ödeme emri başlatma hizmeti, ödeme emri başlatma hizmeti sağlayıcısı tarafından diğer bir ödeme

²²⁴ TCMB, *Veri Paylaşım Servisleri Rehberi*, s. 1.

²²⁵ FARRELL, Scott, "Embedding Open Banking in Banking Law: Responsibilities, Performance, Risk and Trust", *Journal of Business and Technology Law*, C. 17, S. 2, 2022, s. 269, https://heinonline.org/HOL/Page?public=true&handle=hein.journals/jobtela17&div=15&start_page=265&collection=usjournals&set_as_cursor=0&men_tab=srchresults, (E.T. 19/12/2023); KÖSEOĞLU, Zehra, *Açık Bankacılık Uygulamasının Türkiye Bankacılık Sektörüne Olası Etkileri*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2023, s. 30-32, (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>), (E.T. 19/12/2023).

²²⁶ KESER BERBER, Leyla/ ATABEY, Ayça: "Open Banking & Banking-as-a-Service (BaaS): A Delicate Turnout for the Banking Sector", *Global Privacy Law Review*, C. 2, S. 1, 2021, s. 59, (<https://kluwerlawonline.com/journalarticle/Global+Privacy+Law+Review/2.1/GPLR2021009>), (E.T. 10/12/2023); BKM/ FINTECH İSTANBUL, *Dünyada ve Türkiye’de Açık Bankacılık: Bankacılığın Geleceği*, 2019, s. 8, (<https://bkm.com.tr/wp-content/uploads/2015/06/Dunyadaveturkiyedeacikbankacilik.pdf>), (E.T. 27/12/2023).

hizmeti sağlayıcısı nezdindeki müşteriye ait ödeme hesabı veya ödeme araçlarına²²⁷ ulaşılarak müşterinin ödeme işlemi yapabilmesi için ödeme emri vermesine aracılık edilmesi hizmetidir²²⁸. Ödeme emri başlatma hizmeti sayesinde müşteri, ödeme işlemi yapacağı ödeme hesabı veya ödeme aracına doğrudan erişim sağlamadan üçüncü taraf bir ödeme hizmeti sağlayıcısı (ödeme emri başlatma hizmeti sağlayıcısı) üzerinden ödeme emri verebilmektedir.

Ödeme emri başlatma hizmeti ile çeşitli iş modellerinin geliştirilmesi mümkün olsa da örnek niteliğinde temel bir iş akışına aşağıda yer verilmiştir.

Şekil 2.2. Ödeme Emri Başlatma Hizmeti Örnek İş Akışı²²⁹

iii. Hesap Bilgisi Hizmeti

Türk hukukunda düzenlenen açık bankacılık hizmetlerinden bir diğeri 6493 sayılı Kanun madde 12/1-(g) kapsamında hesap bilgisi hizmetidir. Hesap bilgisi hizmeti, ödeme hizmeti sağlayıcısının müşterinin talep ve muvafakati doğrultusunda diğer ödeme hizmeti sağlayıcıları nezdinde müşteriye ait bir veya daha fazla ödeme hesabına ait bilgilere erişerek bu bilgileri konsolide bir şekilde kendi platformlarında müşteriye sunması hizmetidir²³⁰. Hesap bilgisi hizmeti sayesinde müşteri, birden fazla ödeme hizmeti sağlayıcısında bulunan ödeme hesaplarını ve bu ödeme hesaplarında gerçekleşen işlem akışlarını, tek bir ödeme hizmeti sağlayıcısı üzerinden birleştirmiş şekilde görebilecektir.

²²⁷ Ödeme araçlarıyla ilgili sunulan ödeme emri başlatma hizmeti için bkz. yuk. Bölüm II, A, 1, c, i.

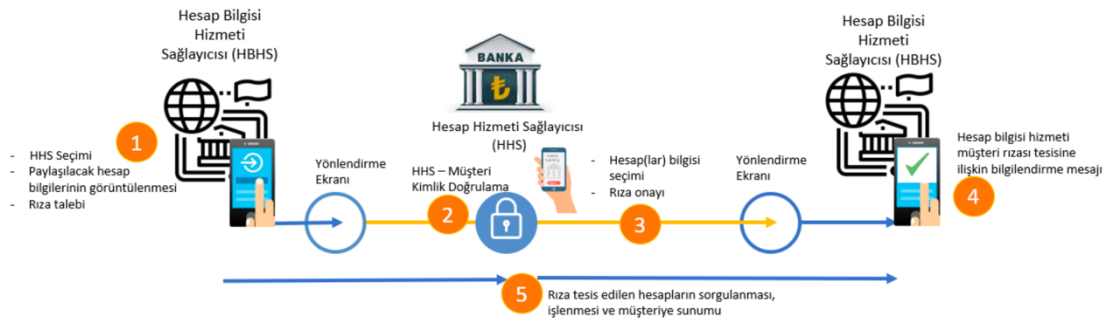
²²⁸ TCMB, *İş Modelleri Rehberi*, s. 6-7; TCMB, *Veri Paylaşım Servisleri Rehberi*, s. 11-13.

²²⁹ TCMB, *Veri Paylaşım Servisleri Rehberi*, s. 11.

²³⁰ TCMB, *İş Modelleri Rehberi*, s. 7-8; TCMB, *Veri Paylaşım Servisleri Rehberi*, s. 6-10.

6493 sayılı Kanun madde 12/1-(g) kapsamındaki ödeme hesabı, 6493 sayılı Kanun madde 3/u'da tanımlanan ödeme hesabı kavramından daha geniş bir anlama sahiptir. Yönetmelik madde 59/8 uyarınca hesap bilgisi hizmeti kapsamında ödeme hesabı, “*Ödeme hizmeti sağlayıcıları nezdinde bulunan vadesiz hesaplar, işlem hesapları, kredi kartı hesapları, elektronik para hesapları ile müşteri adına açılan ve başka bir hesaba bağlı olmaksızın diğer kişilere fon aktarımı yapılabilen, geçici hareketlerin izlendiği hesaplar dışındaki hesapları*” ifade etmektedir. Yine Yönetmelik madde 59/8 uyarınca TCMB, bahsedilen hesaplar haricindeki hesapları da hesap bilgisi hizmeti kapsamında ödeme hesabı olarak değerlendirmeye yetkilidir.

Hesap bilgisi hizmeti ile çeşitli iş modellerinin geliştirilmesi mümkün olsa da örnek niteliğinde temel bir iş akışına aşağıda yer verilmiştir.

2. Kuruluşlar Tarafından Sunulabilecek Hizmetlerin Sınırları

Ödeme hizmetleri sözleşmesinin taraflarından olan ödeme hizmeti sağlayıcısı, yukarıda açıklandığı üzere²³², 5411 sayılı Kanun kapsamındaki bankalar, ödeme kuruluşları, elektronik para kuruluşları ve PTT'den ibarettir. Ödeme hizmetleri alanındaki kural koyucular, ödeme hizmeti sağlayıcılardan ödeme kuruluşları ve elektronik para kuruluşlarının sunabileceği gerçekleştirebileceği faaliyetleri sınırlandırmıştır. 5411 sayılı Kanun kapsamındaki bankalar ile PTT ise sunabilecekleri faaliyetler yönünden kendi özel mevzuatlarına tabi olacaktır. Dolayısıyla, örnek olarak, 5411 sayılı Kanun kapsamında bir banka olan Akbank T.A.Ş. müşterilerine

²³¹ TCMB, *Veri Paylaşım Servisleri Rehberi*, s. 6.

²³² Bkz. yuk. Bölüm I, A, 1, a.

ödeme hizmeti sunarken 6493 sayılı Kanun ve ikincil düzenlemelerindeki faaliyet sınırlandırmalarına tabi olmayacak iken; Akbank T.A.Ş.’nin iştiraki olan Aköde Elektronik Para ve Ödeme Hizmetleri A.Ş. müşterilerine ödeme hizmeti sunarken 6493 sayılı Kanun ve ikincil düzenlemelerindeki faaliyet sınırlandırmalarına uymakla yükümlüdür.

Bu kapsamda, kuruluşlar tarafından sunulabilecek hizmetler hem 6493 sayılı Kanun madde 14/6 ve madde 20’nin çeşitli fıkralarında sınırlandırılmış hem de 6493 sayılı Kanun madde 14/5 ve madde 20/6 ile TCMB kuruluşlarca yapılamayacak faaliyetleri belirlemeye yetkili kılınmıştır. TCMB bu yetkisini Yönetmelik madde 15 kapsamında kullanmıştır. Buna göre, kuruluşlar ilke olarak yalnızca 6493 sayılı Kanun madde 15 uyarınca faaliyet izni edindiği ödeme hizmetlerini sunmaya yönelik faaliyet gösterebilecektir. Dolayısıyla, her ne kadar Yönetmelik madde 15’in başlığı “*Kuruluşlar tarafından yapılamayacak faaliyetler*” olsa da Yönetmelik madde 15 ile temel ilkenin istisnaları, yani kuruluşlar tarafından sunulabilecek hizmetler belirlenmiştir.

Bu çerçevede, özellik arz eden birtakım hizmetlerin kuruluşlar tarafından sunulması açıkça yasaklanmış, kuruluşlarca yapılabilecek faaliyetler ise *numerus clausus* sayılmıştır. Yapılması açıkça yasaklanan faaliyetler; 6493 sayılı Kanun madde 14/4 ve madde 20/4 uyarınca kredi verme faaliyeti, Yönetmelik madde 15/7 uyarınca mevduat²³³ veya katılım fonu²³⁴ kabul edilmesi ve Yönetmelik madde 15/4 uyarınca istisnai haller²³⁵ dışında döviz alım satım işlemlerinden ibarettir. Kredi verme yasağının kapsamı, 6493 sayılı Kanun madde 14/4 ve madde 20/4’ün atfıyla Yönetmelik madde 16’da belirlenmiştir. Yönetmelik madde 16/1’e bakıldığında, kuruluşlar müşterilerine kredi veremeyecek, ödenmesine aracılık ettiği tutarları taksitlendiremeyecek ve kredi verdiği izlenimi doğuracak biçimde reklam ve pazarlama yapamayacaktır. Öte yandan, Yönetmelik madde 16/2’ye göre, 6493 sayılı Kanun madde 12/1-(d) kapsamındaki mobil ödemelerde, ödemenin faturaya

²³³ 5411 sayılı Kanun madde 3 uyarınca mevduat, “*Yazılı ya da sözlü olarak veya herhangi bir şekilde halka duyurulmak suretiyle ivazsız veya bir ivaz karşılığında, istendiğinde ya da belli bir vadede geri ödenmek üzere kabul edilen parayı*” ifade etmektedir.

²³⁴ 5411 sayılı Kanun madde 3 uyarınca katılım fonu, “*Katılım bankaları nezdinde açtırılan gerçek ve tüzel kişilere ait özel cari hesap ve katılma hesaplarında yer alan parayı*” ifade etmektedir.

²³⁵ Yönetmelik madde 15/5 uyarınca Kuruluş, yalnızca, Türkiye’de yerleşik sayılmayan kişilere ödeme hizmeti sunarken, Yönetmelik madde 15/4-(a) ve madde 15/4-(b)’de yer alan şartlara uymak ve bilhassa sunduğu ödeme hizmetiyle ilgili olmak kaydıyla döviz alım satım faaliyetinde bulunabilecektir.

yansıtılarak son ödeme tarihinde tahsilatının yapılması kredi verme faaliyeti olarak değerlendirilmeyecektir.

Kuruluşların yapabileceği faaliyetler ise Yönetmelik madde 15/2, madde 15/3 ve madde 15/8’de sayılmıştır. Kuruluşların yapabileceği faaliyetlerden, çalışmamıza konu ödeme hizmetleri sözleşmesi için önem arz edenlere aşağıda değinilmiştir. Buna göre, kuruluşlar müşterilerine katma değerli hizmetler ile nitelikli hizmetler sunabilecektir²³⁶. Bu hizmetler kural olarak yalnızca hizmeti sunacak olan ödeme hizmeti sağlayıcısı nezdindeki hesaplar için sunulabilecektir. Ancak, ödeme emri başlatma hizmeti veya hesap bilgisi hizmeti sunmaya yönelik faaliyet izni bulunan kuruluşlar, Yönetmelik madde 15/9 uyarınca katma değerli hizmetler ve nitelikli hizmetleri, kendi nezdindeki hesaplara ek olarak diğer ödeme hizmeti sağlayıcıları nezdindeki hesaplar için de müşterilerine sunabilecektir.

Yönetmelik madde 15 uyarınca kuruluşlar tarafından yapılabilecek bir diğer faaliyet, regüle finansal kuruluşlara ait hizmetlerin müşteriye pazarlanabilmesidir. Bu kapsamda pazarlama yapılabilmesi için, bahse konu faaliyetin kuruluşun ödeme hizmetlerinin kullanımını arttırabilecek nitelikte olması şarttır. Bu tür yan hizmetlere, dijital cüzdan ihraç eden kuruluşun, dijital cüzdana tanımlanan ödeme hesabına fon aktarımını sağlamak üzere, 5411 sayılı Kanun kapsamındaki bankaların kredi ürünlerini müşterilerine pazarlaması örnek olarak gösterilebilir. Yönetmelik madde 15/10 uyarınca, bu kapsamda sunulan yan hizmetler, hizmet sunulan finansal kuruluşun asli faaliyetinin tamamını kapsayamayacaktır.

3. Katma Değerli Hizmetler ve Nitelikli Hizmetlerin Sunulması

Bir üst başlıkta incelendiği üzere Yönetmelik madde 15/2-(c) ve madde 15/3-(ç) uyarınca ödeme hizmeti sağlayıcılarının yapabildiği faaliyetlerden biri olan müşteriye katma değerli hizmetler ve nitelikli hizmetlerin sunulması faaliyeti, ödeme hizmetleri sözleşmesinde kararlaştırılması halinde, ödeme hizmeti sağlayıcısının sözleşme kapsamındaki yan edim borçlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

²³⁶ Bu konuda detay bilgi için bkz. aşağı. Bölüm II, A, 3.

Katma değerli hizmetler ve nitelikli hizmetler, 6493 sayılı Kanun kapsamında bir ödeme hizmeti olmamakla birlikte, ödeme hizmetlerinin sunulmasını kolaylaştıran, güvenli kılan veya ödeme hizmetlerinin etkinliğini artıran hizmetlerdir. Yönetmelik ilk yayımlandığında bu hizmetler yalnızca tüzel kişi ve tacirlere sunulabilen katma değerli hizmetlerden ibaret iken, 07/10/2023 tarihinde yapılan değişiklikler ile gerçek kişilere yönelik nitelikli hizmetlerde Yönetmelik’e eklenmiştir. Katma değerli hizmetler Yönetmelik madde 3/y’de, nitelikli hizmetler ise Yönetmelik madde 3/bbb’de tanımlanmaktadır. Temellerinde aynı fonksiyonlara sahip olmasına rağmen, katma değerli hizmetler ile nitelikli hizmetlerin kural koyucu tarafından ayrı ayrı düzenlenmesinin sebebi, tüzel kişi ve tacirlere sunulacak hizmetler ile gerçek kişilere sunulacak hizmetlerin birbirinden ihtiyaca göre ayrıştırılabilmesidir.

Katma değerli hizmetler, tüzel kişi ve tacirlere²³⁷ yönelik ticari borç ve alacak yönetimi, muhasebeleştirme, faturalama, ürün, stok ve tedarik yönetimi gibi hizmetleri ifade etmektedir. Nitelikli hizmetler ise, gerçek kişilerin mali durum ve finansal farkındalığını desteklemek amacıyla sunulan bireysel bütçe yönetimi, fatura yönetimi, hesap doğrulama, ödemelere ilişkin hatırlatmalar gibi hizmetleri kapsamaktadır. Açık bankacılık sayesinde müşterilerin ödeme hizmeti sağlayıcıları nezdindeki finansal verilerine erişimin artmasının, uygulamada müşterilere sunulan katma değerli hizmetler ve nitelikli hizmetleri çeşitlendireceği, fintek şirketlerinin ödeme hizmetleri sektörüne daha fazla katılmasını sağlayarak sektörde rekabeti arttıracak ve finansal hizmetlerin tabana yayılmasını sağlayacağı değerlendirilmektedir²³⁸.

4. Bilgi Verme Yükümlülüğü

Ödeme hizmetleri sözleşmesi kapsamında ödeme hizmeti sağlayıcısının bir diğer önemli yan edim borcu, müşteriye bilgi verme yükümlülüğüdür²³⁹. Bilgi verme yükümlülüğü ödeme hizmeti sağlayıcısının tabi olduğu mevzuattan kaynaklanmakta olup, ödeme hizmetleri sözleşmesinde düzenlenmese dahi ödeme hizmeti sağlayıcısı

²³⁷ “Tüzel kişi ve tacirler” ifadesi, tacir olsun veya olmasın her türlü tüzel kişi ile tüzel kişi veya gerçek kişi tacirleri kapsamaktadır.

²³⁸ REKABET KURUMU, s. 20, 43.

²³⁹ Ödeme hizmeti sağlayıcısının bilgi verme yükümlülüğü müşteri tarafından ödeme hizmetlerinin yerine getirilmesi yükümlülüğünden bağımsız olarak talep edilebildiği için yan edim borcu olarak değerlendirilmektedir. Bilgi verme yükümlülüğünü yan yükümlülük olarak değerlendiren aksi görüş için bkz. YAĞCIOĞLU, s. 106-107.

tarafından yerine getirilmelidir. Bu başlık altında ödeme hizmeti sağlayıcısının sorumlu olduğu çeşitli bilgi verme yükümlülükleri incelenmiştir.

a. Bilgilendirme Yöntemi

Ödeme hizmeti sağlayıcısının ödeme hizmetleri sözleşmesi kapsamında müşteriye bilgilendirme yükümlülüğünü ifa ederken uyması gereken yöntem, Yönetmelik madde 47’de düzenlenmiştir. Yönetmelik madde 47/1 uyarınca ödeme hizmeti sağlayıcısı, müşteriye yapacağı bilgilendirmeleri *“en az on iki punto büyüklüğünde, anlaşılabilir bir dilde, açık, sade ve okunabilir bir şekilde, müşterinin talebine göre kağıt üzerinde veya kalıcı veri saklayıcısı²⁴⁰ ile”* yapmalıdır. Ödeme hizmetleri sözleşmesi mesafeli olarak akdedildiyse, ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından müşteriye yapılacak bilgilendirmeler, Yönetmelik madde 47/2 gereğince sözleşme akdedilirken kullanılan uzaktan iletişim aracına uygun olarak verilmelidir.

Ödeme hizmeti sağlayıcısının ödeme hizmetleri sözleşmesi kapsamında yükümlü olduğu bilgilendirmelerin yapılıp yapılmadığına ilişkin ispat yükü, Yönetmelik madde 47/3’e göre ödeme hizmeti sağlayıcısına aittir. Bu nedenle, ödeme hizmeti sağlayıcısının müşteriye yaptığı bilgilendirmeleri ispata elverişli şekilde yapması yerinde olacaktır. Örnek olarak, kağıt üzerinde yapılan bilgilendirmelerin müşteri tarafından edinildiğine dair müşteriden beyan alınması, kalıcı veri saklayıcısıyla yapılan bilgilendirmelerin ise iz kayıtlarının tutulması olası hak kayıplarını önleyecektir.

Yönetmelik madde 49/1 uyarınca ödeme hizmeti sağlayıcısının Yönetmelik çerçevesinde yapmakla yükümlü olduğu bilgilendirmeler karşılığında müşteriye herhangi bir ücret, masraf, komisyon veya diğer menfaatleri yansıtmayacağını da belirtmek gerekir. Yönetmelik haricindeki bir mevzuattan kaynaklanan ve belirli bir şekilde yapılması gereken bilgilendirme yükümlülükleri karşılığında müşteriden

²⁴⁰ Yönetmelik madde 3/t uyarınca kalıcı veri saklayıcısı, *“Müşterinin gönderdiği veya müşteriye gönderilen bilgiyi, bu bilginin amacına uygun olarak makul bir süre incelemesine elverecek şekilde kaydedilmesini ve değiştirilmeden kopyalanmasını sağlayan ve bu bilgiye aynen ulaşılmasına imkân veren kısa mesaj, elektronik posta, internet, CD, DVD, hafıza kartı ve benzeri her türlü araç veya ortamı”* ifade etmektedir.

bilgilendirme için yapılan maliyet kadar bir ücret talep edilmesine ise Yönetmelik madde 49/3 cevaz vermektedir.

b. Sözleşme Öncesi Bilgi Verme Yükümlülüğü

Ödeme hizmeti sağlayıcısının müşteriye bilgi verme yükümlülüğü, ilk olarak, sözleşme kurulmadan önce yapılması gereken bilgilendirmelerde karşımıza çıkmaktadır. Yönetmelik madde 38 ve madde 42’de düzenlenen sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğüne göre ödeme hizmeti sağlayıcısı, sözleşme şartları hakkında müşteriye ödeme hizmetleri sözleşmesi kurulmadan önce bilgilendirmekle yükümlüdür.

Ödeme hizmetleri sözleşmesi kurulmadan önce sözleşmenin bir taslağının müşteriye verilmesi veya ödeme hizmeti sağlayıcısının internet sitesinde yayınlanması halinde, Yönetmelik madde 38/2 ve madde 42/2’ye göre sözleşme öncesi bilgi verme yükümlülüğü yerine getirilmiş olacaktır. Şayet ödeme hizmetleri sözleşmesi mesafeli olarak akdedildiyse, sözleşmenin ödeme hizmeti sağlayıcısının internet sitesinde yayınlanması Yönetmelik madde 38/2 ve madde 42/2 gereğince bir zorunluluk teşkil etmektedir.

Ödeme hizmeti sağlayıcısının tek seferlik ödeme işlemi hizmeti sunuyor olması durumunda, Yönetmelik madde 38/3, “*Ödeme işleminin azami tamamlanma süresi, ödenmesi gereken toplam ücret ve ücretlerin dökümü ödeme hizmetinin sunulduğu işyerinde²⁴¹ açıkça görülebilecek bir şekilde ilan edilir.*” yükümlülüğünü ek olarak getirmektedir. Süreklilik arz eden ödeme işlemlerini konu edinen ödeme hizmetleri sözleşmesi kapsamında ise bu bilgilendirme yükümlülüğü, Yönetmelik madde 46/1 uyarınca ancak gönderen sıfatındaki müşteri talep ederse yapılacaktır.

²⁴¹ İşyeri kavramı Yönetmelik madde 3/ş uyarınca “*Ödeme hizmeti sağlayıcısı ile yaptığı sözleşme çerçevesinde, ödeme hizmeti kapsamına giren bir ödeme yöntemi ile mal ve hizmet satmayı kabul eden gerçek veya tüzel kişiyi*”, yani aslında alıcı konumundaki müşteriye ifade etmektedir. Oysa, Yönetmelik madde 38/3’te geçen işyeri kavramının Yönetmelik madde 3/ş anlamında işyeri olarak değil, ödeme hizmeti sağlayıcısının çalışma yerleri şeklinde anlaşılması gerektiği değerlendirilmekte olup, Yönetmelik madde 38/3’te işyeri kavramının kullanılması yerinde olmamıştır.

c. Tekil Ödeme İşlemlerinde Bilgi Verme Yükümlülüğü

Ödeme hizmeti sağlayıcısı, ister tek seferlik ödeme işlemini konu edinen ödeme hizmetleri sözleşmesi kapsamındaki ödeme işlemi olsun ister süreklilik arz eden ödeme işlemlerini konu edinen ödeme hizmetleri sözleşmesi kapsamındaki tekil ödeme işlemleri olsun, her bir ödeme işlemine ilişkin müşteriye bilgilendirmekle yükümlüdür. Bu kapsamdaki bilgilendirme yükümlülükleri, gönderenin ödeme hizmeti sağlayıcısı ve alıcının ödeme hizmeti sağlayıcısına yönelik olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Gönderenin ödeme hizmeti sağlayıcısı, Yönetmelik madde 46/2 uyarınca süreklilik arz eden ödeme işlemlerini konu edinen ödeme hizmetleri sözleşmesi kapsamındaki tekil ödeme işlemlerinde müşteriye; “*Ödeme işlemine ilişkin referans numarası ve alıcı, gönderenin ödeme hesabının borçlandırıldığı para birimi veya ödeme emrinde belirtilen para birimi cinsinden ödeme işlemi tutarı, ödeme işlemi için gönderen tarafından ödenecek toplam ücret ve ücretlerin dökümü, varsa ödeme işleminde uygulanan döviz kuru bilgisini ve bu döviz kuru kullanılarak hesaplanan ödeme işleminin tutarı, ödeme emrinin alındığı veya gönderenin hesabının borçlandırıldığı tarih*” hususlarında bilgilendirmekle yükümlüdür. Yönetmelik madde 40/1 uyarınca benzer bir yükümlülük, tek seferlik ödeme işlemini konu edinen ödeme hizmetleri sözleşmesi kapsamındaki ödeme işlemleri için de geçerlidir. Gönderenin ödeme hizmeti sağlayıcısı bahse konu bilgilendirmeyi, gönderenin ödeme hesabı borçlandırıldıktan hemen sonra, ödeme işleminde ödeme hesabı kullanılmaması durumunda ise ödeme emri alındıktan hemen sonra gecikmesizin yapmalıdır.

Ödeme işleminde ödeme emri başlatma hizmetinden yararlanılması ihtimali ise, gönderen ile ödeme emri başlatma hizmeti sağlayıcısı arasında akdedilen ödeme hizmetleri sözleşmesinin tek seferlik ödeme işlemini veya süreklilik arz eden ödeme işlemlerini konu edinmesine göre Yönetmelik madde 40/2 ve madde 46/6’da düzenlenmiştir.

Yönetmelik tek seferlik ödeme işlemini düzenleyen madde 40/2’ye göre, “*Ödeme emrinin ödeme emri başlatma hizmeti sağlayıcısı aracılığıyla başlatılması durumunda, ödeme emri başlatma hizmeti sağlayıcısı, ödeme emri başlatıldıktan*

hemen sonra, 39 uncu maddede belirtilen hususlara ilave olarak, aşaşıdaki bilgileri gönderene ve mümkün olduğu durumlarda alıcıya sunar: a) deme emrinin başarılı bir şekilde başlatıldığına ilişkin gönderenin ödeme hesabının bulunduğu kuruluş tarafından verilen teyide ilişkin bilgi. b) Gönderenin ve alıcının ödeme işlemini ve mümkün olduğu durumlarda alıcının göndereni tanımlamasını sağlayacak ödeme işlemine ilişkin referans numarası ve ödeme işlemi ile iletilen diğer bilgiler. c) deme işleminin tutarı. ) Uygulanabilir olduğu durumda, ödeme emri başlatma hizmet sağlayıcısına ödenmesi gereken ücretler ve varsa ücretlerin dökümü.”.

Srekliplik arz eden ödeme işlemlerini düzenleyen Yönetmelik madde 46/6’ya göre ise, *“deme emrinin ödeme emri başlatma hizmeti sağlayıcısı aracılığıyla başlatılması durumunda, ödeme emri başlatma hizmeti sağlayıcısı, ödeme emri başlatıldıktan hemen sonra, ödeme emrinin başarılı bir şekilde başlatıldığına ilişkin gönderenin ödeme hesabının bulunduğu kuruluş tarafından verilen teyide ilişkin bilgiyi gönderene ve gerekli ve mümkün olduğu durumlarda alıcıya sunar.”.*

deme işleminin diğer tarafı olan alıcının ödeme hizmeti sağlayıcısının da tekil işlemlerdeki bilgilendirme yükümlülüğü bulunmaktadır. Yönetmelik madde 46/3 gereğince alıcının ödeme hizmeti sağlayıcısı, srekliplik arz eden ödeme işlemlerini konu edinen ödeme hizmetleri sözleşmesi kapsamındaki tekil ödeme işlemlerinde müşteriyi; *“deme işleminin gerçekleştirilebilmesi için alıcı tarafından sunulması gereken bilgi veya bu bilgilere ulaşılmasını sağlayan kimlik tanımlayıcısı, ödeme işleminin alıcının ödeme hesabının alacaklandırıldığı para birimi cinsinden tutarı, ödenmesi gereken toplam ücret ve ücretlerin dökümü, ödeme işlemine uygulanan döviz kuru veya referans döviz kuru, ödeme tutarının alıcının kullanımına sunulduğu tarihe ilişkin bilgi”* hususlarında bilgilendirmekle yükümlüdür. Yönetmelik madde 40/4 uyarınca benzer bir yükümlülük, tek seferlik ödeme işlemini konu edinen ödeme hizmetleri sözleşmesi kapsamındaki ödeme işlemleri için de geçerlidir. Alıcının deme hizmeti sağlayıcısı bahse konu bilgilendirmeyi, ödeme işlemi gerçekleştirildikten hemen sonra gecikmesizin yapmalıdır.

d. Tüketici Haklarını Bildirme Yükümlülüğü

Müşterinin tüketici olması halinde Yönetmelik kapsamında özel bilgilendirme yükümlülükleri öngörülmüştür. Yönetmelik madde 48/1 madde 48/2'ye göre ödeme hizmeti sağlayıcısı, tüketici sıfatındaki müşterilerine yönelik müşterilerin 6493 sayılı Kanun kapsamına giren işlemlerle ilgili haklarını, bu işlemleri yapmak için kullanabilecekleri alternatif erişim kanalları ile yenilikçi ödeme yöntemlerini, bu işlemlerle ilgili güvenlik ve koruma önlemlerini, ücretlendirmenin adil ve şeffaf bir şekilde yapılması gerekliliğini ve şikâyet ve müracaat hakları ile ilgili alternatif yöntemleri içeren bir bilgi formunu hazırlamakla yükümlüdür. Tüketicilere yönelik bilgi formunda açık ve anlaşılır bir dil kullanılmalı ve form rahatlıkla okunabilecek bir şekilde tasarlanmış olmalıdır. Bu bilgi formu elektronik ortamda olabileceği gibi, kağıt üzerinde de olabilecektir.

e. Birlik Hakem Heyetine Başvuru Hakkını Bildirme Yükümlülüğü

Yönetmelik madde 74/2 uyarınca bireysel müşteriler, kuruluş²⁴² ile arasındaki Yönetmelik'in uygulamalarından doğan uyuşmazlıklarda 6493 sayılı Kanun Ek Madde 1/2-(ğ) atfıyla Birlik tarafından oluşturulan hakem heyetlerine başvurma hakkını haizdir²⁴³. Kuruluş ise, Yönetmelik madde 74/3 kapsamında müşterilerini sahip oldukları bu başvuru hakkı konusunda bilgilendirmekle yükümlüdür. Müşteriye yapılacak olan Birlik hakem heyetlerine başvuru hakkı bilgilendirmesi için Birlik tarafından aşağıda yer verilen metin örnek olarak kuruluşlar ile paylaşılmıştır.

“6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun kapsamında sunduğumuz ödeme hizmetlerine ilişkin olarak ticari faaliyetlerinizi ilgilendirmeyen bireysel nitelikli şikayetleriniz için işlemin gerçekleştiği tarihten itibaren 2 yıl içerisinde kuruluşumuza başvurabilirsiniz. Kuruluşumuzdan başvurunuzla ilişkin olumsuz yanıt almanız veya başvuru tarihinden itibaren 20 gün içerisinde yanıt alamamanız halinde, olumsuz yanıtın tebliğ edildiği tarihten veya cevap verilmesi gereken sürenin

²⁴² Yönetmelik madde 74/2 ve madde 74/3 kapsamında bu yükümlülükler tüm ödeme hizmeti sağlayıcıları için değil, yalnızca kuruluşlar için öngörülmüştür.

²⁴³ 6493 sayılı Kanun Ek Madde 1/2-(ğ) uyarınca bireysel müşterinin TKHK başta olmak üzere diğer kanunlarla tanınmış başvuru hakları saklıdır.

bitiminden itibaren de 60 gün içinde uyuşmazlık konusu hususa ilişkin bilgi ve belgeler ile birlikte <https://todeb.org.tr/hakemheyetibasvuruformu/> linkinde yer alan başvuru formunu doldurarak Türkiye Ödeme ve Elektronik Para Kuruluşları Birliği Bireysel Hakem Heyetine başvuruda bulunabilirsiniz. Konuya ilişkin detaylı bilgi için <https://todeb.org.tr/source/hakem-heyeti/EK-3-Hakem-Heyeti-Brosur.pdf> adresinde yer alan broşürü inceleyebilirsiniz.²⁴⁴

f. Kendi Adına ve Başkası Hesabına Hareket Edenlere Yönelik Bilgi Verme Yükümlülüğü

Ödeme hizmeti sağlayıcısının Yönetmelik kapsamındaki son bilgi verme yükümlülüğü ise, müşterileri, kendi adına ama başkası hesabına hareket eden kişilerce bu durumun belirtilmesi gerekliliği konusunda uyarma ve bu gerekliliğin ihlali durumunda uğranabilecek yaptırımlara ilişkin bilgilendirme yükümlülüğüdür. Bu yükümlülük esasen 5549 sayılı Kanunun 27’nci maddesine dayanılarak hazırlanan Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik’ten²⁴⁵ (Tedbirler Yönetmeliği) kaynaklanmaktadır. Tedbirler Yönetmeliği madde 17/1’de “*Bu kapsamda kendi adına ve fakat başkası hesabına hareket eden kimselere sorumluluklarını hatırlatmak amacıyla yükümlüler, gerekli duyuruları hizmet verdikleri tüm işyerlerine müşterilerin rahatça görebileceği şekilde asarlar. Finansal kuruluşlar ayrıca sürekli iş ilişkisi tesisinde başkası hesabına hareket edilip edilmediğine ilişkin müşterinin yazılı beyanını alır. Bu beyan müşteri sözleşmesinde belirtilebilir veya uygun formlar kullanılarak alınabilir.*” hükmü yer almaktadır.

Yönetmelik madde 81 kapsamında da ödeme hizmeti sağlayıcısına benzer bir yükümlülük getirilmiştir. Buna göre, ödeme hizmeti sağlayıcısı, kendi adına ama başkası hesabına hareket eden kişileri, sorumluluklarını hatırlatmak üzere çalışma yeri içerisinde duyuru ilan etmeli, çevrim içi sunulan hizmetlerde ise bu duyuruyu internet sitesinin ana sayfasında yapmakla yükümlüdür. Ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından bu kapsamda yapılacak duyuru, müşteriler tarafından açıkça görülebilecek ve rahatlıkla okunabilecek şekilde olmalıdır. Müşterilere Yönetmelik madde 81 uyarınca

²⁴⁴ <https://todeb.org.tr/sayfa/mevzuat/4/>, (E.T. 20/12/2023).

²⁴⁵ R.G. T. 09/01/2008, S. 26751.

yapılacak olan bilgilendirme için Birlik tarafından aşağıda yer verilen metin örnek olarak kuruluşlar ile paylaşılmıştır.

“Sayın Müşterimiz,

5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanunun 15 inci maddesi kapsamında kimlik tespiti yapılmasının zorunlu olduğu işlemlerde, kendi adınıza fakat başkası hesabına hareket ediyorsanız, işlemlerinizi yapmadan önce kimin hesabına hareket ettiğinizi yazılı olarak beyan etmeniz gerekmektedir. Anılan maddede, beyanda bulunmayan kişiler hakkında altı aydan bir yıla kadar hapis veya beşbin güne kadar adli para cezası öngörüldüğünü hatırlatmak isteriz.²⁴⁶”

5. Yan Yükümlülükler

Ödeme hizmeti sağlayıcısının 6493 sayılı Kanun ve 5411 sayılı Kanun ile bu kanunların ilgili ikincil düzenlemelerinden ve dürüstlük kuralından kaynaklanan çeşitli yan yükümlülükleri de bulunmaktadır. Öğretide çoğunlukla ifaya yardımcı yükümlülükler ve koruyucu yükümlülükler olarak ikiye ayrılan yan yükümlülükler, edim borçlarına bağımlı olan ve dolayısıyla ihlal edilmeleri halinde, bağımsız olarak bir ifa davasına konu edilemeyen yükümlülüklerdir²⁴⁷. Yan yükümlülüklerin ihlali halinde, alacaklı, yalnızca uğradığı zararların tazminini dava konusu yapabilecektir. Ödeme hizmeti sağlayıcısının ödeme hizmetleri sözleşmesi kapsamında öne çıkan yan yükümlülükleri, bilgi güvenliğinin sağlanması ve müşteri sırrının korunması yükümlülükleri olup, bahse konu yükümlülükler önemlerine binaen bu başlık altında kısaca incelenmiştir.

a. Bilgi Güvenliğinin Sağlanması

Ödeme hizmeti sağlayıcılarının en kritik yan yükümlülüklerinden bir tanesi bilgi sistemleri²⁴⁸ oluşturarak bu sistemlerdeki bilgi güvenliğinin sağlanmasıdır. Bilgi

²⁴⁶ <https://todeb.org.tr/sayfa/mevzuat/4/>, (E.T. 20/12/2023).

²⁴⁷ EREN, s. 37-38.

²⁴⁸ Tebliğ madde 3/ğ uyarınca bilgi sistemleri, “Ödeme hizmetine ilişkin faaliyetlerin yürütülmesi amacıyla ödeme hizmeti sağlayıcısının bilgi ve verilerle ilgili olarak mevzuatla belirlenmiş sorumluluklarının yerine getirilmesini sağlayan donanım, yazılım, veri, süreç ve insan kaynağından

güvenliğinin sağlanması yükümlülüğü, koruyucu nitelikte bir yan yükümlülük olarak karşımıza çıkmaktadır. Koruyucu yan yükümlülükler, sözleşmedeki edim yükümlülüklerinin yerine getirilmesiyle doğrudan bağlantılı olmayan, sözleşmedeki edim yükümlülüklerinin ifası sırasında veya ifası nedeniyle alacaklının mal ve şahıs varlığı değerlerinde meydana gelebilecek zararların önlenmesini amaçlayan yükümlülüklerdir²⁴⁹.

Bilgi güvenliğinin sağlanmasına ilişkin yükümlülüklerin 6493 sayılı Kanun ve ikincil düzenlemelerinde yalnızca kuruluşlara yönelik öngörüldüğünü, 5411 sayılı Kanun kapsamındaki bankaların bu yükümlülük bakımından kendi mevzuatına tabi olduğunu belirtmek gerekir.

6493 sayılı Kanun madde 14/6 ve madde 18/6 ile kuruluşların bilgi sistemleri yönetimine ilişkin usul ve esasları belirleme yetkisi TCMB'ye verilmiştir. TCMB bu yetkisini Tebliğ'de kullanmış olup, Tebliğ madde 8/1 uyarınca kuruluş, faaliyetlerine ilişkin bilgi sistemlerinin bilgi güvenliğini tehlikeye sokacak hususlar içermemesini, bilgi varlıklarının gizliliğini, bütünlüğünü ve kullanılabilirliğini sağlamak üzere, genel kabul görmüş ilgili uluslararası standartları²⁵⁰ ve en iyi uygulama örneklerini de dikkate alarak bilgi güvenliğini temin etmekle yükümlüdür. Kuruluş Tebliğ madde 8/1 gereğince aynı zamanda bilgi güvenliğini sağlamak üzere gerekli ilke ve politikaları içeren bir bilgi güvenliği yönetim çerçevesi oluşturacaktır.

5411 sayılı Kanun kapsamındaki bankalar ise, bilgi güvenliği yükümlülüğü bakımından BSEBY'ye tabidir. BSEBY madde 8/1 uyarınca bankalarda bilgi güvenliğinin sağlanmasındaki nihai sorumluluğun banka yönetim kuruluna ait olduğu düzenlenmiştir. BSEBY madde 8 ile bankalar, kuruluşlara benzer olarak, bilgi

oluşan yapının tamamını" ifade etmekteyken, BSEBY madde 3/e uyarınca ise "Bilginin toplanması, işlenmesi, saklanması, dağıtımı ve kullanımına yönelik insan kaynağı, operasyonel faaliyetler ve süreçler ile bunlarla etkileşim içinde bulunan bilgi teknolojilerini" ifade etmektedir.

²⁴⁹ EREN, s. 38.

²⁵⁰ Genel kabul görmüş uluslararası standartlarına örnek olarak, Ödeme Kartı Endüstrisi Güvenlik Standartları Konseyi (*Payment Card Industry (PCI) Security Standards Council (SSC)*) tarafından POS hizmetleri için oluşturulan PIN Giriş Cihazı Güvenlik Gereksinimleri (*PIN Entry Device Security Requirements*) ve ödeme aracı ihracı hizmetleri için oluşturulan PCI Veri Güvenliği Standardı (*PCI Data Security Standard (DSS)*) gösterilebilir. PCI DSS konusunda detaylı bilgi için bkz. **PCI SSC**, *The Prioritized Approach to Pursue PCI DSS Compliance*, 2022, s. 1 vd., (<https://docs-prv.pcisecuritystandards.org/PCI%20DSS/Supporting%20Document/Prioritized-Approach-For-PCI-DSS-v4-0.pdf>), (E.T. 21/12/2023).

güvenliğini temin etmek üzere ulusal veya uluslararası standartları ya da en iyi uygulamaları referans alarak bir bilgi güvenliği yönetim sistemi oluşturmakla yükümlüdür. Bilgi güvenliği yönetim sistemini oluşturulmasındaki ana hedef, tıpkı kuruluşlarda olduğu gibi bilgi güvenliğini tehlikeye sokacak hususların bilgi sistemlerinde bulunmamasını, bilgi varlıklarının gizliliğini, bütünlüğünü ve kullanılabilirliğini sağlamaktır.

b. Müşteri Sırrının Korunması

Ödeme hizmeti sağlayıcısının bir diğer önemli yan yükümlülüğü, müşteri sırrının korunması yükümlülüğüdür. Ödeme hizmetlerinin yerine getirilmesi ile doğrudan bağlantılı olmaksızın, müşterinin mal ve şahıs varlığı değerlerinin korunmasını amaçlayan müşteri sırrının korunması yükümlülüğü, koruyucu nitelikte bir yan yükümlülüktür. Müşteri sırrının korunmasına ilişkin yükümlülükler 6493 sayılı Kanun ve ikincil düzenlemelerinde yalnızca kuruluşlara yönelik öngörülmüş olup, 5411 sayılı Kanun kapsamındaki bankalar bu yükümlülük bakımından kendi mevzuatına tabidir.

Ödeme hizmetlerinin yerine getirilebilmesi için ödeme hizmeti sağlayıcısı, müşterilerin iletişim bilgileri veya finansal işlem bilgileri gibi birtakım verilerine erişmek, bu verileri kullanmak ve saklamak durumundadır²⁵¹. Bu doğrultuda müşteri sırrı kavramı, ödeme hizmeti sağlayıcısının müşteri ilişkisi kurduğu kişiden elde ettiği veya bu kişi hakkında eriştiği her türlü bilgi olarak tanımlanabilir²⁵². Ödeme hizmetleri yönünden müşteri sırrı kavramı, müşteri bilgisi ve hassas müşteri verisini kapsamaktadır. Müşteri bilgisi Tebliğ'in 3'üncü maddesinin (şş) bendinde tanımlanmış olup, "*Müşterilere ait, işlem bilgisi, bakiye bilgisi, kişisel veri, kimlik tanımlayıcısı, unvan dahil olmak üzere müşterinin kişisel ve finansal durumuna ilişkin doğrudan veya dolaylı yoldan edinilen her türlü bilgiyi*" ifade etmektedir. Hassas müşteri verisi ise, Tebliğ madde 3/z uyarınca "*Ödeme emrinin verilmesinde veya müşterinin kimliğinin doğrulanmasında kullanılan ve üçüncü kişilerce ele geçirilmesi*

²⁵¹ SÖZÜGÜZEL, İsmail Emre, Banka Anonim Ortaklığında Müşteri Sırrının Korunması, On İki Levha Yayınları, 2023, s. 88-89.

²⁵² Öğretide yer alan müşteri sırrı tanımları için bkz. REİSOĞLU, Seza, Bankacılık Kanunu Şerhi, C. 2, Yaklaşım Yayınları, 2. Baskı 2015, s. 993; KAPLAN, Banka Sözleşmeleri, s. 81; SÖZÜGÜZEL, s. 88-99.

veya değiştirilmesi halinde dolandırıcılık ya da müşteri adına sahte işlem yapılmasına imkân verebilecek kişisel veriler ile müşteri güvenlik bilgileri” anlamına gelmektedir. Müşteri bilgisi ve hassas müşteri verisinin korunmasına yönelik Tebliğ kapsamında daha koruyucu yükümlülükler öngörülmüştür.

Müşteri sırlarının korunması, güveni temel alan ödeme hizmetleri ve bankacılık sisteminin en önemli gerekliliklerinden bir tanesini teşkil etmektedir. Müşteri sırrının korunması yükümlülüğü ise, ödeme hizmeti sağlayıcısının ödeme hizmetleri sözleşmesi ile edindiği müşteri sırrı niteliğindeki bilgilerin üçüncü kişilerle paylaşılmaması ve bu bilgilerin gizliliğini muhafaza edilmesi yükümlülüğüdür²⁵³. Buna göre, ödeme hizmeti sağlayıcısı; edindiği müşteri sırrı niteliğindeki bilgileri, kanunen açıkça yetkili kılınan mercilerden başkasına açıklayamayacak, müşterinin onayı olmadan ödeme hizmeti faaliyetinin gerçekleştirilmesi haricinde kullanamayacak ve bu bilgilerin gizliliğini ve güvenliğini sağlamaya ve kuruluş dışına sızmasını önlemeye yönelik politika ve prosedürleri yazılı olarak oluşturacak ve bu amaçla gerekli tedbirleri alacaktır.

B. MÜŞTERİNİN BORÇLARI

Ödeme hizmetleri sözleşmesinin diğer tarafı olan müşteri, tıpkı ödeme hizmeti sağlayıcısı gibi sözleşme kapsamında çeşitli borçlar üstlenmektedir. Müşterinin ödeme hizmetleri sözleşmesi kapsamında asli edim borcu, sunulan ödeme hizmetlerinin karşılığı olan ücretin ödenmesidir²⁵⁴. Ödeme hizmetleri sözleşmesi ile müşterinin aynı zamanda çeşitli yan edim borçları ve yan yükümlülükleri olabilecektir. Müşterinin ödeme hizmetleri sözleşmesindeki yan edim borcu, özellikle, sözleşme kapsamındaki çeşitli işlemlerin masraflarına katlanmaktır. Müşterinin yan yükümlülüklerinde ise, ödeme aracının korunması ve ödeme hizmeti sağlayıcısına doğru kimlik tanımlayıcısı verme yükümlülükleri öne çıkmaktadır.

Ödeme hizmeti sağlayıcısının ödeme hizmetleri sözleşmesinden doğan borçları aşağıda incelenmiştir. *Sinallagmatik* bir sözleşme olarak ödeme hizmetleri sözleşmesi kapsamında ödeme hizmeti sağlayıcısının borçları, aynı zamanda müşterinin haklarını

²⁵³ SÖZÜGÜZEL, s. 111.

²⁵⁴ ERDEM, s. 97; YAĞCIOĞLU, s. 107; SÜNBÜL, s. 206.

teşkil ettiğinden, bu başlık altında ödeme hizmeti sağlayıcısının hakları ayrıca tetkik edilmemiştir.

1. Ücret Ödeme Borcu

Müşterinin asli edim borcu, gönderen veya alıcı konumunda olması fark etmeksizin, ödeme hizmetleri sözleşmesi kapsamında aldığı ödeme hizmetlerinin karşılığında hizmet ücretinin ödenmesidir. Nitekim, ödeme hizmeti sağlayıcısı ödeme hizmetlerini, sözleşmede kararlaştırılmış olması şartıyla, hizmet ücreti karşılığında yerine getirmeyi taahhüt etmektedir.

Ödeme hizmetleri sözleşmelerinde, ödeme hizmetlerinin en yaygın görünüm biçimi olan ödeme işlemlerinin yürütülmesi karşılığında öngörülen ücret, uygulamada çoğunlukla ödeme işlemi tutarı üzerinden belirli bir yüzdeyle komisyon olarak tahsil edilmekte yahut yine ödeme işlemi başına müşteriden maktu bir bedel alınmaktadır²⁵⁵. Ödeme işlemi başına alınacak şekilde kararlaştırılmasının bir sonucu olarak da müşterinin ücret ödeme borcu, hukuki ilişkinin özelliği gereği TBK madde 90 uyarınca ödeme işlemi gerçekleşikten sonra muaccel olmaktadır. Ödeme işlemlerinin yürütülmesi karşılığında öngörülen ücret, uygulamada ödeme işlemine konu tutarla birlikte müşteriden tahsil edilmektedir. Öyle ki, müşterinin ödeme işlemine konu tutarın yanı sıra ödeme hizmeti sağlayıcısına yapacağı ücret ödemesi için yeterli bakiyesi olmaması durumunda, ödeme hizmeti yerine getirilmemektedir. Keza, ödeme hizmetleri sözleşmesi kapsamında sunulacak ödeme hesabı açılması ve işletilmesi veya açık bankacılık hizmetleri gibi diğer ödeme hizmetleri için de sözleşmede bir ücret kararlaştırılması mümkündür.

Bu noktada, Yönetmelik Madde 50/1 uyarınca TCMB'nin ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından ödeme hizmetleri sözleşmesi kapsamında müşteriden belirli bir işlem türü özelinde talep edilebilecek ücretleri, azami oran veya tutar belirleyerek sınırlamaya yetkili olduğunu belirtmek gerekir. Öte yandan, TCMB tarafından çıkarılan 2020/7 sayılı Finansal Tüketicilerden Alınacak Ücretlere İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ²⁵⁶ (Finansal Tüketicilerden Alınacak Ücretler Tebliği) ödeme

²⁵⁵ ERDEM, s. 98.

²⁵⁶ R.G. T. 07/03/2020, S. 31061.

hizmetleri müşteri sözleşmesi yönünden uygulama alanı bulmayacaktır. Nitekim, Finansal Tüketicilerden Alınacak Ücretler Tebliği'nin madde 2 uyarınca, Finansal Tüketicilerden Alınacak Ücretler Tebliği yalnızca bankalar, tüketici kredisi veren finansal kuruluşlar ve kart çıkaran kuruluşlar ile bu kuruluşlar tarafından finansal tüketiciye sunulan ürün veya hizmetleri kapsamaktadır.

2. Masraflara Katlanma Borcu

Ödeme hizmetleri sözleşmesi kapsamında müşterinin öne çıkan yan edim borcu, ödeme hizmetlerinin sunulması sırasında ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından yapılan masraflara katlanma borcudur.

Ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından ödeme işlemlerinin yürütülmesi nedeniyle katlanılan masraflara ilişkin ana kural Yönetmelik madde 50/3'te düzenlenmiştir. Buna göre, müşteri, ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından ödeme işlemi için kendisinden talep edilen masrafları ödemekle yükümlüdür. Bir ödeme aracının kullanımı için müşteriden talep edilebilecek ilave masraflar ise, Yönetmelik madde 51'de düzenlenmiştir. Yönetmelik madde 51 uyarınca ödeme hizmeti sağlayıcısının ödeme aracı kullanımı karşılığında ilave masraf talep edebilmesi için ödeme işlemi gerçekleşmeden önce bu masrafı müşteriye bildirmiş ve müşteriyi tam olarak bilgilendirmiş olması gerekmektedir. Bir ödeme işlemi olarak değerlendirilmeyen ödeme hesabının açılması ve işletilmesi hizmeti ile açık bankacılık hizmetlerinin sunulması sebebiyle talep edilebilecek masraflara ilişkin özel bir düzenleme ise bulunmamakta olup, ödeme hizmetleri sözleşmesinde kararlaştırılması şartıyla, bu hizmetlerin sunulması sırasında ortaya çıkan masraflar da müşteriden talep edilebilecektir.

Ödeme hizmeti sağlayıcısının müşteriden talep edebileceği birtakım diğer ücretler de Yönetmelik kapsamında hüküm altına alınmıştır. Yönetmelik madde 45/2'ye göre müşterinin bir yıldan kısa süreli veya belirsiz süreli olmakla birlikte henüz bir yılını doldurmamış ödeme hizmetleri sözleşmesini feshetmesi halinde, ödeme hizmeti sağlayıcısı, *“müşteriden söz konusu sözleşme ve sözleşme kapsamında sunulması öngörülen hizmetlere ilişkin ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından*

katlanılan ve doğrudan müşteri ile ilişkilendirilebilen maliyetlerle sınırlı olacak şekilde fesih ücreti” talep edebilecektir.

Müşterinin ücret ödemesini gerektirebilecek bir başka durumu düzenleyen Yönetmelik madde 49 gereğince ise müşteri, ödeme hizmeti sağlayıcısından ödeme hizmetleri sözleşmesi kapsamındaki bilgilendirme yükümlülükleri haricinde ek bilgi veya daha sık bilgilendirme ya da sözleşmede öngörülen yöntemlerden farklı bir yöntemle bilgi talep ederse, sözleşmede kararlaştırılmış olması şartıyla, ödeme hizmeti sağlayıcısının katlandığı maliyeti aşmamak üzere bir ücret ödemekle yükümlü olacaktır.

Benzer şekilde, ödeme hizmetleri sözleşmesinde öngörülmüş olması halinde, ödeme hizmeti sağlayıcısı, Yönetmelik madde 64/5 kapsamında ödeme emrinin geri alınması ve Yönetmelik madde 69/2 uyarınca müşteri tarafından hatalı kimlik tanımlayıcı verilmesi sonucunda hatalı ödeme işlemine konu olan fonların geri alınması işlemleri sonucunda oluşan masrafları, maliyetiyle orantılı olmak üzere müşteriden tahsil edebilecektir.

Son olarak, müşterinin ödeme aracının kaybolması, çalınması veya ödeme aracından iradesi dışında gerçekleşmiş işlemlerin tespit edilmesi sonucunda ödeme aracı yenilenirse, Yönetmelik madde 53/6’ya göre, müşteriden yenileme ücreti alınabilecektir.

3. Yan Yükümlülükler

Müşteri, ödeme hizmetleri sözleşmesi kapsamında 6493 sayılı Kanun ile bu kanunun ilgili ikincil düzenlemelerinden ve dürüstlük kuralından kaynaklanan çeşitli yan yükümlülüklerle sahiptir. Bu yan yükümlülükler arasında önem arz etmeleri nedeniyle ödeme aracının korunması ve ödeme hizmeti sağlayıcısına doğru kimlik tanımlayıcısı verme yükümlülükleri aşağıda kısaca incelenmiştir.

Yönetmelik madde 53/4’e göre müşteri; ödeme aracına ait güvenlik bilgilerinin korunmasından, bunun için gerekli önlemlerin alınmasından ve ödeme aracının ihraç koşullarına uygun olarak kullanılmasından sorumludur. Müşterinin bu sorumluluğu,

ödeme aracını teslim aldığı veya ödeme aracı üzerinde kullanım ve tasarruf imkanına sahip olduğu andan itibaren başlamaktadır. Müşteri, ayrıca, ödeme aracının kaybolması, çalınması veya ödeme aracından iradesi dışında işlem gerçekleştiğini tespit etmesi halinde, bu durumu derhal ödeme hizmeti sağlayıcısına bildirmekle yükümlüdür.

Yönetmelik madde 69 uyarınca ise, gönderen konumundaki müşteri ödeme emri sırasında ödeme hizmeti sağlayıcısına doğru kimlik tanımlayıcısını iletmekle yükümlüdür. Müşterinin kimlik tanımlayıcı bilgisini doğru sağlamaması nedeniyle, ödeme emrine konu ödeme işleminin gerçekleştirilememesi veya hatalı gerçekleştirilmesinden ödeme hizmeti sağlayıcısı sorumlu olmayacaktır.

C. SÖZLEŞMENİN SONA ERMESİ

Borcu sona erdiren sebepler TBK madde 132-161 arasında düzenlenmiş olmakla birlikte, bu düzenlemelerde dar anlamda borcun sona erme sebepleri yer almaktadır. Her ne kadar TBK'nın bu bölümünde sözleşme gibi geniş anlamda borcu yani borç ilişkisini sona erdiren sebepler düzenlenmemiş²⁵⁷ olsa da sözleşmeyi sona erdiren sebepler genel olarak ifa, ikale anlaşması, fesih, dönme, geri alma ve iptal olarak sayılabilir²⁵⁸. Bu genel sona erme sebeplerine ek olarak, ödeme hizmetleri sözleşmesi, vekalet sözleşmelerine ilişkin TBK madde 513'ün kıyasen uygulanmasıyla müşterinin ölümü ya da tüzel kişiliğinin sona ermesi, fiil ehliyetini yitirmesi veya iflası halinde sona erecektir. Benzer şekilde, ödeme hizmeti sağlayıcısının tüzel kişiliğinin sona ermesi veya iflası halinde ödeme hizmetleri sözleşmesi sonlanacaktır.

Ancak, ödeme hizmetleri sözleşmesinin sona ermesine ilişkin mevzuatta taraflara tek taraflı fesih hakkı tanıyan özel hükümler bulunması nedeniyle, ödeme hizmetleri sözleşmesi yönünden ifa ve fesih haricindeki sona erme sebeplerine uygulamada pek rastlanılmamaktadır. Ayrıca, ödeme hizmetleri sözleşmesi uygulamada çoğunlukla belirsiz süreli olarak akdedilmesine rağmen, belirli süreli olarak akdedilmesi durumunda, belirlenen sürenin bitmesiyle sona erecektir.

²⁵⁷ EREN, Genel, s. 1283.

²⁵⁸ EREN, Genel, s. 1283-1288.

Bu çerçevede, ödeme hizmetleri sözleşmesinin yaygın sona erme sebeplerinden olan ifa ve fesih halleri aşağıda incelenmiştir.

1. İfa ile Sona Erme

Hem dar anlamda borcun hem de niteliğine uygun düşmesi halinde geniş anlamda borcun en temel sona erme sebeplerinden birisi ifadır. Tek seferlik ödeme işlemini konu edinen ödeme hizmetleri sözleşmesi de ifa ile sona erecek bir sözleşmedir. Nitekim, bu tip ödeme hizmetleri sözleşmeleri, sözleşmede düzenlenen tek seferlik ödeme işleminin başarılı bir şekilde yerine getirilmesiyle son bulacaktır. Süreklilik arz eden ödeme ilişkilerini konu edinen ödeme hizmetleri sözleşmesi ise, süreklilik unsurunun doğal bir sonucu olarak ifa ile sona ermeyecektir.

2. Fesih ile Sona Erme

Ödeme hizmetleri sözleşmesinin bir diğer sona erme sebebi fesihtir. Fesih, sürekli bir sözleşme ilişkisinin geleceğe dönük olarak sona erdirilmesidir²⁵⁹. Bu nedendir ki fesih ile sona erme hali, tek seferlik ödeme işlemini konu edinen ödeme hizmetleri sözleşmesi için uygulama alanı bulamayacak, yalnızca süreklilik arz eden ödeme ilişkilerini konu edinen ödeme hizmetleri sözleşmesi için geçerli olacaktır.

Ödeme hizmetleri sözleşmesinin fesih ile sona erdirilmesi Yönetmelik kapsamında özel olarak düzenlenmiştir. Yönetmelik madde 45/1'e göre ödeme hizmeti sağlayıcısı ile müşteri arasında feshe ilişkin bir ihbar süresi kararlaştırılmadıkça, müşteri, ödeme hizmetleri sözleşmesini her zaman feshedebilecektir. Ödeme hizmetleri sözleşmesinin müşteri tarafından feshine ilişkin tarafların bir ihbar süresi kararlaştırmak istemesi halinde ise, kararlaştırılacak bu süre Yönetmelik madde 45/1 gereğince bir ayı geçemeyecektir. Müşteri tarafından yapılacak fesih için ödeme hizmeti sağlayıcısına da çeşitli yükümlülükler getirilmiş olup, Yönetmelik madde 45/5

²⁵⁹ EREN, Genel, s. 1285.

“Ödeme hizmeti sağlayıcısı, müşterinin sözleşmenin feshini talep edebilmesine imkan sağlayacak gerekli altyapıları sunar ve fesih talebini aldıktan sonra, müşterinin sözleşmede yer alan yükümlülüklerini yerine getirmiş olması kaydıyla, mümkün olan en kısa süre içerisinde fesih işleminin gereklerini yerine getirir.” hükmünü haizdir.

Ödeme hizmeti sağlayıcısı ise, Yönetmelik madde 45/3 uyarınca ödeme hizmetleri sözleşmesinde kararlaştırılması ve en az bir aylık ihbar süresi öngörülmesi şartıyla, belirsiz süreli ödeme hizmetleri sözleşmesini feshedebilecektir. Belirli süreli ödeme hizmetleri sözleşmeleri ise, ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından feshedilemeyecektir. Yönetmelik madde 45/3 hükmü ile ödeme hizmeti sağlayıcısının diğer mevzuattan kaynaklanan ve bir gereklilik teşkil eden fesih haklarının saklı tutulduğunu da belirtmek gerekir.

Yönetmelik madde 45’te fesih için öngörülen ihbar süresi kısıtları çerçevesinde, uygulamada akdedilen ödeme hizmetleri sözleşmelerinde çoğunlukla her iki taraf için de bir aylık fesih ihbar süresi düzenlendiği görülmektedir²⁶⁰.

²⁶⁰ Uygulamadaki örnek sözleşmeler için bkz. fastPay Çerçeve Elektronik Para ve Ödeme Hizmetleri Sözleşmesi madde 13 (<https://www.fastpay.com.tr/cerceve-e-para-ihraci-ve-odeme-hizmetleri-sozlesmesi>), (E.T. 30/12/2023); İyzico Kullanıcı Sözleşmesi madde 17 (<https://www.iyzico.com/kendim-icin/kullanici-sozlesmesi>), (E.T. 30/12/2023); Tosla Ödeme Hizmetleri Kullanıcı Sözleşmesi madde 9 (<https://tosla.com/kullanici-sozlesmesi>), (E.T. 30/12/2023).

SONUÇ

Kural koyucuların gerek Türkiye’de gerek Avrupa Birliği’nde ödemeler alanındaki rekabeti arttırmak amacıyla sağladığı teşvikler ve hızlı bir gelişim içerisinde olan finansal teknolojiler sayesinde ödeme hizmetlerinin kullanımı giderek yaygınlaşmaktadır. Bu çalışma ile, kullanımı süratle artan ödeme hizmetlerini konu edinen ödeme hizmetleri sözleşmesi önemine binaen incelenmiştir.

Ödeme hizmetleri alanındaki regülasyonlar, sektördeki işleyişe de paralel olarak çok sayıda ve birbiriyle sıkı ilişkili teknik kavram üzerine inşa edilmiştir. O kadar ki, bu kavram zincirini bir matruşkaya benzetmek absürt olmayacaktır. Bunun sonucu olarak, başta çalışmamıza konu ödeme hizmetleri sözleşmesi olmak üzere ödemeler alanındaki hukuki ilişkileri anlayabilmek için her bir kavramın idrak edilmesi önem arz etmektedir. Bu nedenle çalışmamızda ilk olarak ödemeler alanındaki temel kavramlar açıklanmış, ardından ödeme hizmetleri sözleşmesi tanımlanmıştır.

Çalışmanın ilk bölümünde, ödeme hizmetleri sözleşmesinin temel unsur olarak süreklilik unsurunu barındırmadığı ve taraflar arasında ödeme hizmetlerine ilişkin sonradan münferit sözleşmeler akdedilmediği ortaya konularak, ödeme hizmetleri sözleşmesinin çerçeve sözleşme niteliğinde olmadığı belirtilmiştir. Bu doğrultuda, kural koyucunun çalışmamıza konu sözleşmeyi çerçeve sözleşme olarak isimlendirmesi isabetsiz görülmekte, bu çalışma ile, bahse konu sözleşme için çerçeve sözleşme ifadesi yerine, uygulamadaki her türlü kullanım biçimini de kapsayacak şekilde ödeme hizmetleri sözleşmesi ifadesinin kullanılması önerilmiştir.

Keza, ödeme hizmetleri sözleşmesinin ve ödemeler alanındaki hukuki düzenlemelerin ödeme işlemi temeline oturtulması eleştirilmiştir. Nitekim, 6493 sayılı Kanun kapsamında ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından sunulabilecek ödeme hizmetleri, ödeme işlemlerinden ibaret değildir. Bu durum, özellikle ödeme işlemi

niteliğinde olmayan ödeme aracının ihracı ve kabulü, ödeme hesabının işletilmesi ve açık bankacılık hizmetlerinin münferiden sunulması halinde karışıklığa yol açmaktadır. Öyle ki, salt Yönetmelik'teki tanım dikkate alınırsa, örneğin ödeme hizmeti sağlayıcısı ile müşteri arasında münferiden hesap bilgisi hizmetinin sunulmasına ilişkin akdedilecek bir sözleşmenin, ödeme hizmetleri sözleşmesi olarak değerlendirilmemesi gibi oldukça hatalı sonuçlara yol açacak bir neticeye varılması mümkün görünmektedir. Bahse konu hatalı sonuçların önlenmesi adına bu çalışma ile, ödemeler alanındaki regülasyonların ödeme işlemi niteliğinde olmayan ödeme hizmetleri de gözetilerek revize edilmesinin ve ödeme hizmetleri sözleşmesinin 6493 sayılı Kanun kapsamında; “ödeme hizmeti sağlayıcısı ile müşteri arasındaki tek seferlik veya süreklilik arz eden ödeme ilişkilerini konu alan ve ödeme hizmetlerinin yerine getirilmesine ilişkin usul ve esaslar ile bu kapsamda tarafların hak ve yükümlülüklerini belirleyen sözleşme” şeklinde tanımlanmasının yerinde olacağı değerlendirilmiştir.

Çalışmanın ilk bölümünün takip eden kısmında, ödeme hizmetleri sözleşmesinin esas unsuru olan ödeme hizmetlerinin yerine getirilmesi unsurunun kanunda düzenlenen sözleşme tiplerinden herhangi birine doğrudan ait olmaması nedeniyle, ödeme hizmetleri sözleşmesi, kendine özgü bir sözleşme olarak nitelendirilmektedir. Ancak, ödeme hizmetleri alanının regüle bir alan ve ödeme hizmetleri sözleşmesinin tipleşen bir sözleşme olmasının sonucu olarak; ödeme hizmetleri sözleşmesi mevzuatta detaylı bir şekilde düzenlendiğinden, sözleşmenin hukuki niteliğinin tespiti hususunun nispeten ikincil bir problem teşkil ettiği belirtilmiştir.

Kanun koyucu, ödeme hizmetleri sözleşmesi kapsamında tarafların hak ve yükümlülüklerinin düzenlenmesini ikincil düzenlemelere bırakmıştır. Ödemeler alanındaki dinamizme daha hızlı tepki verilebilmesi için böyle bir usulün tercih edilmesi anlaşılabilir. Birlikte, ödeme hizmetleri sözleşmesine ilişkin 6493 sayılı Kanun kapsamında neredeyse hiçbir düzenlemenin bulunmamasının önemli riskler barındırdığı değerlendirilmiştir. Gerçekten, niteliği gereği kanunla düzenlenmesi şart olan hususların yönetmelik ile düzenlenmiş olması, uygulamada belki on binlerce işlemin geçersizliğini tartışma konusu yapabilecektir ki varılacak olası bir olumsuz sonucun ödemeler alanında hukuki bir kriz oluşturacağı şüphesizdir. Bu çerçevede,

özellikle 6493 sayılı Kanun ile getirilen şekil şartına yönetmelik ile istisna getirilmesi ve sözleşme içeriğinin serbestçe belirlenmesi özgürlüğünün yönetmelik ile sınırlanması hususlarının yönetmelik yerine, banka ve kredi kartları için 5464 sayılı Kanun'da yapılan düzenlemeler gibi, 6493 sayılı Kanun kapsamında hüküm altına alınması önerilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde ise, ödeme hizmeti sağlayıcısının asli edim borcu olan ve ilk bölümde düzenli olarak bahsi geçen ödeme hizmetlerinin yerine getirilmesi borcu incelenmiştir. Bu bölümde, ödeme hizmetleri kategorik olarak ayrıştırılarak her bir kategorideki ödeme hizmeti ve konu olduğu hukuki çerçeve somutlaştırılmaya çalışılmıştır. Akabinde, ödeme hizmeti sağlayıcısının yan edim borçları ile yan yükümlülükleri açıklanmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünün devamında ise, ödeme hizmetleri sözleşmesinin diğer tarafı olan müşterinin borçlarına yer verilmiş ve nihayetinde ödeme hizmetleri sözleşmesinin sona erme halleri incelenerek çalışma tamamlanmıştır.

Bu çalışma, ödeme hizmetleri sözleşmesini, kendine özgü bir sözleşme olarak gebe olduğu hukuki sorunlarla birlikte Türk hukuku kapsamında ilk kez mercek altına almıştır. Bu çalışma sonucunda, ödeme hizmetleri sözleşmesinin barındırdığı hukuki sorunlara ilişkin teorik ve pratik tartışmaların artması ve mehzaz düzenlemelerdeki gelişmeler ile sınırlı kalınmaksızın Türk hukukunda ödemeler alanındaki regülasyonlarının geliştirilmesine katkı sunulması amaçlanmıştır.

KAYNAKÇA

AKINCI, Şahin, Borçlar Hukuku Bilgisi (Genel Hükümler), 13. Baskı, Sayram Yayınları, 2022.

AKİPEK, Şebnem, Türk Hukuku ve Mukayeseli Hukuk Açısından Tüketici Kredisi, Seçkin Yayıncılık, 1999.

AKİPEK, Şebnem: “Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Çerçevesinde Kredi Kartları, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 52, S. 3, 2003, s. 103-119, (<https://www.jurix.com.tr/article/13759>), (E.T. 30/12/2023).

AKİPEK ÖCAL, Şebnem: “Bankacılık Sektöründe Tüketici Sözleşmeleri ve Haksız Şartlar”, Bankacılık Sektöründe Tüketici Hukuku Uygulamaları, Ed. TOKBAŞ, Hakan/ KURŞUN, Ali Suphi, Aristo Yayınları, 2017.

AKKURT, Sinan Sami: “Elektronik Ortamda Hizmet Sunumu ve Buna İlişkin Sözleşmelerin Hukuki Özellikleri”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 60, S. 1, 2011, s. 19-46, (<https://www.jurix.com.tr/article/13136>), (E.T. 19.11.2023).

ANTALYA, O. Gökhan, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. V/1, 1, Seçkin Yayınları, 2. Baskı, 2019, (C. V/1, 1).

ANTALYA, O. Gökhan, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. V/1, 3, Seçkin Yayınları, 2. Baskı, 2019.

ARKAN, Sabih, Ticari İşletme Hukuku, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 24. Baskı, 2018.

ATAMER, Yeşim M., Sözleşme Özgürlüğünün Sınırlandırılması Sorunu Çerçevesinde Genel İşlem Şartlarının Denetlenmesi, Beta Basım Yayın, 2001, (GİŞ).

ATAMER, Yeşim M.: “Kredi Kartının Üçüncü Kişi Tarafından Hukuka Aykırı Şekilde Kullanılması Halinde Doğan Zararları Kim Taşıyacaktır?”, Ünal Tekinalp’e Armağan, C. 1, Ed. KAYA, Arslan, Beta Basım Yayın, 2003, s. 993-1031, (Kredi Kartı).

AYDOĞDU, Murat/ KAHVECİ, Nalan, Genel İşlem Koşulları Şerhi, Adalet Yayınevi, 2. Baskı, 2022.

AYRANCI, Hasan, Ön Sözleşme, Yetkin Yayınevi, 1. Baskı, 2006.

BARLAS, Nami: “Çerçeve Sözleşme Kavramı ve Çerçeve Sözleşmelerin Özellikleri”, Ed. DOMANIÇ, Hayri: Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu’na 65. Yaş Günü Armağanı, Beta Basım Yayın, 1999.

BAŞ SÜZEL, Ece: “Finansal Hizmetlere İlişkin Mesafeli Sözleşmeler”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 35, S. 1, 2019, s. 119-167, (www.jurix.com.tr/article/18856), (E.T. 18/11/2023).

BAYRAM, Aziz Erman: “Güncel Gelişmeler Işığında Elektronik Sözleşmelerin Kurulması”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, C. 28, S. 119, Temmuz 2015, s. 331-366, (<http://www.jurix.com.tr/article/11381>), (E.T. 19/11/2023).

BKM, Anlık Ödemeler Nakitsiz Ödemelerin Yükselen Yıldızı, 2019, (https://bkm.com.tr/wp-content/uploads/2015/06/Anlik_Odemeler_Nakitsiz_Odemelerin_Yukselen_Yildizi1.pdf), (E.T. 10/12/2023), (*Anlık Ödemeler*).

BKM/ FINTECH İSTANBUL, Dünyada ve Türkiye’de Açık Bankacılık: Bankacılığın Geleceği, 2019, (<https://bkm.com.tr/wp-content/uploads/2015/06/Dunyadaveturkiyedeacikbankacilik.pdf>), (E.T. 27/12/2023).

BRENER, Alan: “Payment Service Directive II and Its Implications”, Ed. LYNN, Theo/ MOONEY, John G./ ROSATI, Pierangelo/ CUMMINS, Mark, Disrupting Finance – FinTech and Strategy in the 21st Century, Palgrave Macmillan, 2019, s. 103-119, (<https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-030-02330-0>), (E.T. 17/12/2023).

BÜYÜKTOSUN, Ömer, Türk Hukukunda Ödeme Kuruluşlarının Regülasyonu, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2022, s. 33, (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>), (E.T. 04/11/2023).

CBFO, Türkiye Fintek Rehberi, 2023, (<https://www.cbfo.gov.tr/sites/default/files/docs/2023-03/turkiye-fintek-rehberi.pdf>), (E.T. 25/12/2023).

CEYLAN, Ebru: “5464 Sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanununa Göre Kredi Kartları Hükümleri Çerçevesinde Tüketicinin Korunması”, Tüketici Hukukunun Güncel Sorunları, Ed. ZEYTİN ÇAĞRI, Gözde, On İki Levha Yayınları, 2020, s. 29-70, (*Kredi Kartları Hükümlerinde Tüketicinin Korunması*).

CEYLAN, Ebru: “Kredi Kartlarıyla İlgili 6502 Sayılı Yeni Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun Getirdiği Yenilikler”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, C. 27, S. 117, 2015, s. 233-284, (<http://tbddergisi.barobirlik.org.tr/m2015-117-1465>), (E.T. 07/01/2024), (*Kredi Kartlarıyla İlgili TKHK’deki Yenilikler*).

CEYLAN, Ebru: “*Genel İşlem Koşulları*”, Prof. Dr. İsmet Sungurbey’e Armağan Borçlar Kanunu Genel Hükümler Konferansları I, Ed. BELEN, Herdem/ ALTAY, İsmail, İstanbul Barosu Yayınları, 2014, (GİŞ).

CEYLAN, Ebru, Türk, İsviçre ve Avrupa Birliği Hukukunda Kredi Kartını Kullanan Tüketicinin Hukuki Durumu, Beta Yayınları, 2010, (*Kredi Kartı Kullanan Tüketicinin Hukuki Durumu*).

ÇETİNER, Bilgehan/ FURRER, Andreas/ MULLER-CHEN, Markus, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, On İki Levha Yayınları, 2. Baskı, 2022.

ÇINAR, Ömer, Tüketici Hukukunda Haksız Şartlar, On İki Levha Yayıncılık, 2009.

ÇINAR KARABAĞ, Nihal, Haksız Rekabet ve Yaptırımları, Seçkin Yayınları, 2019.

DOĞAN, Mazlum, Sözleşme Özgürlüğünün Emredici Hukuk Kuralları Çerçevesinde Sınırlandırılması, Turhan Kitabevi, 2021.

DURGUT, Ramazan, Cari Hesap Sözleşmesi, Vedat Kitapçılık, 2012.

ERDEM, Duygu, 6493 Sayılı Kanun Kapsamında Ödeme Hizmeti Sözleşmesi, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2021, (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>), (E.T. 04/11/2023).

ERDİL, Engin, Haksız Rekabet Hukuku, Seçkin Yayınları, 2022.

EREN, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Yetkin Yayınları, 21. Baskı, 2017, (*Genel*).

EREN, Fikret, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Yetkin Yayınları, 8. Baskı, 2020, (*Özel*).

EREN, Fikret: “*İsimsiz Sözleşmelere İlişkin Bazı Sorunlar*”, Prof. Dr. Turgut Akıntürk’e Armağan, Ed. ATEŞ, Derya/ BULUR, Alper, Beta Yayınları, 2008, (*İsimsiz Sözleşmeler*).

ERENDAÇ, Ali Tolga, Kredi Kartı Sözleşmesi, On İki Levha Yayınları, 2021.

EUROPEAN COMMISSION, Impact Assessment Report Accompanying the Documents Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on payment services in the internal market and amending Regulation (EU) No 1093/2010 and Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on payment services and electronic money services in the Internal Market amending Directive 98/26/EC and repealing Directives 2015/2366/EU and 2009/110/EC, 2023, (<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=SWD:2023:0231:FIN:EN:PDF>), (E.T. 20/12/2023).

FARRELL, Scott, "Embedding Open Banking in Banking Law: Responsibilities, Performance, Risk and Trust", Journal of Business and Technology Law, C. 17, S. 2, 2022, s. 265-316, https://heinonline.org/HOL/Page?public=true&handle=hein.journals/jobtela17&div=15&start_page=265&collection=usjournals&set_as_cursor=0&men_tab=srchresults, (E.T. 19/12/2023).

GÖZLER, Kemal/ KAPLAN, Gürsel, İdare Hukuku Dersleri, Ekin Basım Yayın Dağıtım, 21. Baskı, 2019.

GÖZLER, Kemal, İnsan Hakları Hukuku, Ekin Basım Yayın Dağıtım, 5. Baskı, 2023, (*İnsan Hakları*).

GÜNVER, Osman Remzi: "Para Borcunun İfasının Bir Hizmet Alanına Dönüşümü", Prof. Dr. Seza Reisoğlu Armağanı, Ed. Sabih Arkan, Korkut Özkorkut, İbrahim Bektaş, İfakat Balık, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, 2016.

GÜVEN, Çiğdem/ IRMAK, Onur: "6493 Sayılı Kanunda Ödeme Kuruluşlarının Tâbi Olduğu Hukuki Çerçeve", Bankacılar Dergisi, S. 105, 2018, s. 95-107, (https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/dergiler/dosya/80/Bankacılar_Dergisi_105.Sayi.pdf), (E.T. 04/11/2023).

HATEMİ, Hüseyin/ SEROZAN, Rona/ ARPACI, Abdülkadir, Borçlar Hukuku Özel Bölüm, Filiz Kitabevi, 1992.

HAVUTÇU, Ayşe, Açık İçerik Denetimi Yoluyla Tüketicinin Genel İşlem Şartlarına Karşı Korunması, Güncel Hukuk Yayınları, 2003.

İNAL, Emrehan, E-Ticaret Hukukundaki Gelişmeler ve İnternette Sözleşmelerin Kurulması, Vedat Kitapçılık, 2005.

İPEK İŞLETEN, Mehtap, Sözleşme Boşluklarının Hakim Tarafından Doldurulması, Basılmamış Doktora Tezi, 2009, s. 221, (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>), (E.T. 10/12/2023).

İŞGÜZAR, Hasan, Tek Satıcılık Sözleşmesi, Kadıoğlu Matbaası, 1989.

KAPLAN, İbrahim, Banka Sözleşmeleri Hukuku, Yetkin Yayınları, 2. Baskı, 2020, (*Banka Sözleşmeleri*).

KAPLAN, İbrahim: "Banka Sözleşmesinin Yorumu ve Tamamlanması", Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C.14, S. 2, 1987, s. 5-24, (<https://www.jurix.com.tr/article/6220>), (E.T. 29/12/2023).

KARADAĞ, Özgür, Türk Borçlar Kanununda Genel İşlem Koşulları ve Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartlar, Yetkin Yayınları, 2023.

KAŞAK, Fahri Erdem, Sözleşme Özgürlüğünün Sınırı Olarak Kanunun Emredici Hükümlerine Aykırılık, On İki Levha Yayınları, 2. Baskı, 2021.

KESER BERBER, Leyla/ ATABEY, Ayça: “*Open Banking & Banking-as-a-Service (BaaS): A Delicate Turnout for the Banking Sector*”, Global Privacy Law Review, C. 2, S. 1, 2021, s. 59-82, (<https://kluwerlawonline.com/journalarticle/Global+Privacy+Law+Review/2.1/GPLR2021009>), (E.T. 10/12/2023).

KILIÇOĞLU, Ahmet M., Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Turhan Kitabevi, 2017.

KIRCA, Çiğdem, Franchise Sözleşmesi, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1997, (*Franchise*).

KIRCA, Çiğdem: “*İnternette Sözleşme Kurulması*”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 20, S. 4, Aralık 2000, s. 99-119, (<https://www.jurix.com.tr/article/6022>), (E.T. 19/11/2023), (*İnternette Sözleşme Kurulması*).

KOCAMAN, Arif B., “*Banka Havalesinde Ciro Sözleşmesi Çerçevesinde Verilen Ödeme Talimatının Hukuki Niteliği*”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 20, S. 3, Haziran 2000, s. 17-38, <https://www.jurix.com.tr/article/6030>, (E.T. 18/12/2023).

KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip: “*Borçlar Hukukuna Giriş – Hukuki İşlem – Sözleşme*”, KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip, HATEMİ, Hüseyin, SEROZAN, Rona, ARPACI, Abdülkadir, Borçlar Hukuku – Genel Bölüm, C. 1, Filiz Kitabevi, 2017.

KÖSEOĞLU, Zehra, Açık Bankacılık Uygulamasının Türkiye Bankacılık Sektörüne Olası Etkileri, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2023, (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>), (E.T. 19/12/2023).

KUNTALP, Erden, Karışık Muhtevalı Akit (Karma Sözleşme), Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2. Bası, 2013, (*Karma Sözleşme*).

KUNTALP, Erden: “*Bankalar ve Genel İşlem Koşulları*”, Türk Hukukunda Genel İşlem Şartları Sempozyumu, Ed. ŞİT İMAMOĞLU, Başak, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırmaları Enstitüsü, 2012.

LONDON ECONOMICS/ PAYSYS CONSULTANCY GMBH, Study on the impact of Directive 2007/64/EC on payment services in the internal market and on the application of Regulation (EC) No. 924/2009 on cross-border payments in the Community, Final Report, 2013, (https://paymentinstitutions.eu/wp-content/uploads/2017/08/130724_study-impact-psd_en.pdf), (E.T. 20/12/2023).

LYNN, Theo/ MOONEY, John G./ ROSATI, Pierangelo/ CUMMINS, Mark (Ed.), Disrupting Finance – FinTech and Strategy in the 21st Century, Palgrave

Macmillan, 2019, (<https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-030-02330-0>), (E.T. 17/12/2023).

NAVARETTI, Giorgio Barba/ CALZOLARI, Giacomo/ POZZOLO, Alberto Franco: “*FinTech and Banks: Friends or Foes?*”, European Economy – Banks, Regulation, and the Real Sector, 2017, C. 3, S. 2, s. 9-31, (https://european-economy.eu/wp-content/uploads/2018/01/EE_2.2017-2.pdf), (E.T. 20/12/2023).

NOMER ERTAN, Füsün, Haksız Rekabet Hukuku, On İki Levha Yayınları, 2016.

OĞUZMAN, M. Kemal, ÖZ, M. Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C.1, Vedat Kitapçılık, 11. Baskı, 2013.

ÖZDEMİR KOCASAKAL, Hatice: “*Elektronik Sözleşmeler*”, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S. 2006/1, s. 49-55, (<https://hukukdergi.gsu.edu.tr/tr/arsiv>), (E.T. 19.11.2023).

ÖZEL, Çağlar, Tüketicinin Korunması Hukuku, Seçkin Yayınevi, 2023.

ÖZMEN, Etem Saba/ AKÇURA KARAMAN, A. Tuba: “*Arsa Payı Karşılığı İnşaat Sözleşmeleri Konusunda Uygulama Hataları*”, İstanbul Barosu Dergisi, C. 87, S. 1, 2013, s. 47-74, (<https://www.istanbulbarosu.org.tr/files/Yayinlar/Dergi/doc/ibd20131.pdf>), (E.T. 18/12/2023).

PCI SSC, The Prioritized Approach to Pursue PCI DSS Compliance, 2022, (<https://docs-prv.pcisecuritystandards.org/PCI%20DSS/Supporting%20Document/Prioritized-Approach-For-PCI-DSS-v4-0.pdf>), (E.T. 21/12/2023).

PENG, Kuan-Jung, Regulating FinTech: The Perspectives of Law, Economics, and Technology, Basılmamış Doktora Tezi, 2023, s. 108, (<https://ediss.sub.uni-hamburg.de/bitstream/ediss/10243/1/The%2014-12.pdf>), (E.T. 31/12/2023).

POROY, Reha/ YASAMAN, Hamdi, Ticari İşletme Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 18. Baskı, 2019.

REİSOĞLU, Safa, Türk Borçlar Hukuku (Genel Hükümler), Beta Yayıncılık, 25. Bası, 2014.

REİSOĞLU, Seza, Bankacılık Kanunu Şerhi, C. 2, Yaklaşım Yayınları, 2. Baskı 2015.

REİSOĞLU, Seza: “*Banka Uygulamaları Açısından Yeni Borçlar Kanununun Genel İşlem Koşulları ve Eleştirisi*”, Bankacılar Dergisi, S. 77, 2011, s. 108-117, (<https://www.tbb.org.tr/Dosyalar/Dergiler/Dokumanlar/Dergi77.pdf>), (E.T. 30/11/2023).

REİSOĞLU, Seza: “*Banka Kredi Kartları ve Uygulama Sorunları*”, Bankacılar Dergisi, S. 49, 2004, s. 100-123, (https://www.tbb.org.tr/Dosyalar/Arastirma_ve_Raporlar/2S100seza_Haziran2004.doc), (E.T. 30/12/2023).

REKABET KURUMU, Ödeme Hizmetlerindeki Finansal Teknolojilere Yönelik İnceleme Raporu, 2021, (<https://www.rekabet.gov.tr/Dosya/sektor-raporlari/odeme-hizmetlerindeki-finansal-teknolojilere-yonelik-inceleme-raporu-20211209145616284-pdf>), (E.T. 20/12/2023).

SEROZAN, Rona, Borçlar Hukuku Özel Bölüm, Filiz Kitabevi, 2. Baskı, 2006.

SEVGİLİ GENÇAY, Fatma Didem, “*Adsız Düzenleyici İşlemlerin Normlar Hiyerarşisindeki Yeri*”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 63, S. 2, 2014, s. 397-417, (<https://www.jurix.com.tr/article/12916>), (E.T. 16/12/2023).

SÖZÜGÜZEL, İsmail Emre, Banka Anonim Ortaklığında Müşteri Sırrının Korunması, On İki Levha Yayınları, 2023.

SÜNBÜL, Nurdoğan, Finansal Teknoloji Ortaklıkları ve Ödeme Hizmetleri Rejimi, On İki Levha Yayınları, 2023.

ŞANLI ATAY, Yeliz, Türk İdare Hukukunda Adsız Düzenleyici İşlemler, TODAİE Yayınları, 1. Baskı, 2011.

ŞEN DOĞRAMACI, Hayriye, Çerçeve Sözleşmeler, Basılmamış Doktora Tezi, 2010, (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>), (E.T. 24/11/2023).

ŞİT İMAMOĞLU, Başak (Ed.), Türk Hukukunda Genel İşlem Şartları Sempozyumu, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırmaları Enstitüsü, 2012.

TANDOĞAN, Haluk, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Cilt I/1, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 4. Baskı, 1985.

TAŞATAN, Caner, Sözleşmenin Kurulması, On İki Levha Yayınları, 1. Baskı, 2021.

TCMB, BKM (Kartlı Ödemeler) TR Karekod Teknik İlke ve Kuralları Rehberi, 2020, (<https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/0ed756c3-a6ef-4043-88b7-63bdc3b86752/BKM+%28Kartl%C4%B1+%C3%96demeler%29+TR+Karekod+Teknik+%C4%B0lke+ve+Kurallar%C4%B1+Rehberi.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE-0ed756c3-a6ef-4043-88b7-63bdc3b86752-o3gOs1d>), (E.T. 19/12/2023), (*TR Karekod*).

TCMB, Ödemeler Alanında Sunulan İş Modellerinin Ödeme Hizmeti Türleri ile İlişkilendirilmesine İlişkin Rehber, 2022, (<https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/5b814310-a57b-4e64-82fe-76e520d0e0b1/%C3%96demeler+Alan%C4%B1nda+Sunulan+%C4%B0%C5%9F+>

Modellerine+%C4%B0li%C5%9Fkin+Rehber.pdf?MOD=AJPERES), (E.T. 26/11/2023), (*İş Modelleri Rehberi*).

TCMB, Ödeme Hizmetleri Veri Paylaşım Servisleri (ÖHVPS) API İlke ve Kuralları, Sürüm 1.0.0., 2022, (<https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/8f5e4483-89b0-4eec-acbf-97904cd73d14/%C3%96demeEmriveHesapBilgiHizmetleriAPIStandartlar%C4%B1v1.0.0-accepted.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE-8f5e4483-89b0-4eec-acbf-97904cd73d14-nXUjQcG>), (E.T. 16/12/2023), (*API İlke ve Kuralları*).

TCMB, Ödeme Hizmetlerinde Veri Paylaşım Servislerine İlişkin Rehber, 2023, (<https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/d60cc679-ce04-4941-b310-b3788b6f3540/%C3%96HVPS-Rehber-2023-04-30.pdf?MOD=AJPERES>), (E.T. 26/11/2023), (*Veri Paylaşım Servisleri Rehberi*).

TEKİNALP, Ünal, Ünal Tekinalp'in Banka Hukukunun Esasları, Vedat Kitapçılık, 2. Bası, 2009.

TEKİNAY, Selahattin Sulhi/ AKMAN, Sermet/ BURCUOĞLU, Haluk/ ALTOP, Atilla, Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Filiz Yayınevi, 7. Baskı, 1993.

TEOMAN, Ömer, Hukuki Yönden Kredi Kartı Uygulaması, Beta Yayınları, 2. Baskı, 1996.

TOKBAŞ, Hakan/ KURŞUN, Ali Suphi (Ed.), Bankacılık Sektöründe Tüketici Hukuku Uygulamaları, Aristo Yayınları, 2017.

TUNÇOMAĞ, Kenan, Türk Borçlar Hukuku, C.1 Genel Hükümler, Sermet Matbaası, 6. Baskı, 1976.

TÜRK HAVA YOLLARI ANONİM ORTAKLIĞI, 1 Ocak – 30 Eylül 2023 Dönemine İlişkin Yönetim Kurulu Faaliyet Raporu, 2023, (https://investor.turkishairlines.com/documents/faaliyet-raporlari/yk-faaliyet-raporu-3q2023-tr_web.pdf), (E.T. 30/12/2023).

UZUN KAZMACI, Özge: “*İnternet Ortamında Kurulan Mesafeli Sözleşmelerde Tüketicinin Korunması*”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 22, S. 3, 2016, s. 2791-2818, (https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruhad/issue/36500/359728#article_cite), (E.T. 18/11/2023).

YAĞCIOĞLU, Ali Haydar, Alman Medeni Kanunu Temelinde Ödeme Hizmeti Sağlayıcılarının Ödeme İşlemlerini Gerçekleştirme Yükümlülüğü, Adalet Yayınevi, 2023.

YILMAZ, Cüneyt Arif, Türk Borçlar Hukuku Kapsamında Çerçeve Sözleşmeler, Seçkin Yayıncılık, 2023.

YÜKSEL MAAMER, Hilal, Genel İşlem Koşullarında Kapsam (Yürürlük)
Denetimi, Filiz Kitabevi, 2023.

Çevrimiçi Kaynaklar

www.bkm.com.tr/raporlar-ve-yayinlar/yayinlar/, (E.T. 19/12/2023).
www.cbfo.gov.tr/, (E.T. 25/12/2023).
www.eur-lex.europa.eu/legal-content, (E.T. 19/12/2023).
www.heinonline.org, (E.T. 19/12/2023).
www.istanbulbarosu.org.tr/Yayinlar/, (E.T. 19/12/2023).
www.jurix.com.tr, (E.T. 19/12/2023).
www.lexpera.com.tr/, (E.T. 30/12/2023).
www.link.springer.com, (E.T. 17/12/2023).
www.mevzuat.gov.tr, (E.T. 20/12/2023).
www.pcisecuritystandards.org/document_library/, (E.T. 21/12/2023).
www.tbb.org.tr/tr/bankacilik/arastirma-ve-yayinlar, (E.T. 04/11/2023).
www.tbddergisi.barobirlik.org.tr/, (E.T. 07/01/2024).
www.tbmm.gov.tr/Yasama, (E.T. 19/11/2023).
www.tcmb.gov.tr, (E.T. 19/12/2023).
www.tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi, (E.T. 16/12/2023).
www.todeb.org.tr, (E.T. 20/12/2023).

EKLER

EK A: 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun

EK B: Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para İhracı ile Ödeme Hizmeti Sağlayıcıları Hakkında Yönetmelik

ÖZGEÇMİŞ

TEZ ONAY SAYFASI

Üniversite : T.C. GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ
Enstitü : SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Hazırlayanın Adı Soyadı : Yunus Emre Çakan
Tez Başlığı : Ödeme Hizmetleri Sözleşmesi
Savunma Tarihi : 16/01/2024
Danışman : Doç. Dr. A. Tuba Akçura Karaman

JÜRİ ÜYELERİ:

Unvan, Ad-Soyadı

İmza

Doç. Dr. A. Tuba Akçura Karaman

Prof. Dr. Ebru Ceylan

Dr. Öğr. Üyesi Mehtap İpek İşleten

Prof. Dr. Ulun AKTURAN

Enstitü Müdürü